

1039.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, a u vezi sa čl. 74 stav 1, 75 stav 7, 81 stav 11 i 86 stav 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 30/12), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, donijela je

PRAVILNIK O CERTIFIKACIJI PLOVIDBENOSTI I EKOLOŠKOJ CERTIFIKACIJI VAZDUHOPLOVA I VAZDUHOPLOVNIH PROIZVODA, DJELOVA I UREĐAJA I ZA CERTIFIKACIJU PROJEKTNIH I PROIZVODNIH ORGANIZACIJA

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se uslovi i način za obavljanje poslova projektovanja, proizvodnje, modifikacije i popravke vazduhoplova i vazduhoplovne komponente, uslovi koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave koji obavlja navedene poslove, način i postupak certifikacije vazduhoplova i vazduhoplovne komponente, bliži uslovi za izdavanje, izmjenu, ukidanje ili privremeno ukidanje uvjerenja o plovidbenosti, obrazac uvjerenja o plovidbenosti, ograničenja koja se upisuju u uvjerenje o plovidbenosti i način obavljanja pregleda vazduhoplova, plovidbenost drugih vazduhoplovnih proizvoda i komponenti, bliži uslovi za izdavanje, izmjenu, ukidanje ili privremeno ukidanje uvjerenja o buci, obrazac uvjerenja o buci, kao i posebni uslovi i slučajevi za izdavanje dozvole za siguran let vazduhoplova.

Član 2

Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Uredba Komisije (EU) br. 748/2012 od 03. avgusta 2012. godine kojom se utvrđuje sprovođenje propisa za certifikaciju plovidbenosti i ekološku certifikaciju vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija.

Uredba Komisije (EU) br. 748/2012 daje se u Prilogu 1, koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) ECAA sporazum je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;

2) Agencija ili EASA je Evropska agenciju za sigurnost vazdušnog saobraćaja (European Aviation Safety Agency);

3) Zajednica, propisi Zajednice i država članica tumače se u skladu sa tač. 2 i 3 Aneksa II ECAA Sporazuma;

4) nacionalna vazduhoplovna vlast, nadležni organ, nadležni organ države članice tumači se, kad je to primjenjivo, kao Agencija za civilno vazduhoplovstvo.

Član 4

U primjeni Uredbe iz Priloga 1 ovog pravilnika koriste se rješenja propisana Odlukom 2003/1/RM izvršnog direktora Agencije (EASA-e) koja sadrži prihvatljive načine usaglašavanja i smjernice, uključujući i sve amandmane te odluke, kao i važeće revizije dokumenata koji su objavljeni na internet stranicama Agencije (EASA-e): prihvatljivi načini usaglašavanja (*Acceptable Means of Compliance - AMC*) - *Part-21* i smjernice (*Guidance Material - GM*) - *Part-21*.

Član 5

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o certifikaciji plovidbenosti i ekološkoj certifikaciji vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija ("Službeni list CG", br. 38/12).

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01/2-1365/3-12
Podgorica, 19. oktobra 2012. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.

UREDBA KOMISIJE (EU) br. 748/2012

od 03. avgusta 2012. godine

kojom se utvrđuje sprovođenje propisa za sertifikaciju plovidbenosti i ekološku sertifikaciju vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i za sertifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija

Član 1

Područje primjene i definicije

1. Ovom Uredbom utvrđuju se, u skladu s članom 5 stav 5 i članom 6 stav 3 Uredbe (EZ) br. 216/2008, zajednički tehnički zahtjevi i postupci za sertifikaciju plovidbenosti i ekološku sertifikaciju vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja, i to:

- (a) izdavanje uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnih uvjerenja o tipu i izmjene navedenih uvjerenja;
- (b) izdavanje uvjerenja o plovidbenosti vazduhoplova, ograničenog uvjerenja o plovidbenosti vazduhoplova, dozvola za let i uvjerenja o stavljanju u upotrebu;
- (c) izdavanje odobrenja projekta popravka;
- (d) dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima vezanim za zaštitu okoline;
- (e) izdavanje potvrda o buci;
- (f) identifikacija proizvoda, djelova i uređaja;
- (g) sertifikacija određenih djelova i uređaja;
- (h) sertifikacija projektnih organizacija i proizvodnih organizacija;
- (i) izdavanje naloga za plovidbenosti.

2. Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „JAA“ znači Joint Aviation Authorities («Zajedničke vazduhoplovne vlasti»).
- (b) „JAR“ znači Joint Aviation Requirements («Zajedničke vazduhoplovne zahtjeve»).
- (c) „Dio 21“ označava zahtjeve i postupke za sertifikaciju vazduhoplova i s njima povezanih proizvoda, djelova i uređaja i projektnih organizacija i proizvodnih organizacija iz Aneksa I ove Uredbe.
- (d) „Dio M“ označava odgovarajuće zahtjeve za kontinuiranu plovidbenost koji su doneseni u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008;

- (e) „glavno poslovno sjedište“ označava glavnu upravu ili registrovanu sjedište preduzeća unutar kojeg se provode glavne finansijske djelatnosti i operativni nadzor nad aktivnostima navedenim u ovoj Uredbi;
- (f) „artikl“ znači bilo koji dio ili uređaj koji će se ugraditi u civilni vazduhoplov;
- (g) „ETSO“ označava Naredbu o evropskom tehničkom standardu (*European Technical Standard Order*). Naredba o evropskom tehničkom standardu je detaljna specifikacija plovidbenosti koju izdaje Evropska Agencija za sigurnost vazdušnog saobraćaja („Agencija“) radi garantovanja usklađenosti sa zahtjevima iz ove Uredbe kao minimalni standard radne efikasnosti za određene proizvode;
- (h) „EPA“ označava Evropsko odobrenje djelova (*European Part Approval*). Evropsko odobrenje djelova za neki proizvod, znači da je proizvod proizveden u skladu s odobrenim projektnim podacima, koji ne pripadaju nosiocu uvjerenja o tipu za povezani proizvod, osim artikala ETSO-a.
- (i) „vazduhoplov ELA1“ znači sljedeći evropski laki vazduhoplov sa posadom:
  - (i) avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 1200 kg ili manje, koji nije klasifikovan kao složeni motorni vazduhoplov;
  - (ii) jedrilica ili motorna jedrilica sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 1200 kg ili manje;
  - (iii) balon s najvećom projektovanom zapreminom uzgonskog plina ili toplog vazduha od 3400 m³ za toplovazdušne balone, 1050 m³ za plinske balone i 300 m³ za vezane plinske balone;
  - (iv) dirizabl projektovan za najviše četiri osobe s najvećom projektovanom zapreminom uzgonskog plina ili toplog vazduha od 3400 m³ za toplovazdušne dirizable i 1000 m³ za plinske dirizable;
- (j) „vazduhoplov ELA2“ znači sljedeći evropski laki vazduhoplov sa posadom:
  - (i) avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 2000 kg ili manje, koji nije klasifikovan kao složeni motorni vazduhoplov;
  - (ii) jedrilica ili motorna jedrilica sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 2000 kg ili manje;
  - (iii) balon;
  - (iv) dirizabl na topli vazduh;
  - (v) dirizabl na uzgonski plin koji zadovoljava sve sljedeće karakteristike:
    - 3% maksimalne statičke težine,
    - Nevektorisani potisak (osim kontra potiska),
    - Konvencionalno i jednostavno projektovana: struktura, sistemi kontrole i sistem baloneta,
    - Da nije opremljen servo-pokretačem;
  - (vi) veoma laki rotorkraft

Član 2

Sertifikacija proizvoda, djelova i uređaja

1. Sertifikati za proizvode, djelove i uređaje izdaju se kao što je navedeno u Aneksu I (dio 21) .
2. Odstupajući od stava 1, iz odredbi odjeljaka H i I Aneksa I (dio 21) izuzimaju se vazduhoplovi, uključujući ugrađene proizvode, djelove i uređaje, koji nijesu registrovani u državi članici. Takođe će biti izuzeti iz odredbi odjeljka P Aneksa I (dio 21) osim kada su oznake vazduhoplova dodijeljene od strane države članice.

Član 3

Kontinuirana važnost uvjerenja o tipu i povezanih uvjerenja o plovidbenosti

1. Za proizvode čiji je uvjerenje o tipu ili dokument koji omogućava izdavanje uvjerenja o plovidbenosti izdala država članica prije 28. septembra 2003. primjenjuju se sljedeće odredbe:

- (a) Smatra se da proizvod ima uvjerenje o tipu izdato u skladu s ovom Uredbom, ako:
    - (i) je osnova za izdavanje uvjerenja o tipu bila:
      - JAA osnova za izdavanje uvjerenja o tipu, za proizvode koji su sertifikovani prema procedurama JAA-a, definiranim u njihovu obrascu za upis podataka JAA-a; ili,
      - osnova za izdavanje uvjerenja o tipa koja je navedena u obrascu za upis podataka uvjerenja o tipu države u kojoj je proizvod projektovan za ostale proizvode, ako se kao država u kojoj je proizvod projektovan navodi:
        - država članica, osim ako Agencija, posebno vodeći računa o primijenjenim kodovima plovidbenosti i iskustvu u službi, ne utvrdi da navedena osnova za izdavanje uvjerenja o tipu ne garantuje nivo sigurnosti koji odgovara nivou predviđenim Uredbom (EZ) br. 216/2008 i ovom Uredbom; ili
        - država s kojom je određena država članica sklopila bilateralni sporazum o plovidbenosti ili sličan sporazum prema kojem su navedeni proizvodi sertifikovani na osnovu kodova plovidbenosti države u kojoj su proizvodi projektovani, osim ako Agencija ne utvrdi da ti kodovi plovidbenosti ili iskustvo u službi ili sigurnosni sistem navedene države ne garantuje nivo sigurnosti koji odgovara nivou predviđen Uredbom (EZ) broj 216/2008 i ovom Uredbom.
  - (ii) se na proizvod odnose zahtjevi vezani uz zaštitu okoline koji su navedeni u Aneksu 16 Čikaške konvencije;
  - (iii) se na njega odnose naredbe o plovidbenosti države projektovanja.
- (b) Projekti pojedinih vazduhoplova, koji su uneseni u registar određene države članice prije 28. septembra 2003., smatraju se odobrenim u skladu s ovom Uredbom, ako:
  - (i) je njihov osnovni projekt tipa dio uvjerenja o tipu koji je naveden u stavci (a);

- (ii) su sve izmjene osnovnog projekta tipa, za koje nosioc uvjerenja o tipu nije odgovoran odobrene; i
- (iii) se poštuju naredbe o plovidbenosti koje je država članica registracije izdala ili usvojila prije 28. septembra 2003., uključujući sve izmjene naredaba o plovidbenosti države projektovanja, koje je usaglasila država članica registracije.

2. Za proizvode za koje se postupak izdavanja uvjerenja o tipu provodi kroz sistem JAA-a ili u određenoj državi članici na datum 28. septembra 2003.:

- (a) ako se za određeni proizvod postupak sertifikacije sprovodi u više država članica, kao referenca uzima se projekat koji je najviše uznapredovao;
- (b) ne primjenjuju se tačke 21.A.15(a), (b) i (c) Aneksa I (dio 21).;
- (c) odstupajući od tačke 21.A.17(a) Aneksa I (dio 21)., osnova za izdavanje uvjerenja o tipu je ona koju je odredila JAA ili, gdje je primjenjivo, država članica na datum podnošenja zahtjeva za odobrenje;
- (d) smatra se da je nalaze o usklađenosti, koji su dobijeni prema postupcima JAA-a ili države članice, donijela Agencija radi usklađivanja s tačkama 21.A.20(a) i (b) Aneksa I (dio 21).;

3. Za proizvode s nacionalnim uvjerenjem o tipu ili njemu jednakovrijednam sertifikat i za koje postupak odobrenja izmjene koji sprovodi određena država članica nije dovršen u trenutku kad se uvjerenje o tipu određuje u skladu s ovom Uredbom:

- (a) ako postupak odobrenja provodi nekoliko država članica, kao referenca uzima se projekat koji je najviše uznapredovao;
- (b) ne primjenjuje se tačka 21.A.93 Aneksa I (dio 21).;
- (c) primjenjiva osnova za izdavanje uvjerenja o tipu je ona koju je odredila JAA ili, gdje je to primjenjivo, država članica na datum podnošenja zahtjeva za odobrenje izmjene;
- (d) smatra se da je nalaze o usklađenosti, koji su dobijeni prema postupcima JAA-a ili države članice, donijela Agencija radi usklađivanja s tačkama 21.A.103(a)(2) i (b) Aneksa I (dio 21).

4. Za proizvode koji su imali nacionalno uvjerenje o tipu, ili njemu jednakovrijedan sertifikat i za koje je odobrenje projekta velike popravke izvršeno od strane države članice nije završeno u vrijeme kada uvjerenje o tipu nije utvrđeno u skladu sa ovom regulativom, smatra se da je nalaze o usaglašenosti, koji su dobijeni prema postupcima JAA-a ili države članice, donijela Agencija radi usklađivanja s tačkom 21.A.433(a) Aneksa I (dio 21).

5. Uvjerenje o plovidbenosti izdato od strane države članice kojim se potvrđuje usklađenost sa uvjerenjem o tipu utvrđinem u skladu s tačkom 1 će se smatrati da je u skladu sa ovom Uredbom.

Član 4

Kontinuirana važnost dodatnih uvjerenja o tipu

1. Za dodatna uvjerenja o tipu koje je izdala država članica u skladu sa postupcima JAA ili nacionalnim postupcima koji su na snazi i za promjene na proizvodu, koje predlažu osobe koje

nisu nosioci uvjerenja o tipu, odobrene od strane države članice u skladu sa nacionalnim postupcima koji su na snazi, ako je dodatno uvjerenje o tipu, ili promjena, bila važeća 28. septembra 2003. godine, smatra se da su dodatno uvjerenje o tipu, ili promjena, izdati u skladu sa ovom regulativom.

2. Za dodatna uvjerenja o tipu za koje na datum 28. septembra 2003. postupak izdavanja uvjerenja o tipu sprovodi država članica u skladu s odgovarajućim postupcima JAA-a za dodatne sertifikate tipa; i za veće izmjene proizvoda, koje predlože osobe koje nisu nosioci uvjerenja o tipu za proizvod, za koji je na datum 28. septembra 2003. u toku postupak izdavanja uvjerenja koji provodi određena država članica u skladu s nacionalnim postupcima koji su na snazi važi sljedeće;

- (a) ako postupak sertifikacije sprovodi nekoliko država članica, kao referenca uzima se projekt koji je najviše uznapredovao;
- (b) ne primjenjuju se tačke 21.A.113 (a) i (b) Aneksa I (dio 21).;
- (c) primjenjiva osnova za izdavanje uvjerenja je osnova koju je odredila JAA ili, gdje je to primjenjivo, država članica na datum podnošenja zahtjeva za izdavanje dodatnog sertifikata tipa ili odobrenja veće izmjene;
- (d) smatra se da nalaze o usklađenosti, koji su dobijeni prema postupcima JAA-a ili države članice, donosi Agencija radi usklađivanja s tačkom 21.A.115(a) Aneksa I (dio 21).

Član 5

Kontinuirane operacije određenih vazduhoplova regostrovanih u državi članici

Za vazduhoplove za koje se smatra da nemaju uvjerenje o tipu izdato u skladu sa članom 3a stav (1) tačka (a) ove Uredbe, i za koje je država članica izdala uvjerenje o plovidbenosti i bilo su u registru te države članice prije stupanja na snagu Uredbe 1702/2003 u toj državi članici, i koji su i dalje bili u registru države članice 28. marta 2007., kombinacija sledećeg će se smatrati da konstituše specifične primjenjive specifikacije plovidbenosti izdate u skladu sa ovom Uredbom:

- (a) obrazac za upis podataka uvjerenja o tipu i uvjerenja o buci, ili jednakovrijedni dokumenti, države projekta, pod uslovom da je država projekta zaključila odgovarajuće radne aranžmane u skladu sa članom 27 stav 2 Uredbe (EZ) broj 216/2008 sa Agencijom koji pokrivaju kontinuiranu plovidbenost projekta takvih vazduhoplova;
- (b) zahtjevi za zaštitom životne sredine kako su dati u Aneksu 16 Čikaške konvencije, a koji su primjenjivi na te vazduhoplove;
- (c) obavezne informacije u vezi sa kontinuiranom plovidbenošću države projekta.

Član 6

Kontinuirane važnost uvjerenja za djelove i uređaje

1. Odobrenja djelova i uređaja koja su izdala države članice i koja su važila 28. septembra 2003. se smatraju da su izdata u skladu sa ovom Uredbom;

2. Za djelove i uređaje za koje određena država članica sprovodi postupak odobrenja ili ovlašćivanja na datum 28. septembra 2003.:

- (a) ako postupak ovlašćivanja provodi nekoliko država članica, kao referenca uzima se projekat koji je najviše uznapredovao;
- (b) ne primjenjuje se tačka 21.A.603 Aneksa I (dio 21).;
- (c) odgovarajući zahtjevi vezani uz podatke u skladu s tačkom 21.A.605 Aneksa I (dio 21). zahtjevi su koje određuje odgovarajuća država članica na datum podnošenja zahtjeva za odobrenje ili ovlaštenje;
- (d) smatra se da je nalaze o usklađenosti, do kojih je došla odgovarajuća država članica, donijela Agencija radi usklađivanja s tačkom 21.A.606(b) Aneksa I (dio 21).

Član 7

Dozvola za let

Uslovi koji su utvrdile države članice prije 28. marta 2007. za dozvole za let ili druge sertifikate plovidbenosti koji su izdati za vazduhoplove koji nemaju uvjerenje o plovidbenosti ili ograničeno uvjerenje o plovidbenosti izdato u skladu sa ovom Uredbom, se smatraju da su utvrđeni u skladu sa ovom Uredbom, osim ako Agencija ne utvrdi prije 28. marta 2008. godine da ti uslovi ne pružaju isti nivo sigurnosti kao što se zahtijeva Uredbom (EZ) broj 216/2008 ili ovom Uredbom.

Član 8

Projektne organizacije

1. Organizacija koja je odgovorna za projektovanje proizvoda, djelova i uređaja ili za izmjene ili popravke na njima mora dokazati svoju sposobnost u skladu s Aneksom I (dio 21).
2. Odstupajući od tačke 1 organizacija čije je glavno poslovno sjedište u državi koja nije država članica može dokazati svoju sposobnost na osnovu sertifikata koji je izdala navedena država za proizvod, dio i uređaj za koji podnosi zahtjev ako:
  - (a) je u toj državi proizvod i projektovan; i
  - (b) je Agencija utvrdila da je sistemom te države predviđen nezavisan nivo provjere usklađenosti jednak onom koji je predviđen ovom Uredbom i koji se sprovodi putem jednakovrijednog sistema odobrenja organizacija ili neposrednim uključivanjem nadležnog tijela te države.
3. Odobrenja projektne organizacije koja je određena država članica izdala ili priznala u skladu sa zahtjevima i procedurama JAA-a koja su bila na snazi prije 28. septembra 2003. smatraju se usklađenima s ovom Uredbom. U tom slučaju rok za donošenje nalaza drugog nivoa iz odjeljka J dijela 21. ne smije biti duži od jedne godine ako se ti nalazi odnose na nivoe u odnosu na JAR koji je prethodno bio na snazi.

Član 9

Proizvodne organizacije

1. Organizacija koja je odgovorna za proizvodnju proizvoda, djelova i uređaja mora dokazati svoju sposobnost u skladu s odredbama Aneksa I (dio 21).
2. Odstupajući od tačke 1, proizvođač čije je glavno poslovno sjedište u državi koja nije država članica može dokazati svoju sposobnost na osnovu sertifikata koji je izdala navedena država za proizvod, dio i uređaj za koji je podnesen zahtjev, ako:
  - (a) je proizvod proizveden u toj državi; i
  - (b) je Agencija utvrdila da je sistem te države predviđen nezavisan nivo provjere usklađenosti jednak onom, koji je predviđen ovom Uredbom, i koja se sprovodi putem jednakovrijednog sistema odobrenja organizacija ili neposrednim uključivanjem nadležnog tijela te države.
3. Odobrenja proizvodne organizacije koja je određena država članica izdala ili priznala u skladu sa zahtjevima i procedurama JAA-a i koja su važila prije 28. septembra 2003. smatraju se usklađenima s ovom Uredbom.

Član 10

Mjere Agencije

1. Agencija će razviti prihvatljive načine usaglašavanja (*acceptable means of compliance*, u daljem tekstu: AMC) koji će nadležni organi, organizacije i osoblje moći koristiti da demonstriraju usaglašenost sa odredbama Aneksa I (dio 21) ove Uredbe.
2. AMC-ovi izdati od strane Agencije neće uvoditi nove zahtjeve, niti će ublažiti zahtjeve Aneksa I (dio 21) ove Uredbe.
3. Ne dovodeći u pitanje čl. 54 i 55 Uredbe (EZ) br. 216/2008, kada se prihvatljivi načini usaglašavanja izdati od strane Agencije koriste, odgovarajući zahtjevi Aneksa I (dio 21) ove Uredbe će se smatrati ispunjenim bez dodatne demonstracije.

Član 11

Prestanak važenja

Uredba (EZ) br. 1702/2003 prestaje da važi.

Pozivanja na Uredbu koja prestaje da važi tumače se kao pozivanja na ovu Uredbu i tumače se u skladu sa uporednom tabelom koja se nalazi u Aneksu III.

Član 12

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana nakon njenog objavljivanja u Službenom listu Evropske Unije.21.A21.A21.AOva Uredba u cjelosti obavezuje i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

ANEKS I
DIO 21 (PART-21)

Sertifikacija vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja, i projektnih i proizvodnih organizacija.

Sadržaj

21.1	Opšte.....	17
SEKCIJA A – TEHNIČKI ZAHTJEVI		17
ODJELJAK A – OPŠTE ODREDBE		17
21.A.1	Oblast primjene.....	17
21.A.2	Djelovanje trećih lica, koja nisu imaoци uvjerenja ni podnosioci zahtjeva za izdavanje uvjerenja	17
21.A.3A	Otkazi, kvarovi i defekti	17
21.A.3B	Nalozi za plovidbenost	18
21.A.4	Usklađenost proizvodnje i projekta	19
ODJELJAK B – UVJERENJE O TIPU I OGRANIČENO UVJERENJE O TIPU.....		19
21.A.11	Oblast primjene.....	19
21.A.13	Podobnost	19
21.A.14	Dokazivanje osposobljenosti	19
21.A.15	Zahtjev	19
21.A.16A	Pravila o plovidbenosti (kodovi plovidbenosti).....	20
21.A.16B	Posebni uslovi.....	20
21.A.17	Osnova za sertifikaciju tipa	20
21.A.18	Zahtjevi za zaštitu životne sredine i sertifikacioni zahtjevi (<i>certification specifications, CS</i>).....	21
21.A.19	Promjene zbog kojih je potrebno novo uvjerenje o tipu.....	21
21.A.20	Usklađenost s osnovom za sertifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine.....	21
21.A.21	Izdavanje uvjerenja o tipu.....	22
21.A.23	Izdavanje ograničenog uvjerenja o tipu.....	22
21.A.31	Projekat tipa.....	22
21.A.33	Provjere i ispitivanja	23
21.A.35	Probni letovi	23
21.A.41	Uvjerenje o tipu	24
21.A.44	Obaveze imaoца uvjerenja.....	24
21.A.47	Prenosivost.....	24
21.A.51	Važenje uvjerenja	24

21.A.55	Vođenje evidencije	24
21.A.57	Priručnici	25
21.A.61	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost	25
(ODJELJAK C – NE PRIMJENJUJE SE).....		25
ODJELJAK D – PROMJENE UVJERENJA O TIPU I OGRANIČENOG UVJERENJA O TIPU		25
21.A.90A	Oblast primjene.....	25
21.A.90B	Standardne promjene	25
21.A.91	Klasifikacija promjene projekta tipa.....	26
21.A.92	Podobnost	26
21.A.93	Zahtjev	26
21.A.95	Manje promjene	26
21.A.97	Veće promjene	26
21.A.101	Određivanje certifikacionih zahtjeva (<i>certification specifications, CS</i>) i zahtjeva za zaštitu životne sredine.....	27
21.A.103	Izdavanje odobrenja.....	28
21.A.105	Vođenje evidencije	28
21.A.107	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost	28
21.A.109	Obaveze i EPA oznake – Evropsko odobrenje za djelove (<i>European Part Approval</i>).....	29
ODJELJAK E – DODATNO UVJERENJE O TIPU.....		29
21.A.111	Oblast primjene.....	29
21.A.112A	Podobnost	29
21.A.112B	Dokazivanje osposobljenosti	29
21.A.113	Zahtjev za izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu	29
21.A.114	Dokazivanje usklađenosti	29
21.A.115	Izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu.....	30
21.A.116	Prenosivost.....	30
21.A.117	Promjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatno uvjerenje o tipu.....	30
21.A.118A	Obaveze i EPA oznake	30
21.A.118B	Važenje uvjerenja	31
21.A.119	Priručnici	31
21.A.120	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost	31
ODJELJAK F – PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA		31
21.A.121	Oblast primjene.....	31
21.A.122	Podobnost	31
21.A.124	Zahtjev	32

21.A.125A	Izdavanje pisma o saglasnosti (<i>Letter of Agreement</i>).....	32
21.A.125B	Nalazi (<i>Findings</i>).....	32
21.A.125C	Važenje pisma o saglasnosti	33
21.A.126	Sistem kontrole proizvodnje	33
21.A.127	Ispitivanja: vazduhoplov.....	34
21.A.128	Ispitivanja: motori i elise	34
21.A.129	Obaveze proizvođača.....	34
21.A.130	Izjava o usklađenosti (<i>Statement of Conformity</i>).....	35
ODJELJAK G – ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU		36
21.A.131	Oblast primjene.....	36
21.A.133	Podobnost	36
21.A.134	Zahtjev	36
21.A.135	Izdavanje odobrenja.....	36
21.A.139	Sistem kvaliteta.....	36
21.A.143	Priručnik organizacije za proizvodnju.....	37
21.A.145	Zahtjev za odobravanje.....	38
21.A.147	Promjene u odobrenoj organizaciji za proizvodnju	39
21.A.148	Promjena mjesta	39
21.A.149	Prenosivost odobrenja.....	39
21.A.151	Uslovi odobrenja.....	39
21.A.153	Promjene uslova odobrenja	39
21.A.157	Provjere.....	39
21.A.158	Nalazi (<i>Findings</i>).....	39
21.A.159	Važenje odobrenja	40
21.A.163	Prava	40
21.A.165	Obaveze imaoaca odobrenja.....	41
ODJELJAK H – UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI.....		42
21.A.171	Oblast primjene.....	42
21.A.172	Podobnost	42
21.A.173	Vrste uvjerenja o plovidbenosti	42
21.A.174	Zahtjev	42
21.A.175	Jezik.....	43
21.A.177	Promjene.....	43
21.A.179	Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici	43
21.A.180	Inspekcijski pregled.....	44

21.A.181	Važenje uvjerenja	44
21.A.182	Identifikacija vazduhoplova	44
ODJELJAK I – UVJERENJE O BUCI.....		44
21.A.201	Oblast primjene.....	44
21.A.203	Podobnost	44
21.A.204	Zahtjev	44
21.A.207	Promjene (izmjene i dopune).....	45
21.A.209	Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici	45
21.A.210	Inspekcijski pregled.....	45
21.A.211	Važenje uvjerenja	45
ODJELJAK J – ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROJEKTOVANJE		46
21.A.231	Oblast primjene.....	46
21.A.233	Podobnost	46
21.A.234	Zahtjev	46
21.A.235	Izdavanje odobrenja.....	46
21.A.239	Sistem obezbjeđenja projekta	46
21.A.243	Podaci	46
21.A.245	Zahtjev za odobravanje.....	47
21.A.247	Promjene sistema obezbjeđenja projekta.....	47
21.A.249	Prenosivost.....	47
21.A.251	Uslovi odobrenja.....	47
21.A.253	Promjene uslova odobrenja	47
21.A.257	Provjere.....	48
21.A.258	Nalazi (<i>Findings</i>).....	48
21.A.259	Važenje odobrenja	48
21.A.263	Prava imaoca odobrenja.....	49
21.A.265	Obaveze imaoca odobrenja.....	49
ODJELJAK K – DJELOVI I UREĐAJI		50
21.A.301	Oblast primjene.....	50
21.A.303	Usklađenost s važećim zahtjevima	50
21.A.305	Odobrenje djelova i uređaja.....	50
21.A.307	Spremnost djelova i uređaja za ugradnju.....	50
(ODJELJAK L – NE PRIMJENJUJE SE)		51
ODJELJAK M – POPRAVKE.....		51
21.A.431A	Oblast primjene.....	51
21.A.431B	Standardne popravke	51

21.A.432A	Podobnost	51
21.A.432B	Dokazivanje osposobljenosti	52
21.A.433	Projekat popravki.....	52
21.A.435	Klasifikacija popravki.....	52
21.A.437	Izdavanje odobrenja projekta popravki	52
21.A.439	Proizvodnja djelova za popravku	53
21.A.441	Ugradnja popravki	53
21.A.443	Ograničenja.....	53
21.A.445	Nepopravljena oštećenja.....	53
21.A.447	Vođenje evidencije	53
21.A.449	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost	53
21.A.451	Obaveze i oznake EPA	54
(ODJELJAK N – NE PRIMJENJUJE SE).....		54
ODJELJAK O – ETSO OVLAŠĆENJA.....		54
21.A.601	Oblast primjene.....	54
21.A.602A	Podobnost	54
21.A.602B	Dokazivanje osposobljenosti	55
21.A.603	Zahtjev	55
21.A.604	ETSO ovlašćenje za pomoćni uređaj za napajanje (APU)	55
21.A.605	Zahtjevi u pogledu podataka.....	55
21.A.606	Izdavanje ETSO ovlašćenja.....	55
21.A.607	Prava imaoca ETSO ovlašćenja.....	56
21.A.608	Izjava o projektu i performansama (<i>DDP</i>)	56
21.A.609	Obaveze imaoca ETSO ovlašćenja.....	56
21.A.610	Odobrovanje odstupanja	56
21.A.611	Promjene projekta.....	57
21.A.613	Vođenje evidencije	57
21.A.615	Inspekcijski pregled Agencije	57
21.A.619	Važenje ETSO ovlašćenja	57
21.A.621	Prenosivost.....	57
ODJELJAK P – DOZVOLA ZA LET		58
21.A.701	Oblast primjene.....	58
21.A.703	Podobnost	58
21.A.705	Nadležni organ.....	59
21.A.707	Zahtjev za izdavanje dozvole za let.....	59
21.A.708	Uslovi leta.....	59

21.A.709	Zahtjev za odobravanje uslova leta	59
21.A.710	Odobravanje uslova leta	60
21.A.711	Izdavanje dozvole za let	60
21.A.713	Promjene	61
21.A.715	Jezik	61
21.A.719	Prenosivost dozvole	61
21.A.721	Inspekcijski pregledi	61
21.A.723	Važenje	61
21.A.725	Produženje važenja dozvole za let	61
21.A.727	Obaveze imaoaca dozvole za let	61
21.A.729	Vođenje evidencije	61
ODJELJAK Q – IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DJELOVA I UREĐAJA.....		62
21.A.801	Identifikacija proizvoda	62
21.A.803	Postupanje sa identifikacionim podacima	62
21.A.804	Identifikacija djelova i uređaja	63
21.A.805	Identifikacija kritičnih djelova.....	63
21.A.807	Identifikacija ETSO artikala	63
SEKCIJA B – POSTUPAK ZA NADLEŽNE ORGANE.....		64
ODJELJAK A – OPŠTE ODREDBE		64
21.B.5	Oblast primjene.....	64
21.B.20	Obaveze nadležnog organa	64
21.B.25	Zahtjevi u pogledu organizacije nadležnog organa	64
21.B.30	Dokumentovani postupci	64
21.B.35	Promjene u organizaciji i postupcima	64
21.B.40	Rješavanje sporova	64
21.B.45	Izvještavanje/koordinacija	65
21.B.55	Vođenje evidencije	65
21.B.60	Nalozi za plovidbenost	65
ODJELJAK B – UVJERENJE O TIPU I OGRANIČENO UVJERENJE O TIPU.....		65
(ODJELJAK C – NE PRIMJENJUJE SE).....		65
ODJELJAK D – IZMJENE UVJERENJA O TIPU I OGRANIČENOG UVJERENJA O TIPU		65
ODJELJAK E – DODATNO UVJERENJE O TIPU.....		65
ODJELJAK F – PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA		65
21.B.120	Ispitivanje	65
21.B.125	Nalazi.....	66

21.B.130	Izdavanje pisma o saglasnosti.....	66
21.B.135	Održavanje pisma o saglasnosti.....	67
21.B.140	Promjena pisma o saglasnosti.....	67
21.B.145	Ograničavanje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti	67
21.B.150	Vođenje evidencije	67
ODJELJAK G – ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU		68
21.B.220	Ispitivanje	68
21.B.225	Nalazi.....	68
21.B.230	Izdavanje odobrenja.....	69
21.B.235	Stalni nadzor	69
21.B.240	Promjena odobrenja	69
21.B.245	Privremeno ili trajno ukidanje odobrenja	70
21.B.260	Vođenje evidencije	70
ODJELJAK H – UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI.....		70
21.B.320	Ispitivanje	70
21.B.325	Izdavanje uvjerenja o plovidbenosti	71
21.B.326	Uvjerenje o plovidbenosti.....	71
21.B.327	Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti.....	72
21.B.330	Trajno i privremeno ukidanje uvjerenja o plovidbenosti i ograničenog uvjerenja o plovidbenosti.....	72
21.B.345	Vođenje evidencije	72
ODJELJAK I – UVJERENJE O BUCI.....		73
21.B.420	Ispitivanje	73
21.B.425	Izdavanje uvjerenja o buci	73
21.B.430	Trajno ili privremeno ukidanje uvjerenja o buci	73
21.B.445	Vođenje evidencije	73
ODJELJAK J – ODOBRENJE ORGANIZACIJE ZA PROJEKTOVANJE.....		74
ODJELJAK K – DJELOVI I UREĐAJI.....		74
(ODJELJAK L – NE PRIMJENJUJE SE)		74
ODJELJAK M – POPRAVKE.....		74
(ODJELJAK N – NE PRIMJENJUJE SE).....		74
ODJELJAK O – ETSO OVLAŠĆENJA.....		74
ODJELJAK P – DOZVOLA ZA LET		74
21.B.520	Ispitivanje	74
21.B.525	Izdavanje dozvola za let	74

21.B.530 Privremeno i trajno ukidanje dozvole za let	75
21.B.545 Vođenje evidencije	75
ODJELJAK Q – IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DJELOVA I UREĐAJA.....	75
<i>Dodaci</i>	76
Dodatak I – EASA obrazac 1 – Uvjerenje o stavljanju u upotrebu.....	76
Dodatak II – EASA obrazac 15a – Potvrda o provjeri plovidbenosti	83
Dodatak III – EASA obrazac 20a – Dozvola za let	84
Dodatak IV – EASA obrazac 20b – Dozvola za let (koju izdaju organizacije).....	85
Dodatak V – EASA obrazac 24 – Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti	86
Dodatak VI – EASA obrazac 25 – Uvjerenje o plovidbenosti	87
Dodatak VII – EASA obrazac 45 – Uvjerenje o buci	88
Dodatak VIII – EASA obrazac 52 – Izjava o usklađenosti vazduhoplova	89
Dodatak IX – EASA obrazac 53 – Uvjerenje o spremnosti za upotrebu vazduhoplova	93
Dodatak X – EASA obrazac 55 – Uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju.....	95
Dodatak XI – EASA obrazac 65 – Pismo o saglasnosti za proizvodnju bez odobrenja organizacije za proizvodnju.....	96

21.1 Opšte

Za potrebe ovog Aneksa I (dio 21), nadležni organ je:

- (a) za organizacije koje imaju sjedište u državi članici, organ koga imenuje predmetna država članica ili Agencija ako to zahtijeva predmetna država članica;
- (b) Agencija, za organizacije koje imaju sjedište u trećoj državi.

SEKCIJA A *TEHNIČKI ZAHTJEVI*

ODJELJAK A – OPŠTE ODREDBE

21.A.1 Oblast primjene

Ova Sekcija sadrži opšte odredbe o pravima i obavezama podnosioca zahtjeva i imaoca uvjerenja koja se izdaju prema ovoj Sekciji.

21.A.2 Djelovanje trećih lica, koja nisu imaoци uvjerenja ni podnosioci zahtjeva za izdavanje uvjerenja

Radnje i obaveze koje mora da ispuni podnosilac zahtjeva ili imalac uvjerenja za određeni proizvod, dio ili uređaj po ovoj Sekciji može, u njegovo ime, da ispuni treće fizičko ili pravno lice, ako podnosilac zahtjeva ili imalac uvjerenja dokaže da je zaključio ugovor s trećim licem kojim se garantuje da će obaveze imaoca uvjerenja da se pravilno ispunjavaju.

21.A.3A Otkazi, kvarovi i defekti

- (a) Sistem za prikupljanje, ispitivanje i analizu podataka.

Imalac uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, ETSO ovlaštenja (*European Technical Standard Order – ETSO*), odobrenja projekta većih popravki ili drugog odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi mora da ima odgovarajući sistem za prikupljanje, ispitivanje i analizu izvještaja i podataka koji se odnosi na otkaze, kvarove i defekte ili druge događaje koji prouzrokuju ili mogu da prouzrokuju negativne posledice po kontinuiranu plovidbenost proizvoda, dijela ili uređaja obuhvaćenog uvjerenjem o tipu, ograničenim uvjerenjem o tipu, dodatnim uvjerenjem o tipu, ETSO ovlaštenjem, odobrenjem projekta većih popravki ili drugim odgovarajućim odobrenjem za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi. Podaci o ovom sistemu moraju da budu dostupni svim poznatim korisnicima proizvoda, dijela ili uređaja i, na njegov zahtjev, licu koje je na to ovlašćeno drugim srodnim pravilima za izvršenje.

- (b) Obavještavanje Agencije

1. Imalac uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, ETSO ovlaštenja, odobrenja projekta većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi mora da obavijesti Agenciju o otkazu, kvaru, defektu ili svakom drugom događaju koji mu je poznat i koji je u vezi je sa proizvodom, dijelom ili uređajem koji su obuhvaćeni uvjerenjem o tipu, ograničenim uvjerenjem o tipu, dodatnim uvjerenjem o tipu, ETSO ovlaštenjem, odobrenjem projekta većih popravki ili drugim odgovarajućim odobrenjem za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, a koji ima ili bi mogao da ima za posledicu stanje opasno po sigurnost.

2. Obavještenja se podnose u obliku i na način koji odredi Agencija, što prije, a najkasnije 72 sata od utvrđivanja stanja opasnog po sigurnost, izuzev ako posebne okolnosti to sprečavaju.
- (c) Ispitivanje prijavljenih događaja
1. Ako je događaj koji je prijavljen prema tački (b) ili prema tačkama 21.A.129(f)(2) ili 21.A.165(f)(2), rezultat nedostatka u projektu ili proizvodnji, imalac uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, *ETSO* ovlašćenja, odobrenja projekta većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, ili proizvođač, u zavisnosti šta je odgovarajuće, ispitaće razlog zbog kojeg je došlo do nedostatka i obavijestiti Agenciju o rezultatima ispitivanja i korektivnim mjerama koje se preduzimaju ili predlažu da bi se nedostatak otklonio.
  2. Ako Agencija smatra da je potrebno preduzeti odgovarajuće mjere za otklanjanje nedostatka, imalac uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, *ETSO* ovlašćenja, odobrenja projekta većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, ili proizvođač, u zavisnosti šta je odgovarajuće, mora Agenciji da dostavi odgovarajuće podatke.

21.A.3B Nalozi za plovidbenost

- (a) Nalog za plovidbenost označava dokument koji izdaje ili prihvata Agencija i kojim se određuju mjere koje moraju da se preduzmu na vazduhoplovu da bi se ponovo obezbijedio prihvatljiv nivo sigurnosti, ako dokazi ukazuju da bi u suprotnom nivo sigurnosti vazduhoplova bio ugrožen.
- (b) Agencija izdaje nalog za plovidbenost ako:
1. utvrdi da na vazduhoplovu postoji stanje opasno po sigurnost koje je posledica nedostatka na vazduhoplovu ili motoru, elisi, dijelu ili uređaju koji je u njega ugrađen,
  2. takvo stanje vjerovatno postoji ili može da nastane i na nekom drugom vazduhoplovu.
- (c) Ako Agencija izdaje nalog za plovidbenost da bi se otklonilo stanje opasno po sigurnost iz tačke (b) ili zahtijeva inspekcijski pregled, imalac uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, *ETSO* ovlašćenja, odobrenja projekta većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, dužan je da:
1. predloži odgovarajuće korektivne mjere ili inspekcijske preglede, ili i jedno i drugo, i da ih podnese na odobrenje Agenciji;
  2. ako Agencija odobri predlog iz tačke 1, učini ga dostupnim svim poznatim operaterima ili vlasnicima proizvoda, dijela ili uređaja a, na zahtjev svakog drugog lica od koga se zahtijeva da se pridržava naloga za plovidbenost – odgovarajuće opisne podatke i uputstva za primjenu.
- (d) Nalog za plovidbenost sadrži:
1. opis stanja opasnog po sigurnost,
  2. identifikaciju predmetnog vazduhoplova,
  3. mjere koje se zahtijevaju,
  4. rok za ispunjenje mjera,
  5. datum stupanja na snagu.

21.A.4 Usklađenost proizvodnje i projekta

Svaki imalac ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, *ETSO* ovlaštenja, odobrenja promjene projekta tipa ili odobrenja projekta većih popravki dužan je da, po potrebi, surađuje sa organizacijom za proizvodnju da bi omogućio:

- (a) zadovoljavajuću usklađenost projektovanja i proizvodnje, kao što se to zahtijeva u tačkama 21.A.122 ili 21.A.133 ili 21.A.165(c)(2); i
- (b) pravilnu podršku kontinuiranoj plovidbenosti proizvoda, dijela i uređaja.

ODJELJAK B – UVJERENJE O TIPU I OGRANIČENO UVJERENJE O TIPU

21.A.11 Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje postupak po kome se izdaju uvjerenja o tipu za proizvode i ograničena uvjerenja o tipu za vazduhoplove i prava i obaveze podnosioca zahtjeva i imalaca uvjerenja.

21.A.13 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice koje dokaže ili je u postupku dokazivanja osposobljenosti prema tački 21.A.14, ovlašćeno je da zahtijeva uvjerenje o tipu ili ograničeno uvjerenje o tipu prema uslovima iz ovog Odjeljka.

21.A.14 Dokazivanje osposobljenosti

- (a) Organizacija koja zahtijeva uvjerenje o tipu ili ograničeno uvjerenje o tipu dokazuje svoju osposobljenost tako što ima odobrenje organizacije za projektovanje koje je izdala Agencija prema Odjeljku J.
- (b) Odstupajući od tačke (a), kao dokaz o osposobljenosti smatra se i pristanak Agencije, dat na predlog podnosioca zahtjeva, za primjenu postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redosljed aktivnosti koji je potreban za usklađivanje sa Aneksom I (dio 21), ako je proizvod jedno od sljedećeg:
  - 1. ELA2 vazduhoplov
  - 2. motor ili elisa koji su ugrađeni u ELA2 vazduhoplov;
  - 3. klipni motor
  - 4. elisa s fiksnim ili promjenljivim korakom.
- (c) Odstupajući od tačke (a), podnosilac zahtjeva može da odluči da dokaže osposobljenost time što će Agenciji dostaviti program sertifikacije koji se zahtijeva u tački 21.A.20(b) u slučaju kada je proizvod:
  - 1. ELA1 vazduhoplov;
  - 2. motor ili elisa koji su ugrađeni u ELA1 vazduhoplov.

21.A.15 Zahtjev

- (a) Zahtjev za uvjerenje o tipu i ograničeno uvjerenje o tipu podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija.
- (b) Uz zahtjev za uvjerenje o tipu ili ograničeno uvjerenje o tipu za vazduhoplove prilažu se aksonometrijski plan vazduhoplova i prethodni osnovni podaci, uključujući predložene operativne karakteristike i ograničenja.

- (c) Uz zahtjev za izdavanje uvjerenja o tipu za motor ili elisu prilažu se opšti sklopni plan, opis projektnih obilježja, operativna obilježja i predložena operativna ograničenja motora ili elise.

21.A.16A Pravila o plovidbenosti (kodovi plovidbenosti)

Prema članu 19 Uredbe (EZ) br. 216/2008, Agencija izdaje pravila o plovidbenosti (kodove plovidbenosti), kojima se dokazuje usklađenost proizvoda, djelova i uređaja sa osnovnim uslovima za plovidbenost iz Aneksa I (dio 21) Uredbe (EZ) br. 216/2008. Ova pravila o plovidbenosti dovoljno su detaljna i specifična da podnosiocima zahtjeva ukažu na uslove za izdavanje uvjerenja.

21.A.16B Posebni uslovi

- (a) Agencija propisuje posebne, detaljne tehničke specifikacije za proizvod, pod nazivom „posebni uslovi”, kad pravila o plovidbenosti ne sadrže odgovarajuće sigurnosne standarde za proizvod ako:
  - 1. proizvod ima nova ili neuobičajena svojstva u odnosu na praksu projektovanja na kojoj su zasnovana važeća pravila o plovidbenosti; ili
  - 2. predviđena namjena proizvoda nije konvencionalna; ili
  - 3. iskustva sa sličnim proizvodima u upotrebi ili proizvodima koji imaju slična projektna svojstva pokazuju da bi moglo da nastupi stanje opasno po sigurnost.
- (b) Posebni uslovi uključuju takve sigurnosne standarde koje Agencija smatra potrebnim za uspostavljanje nivoa sigurnosti koji odgovara nivou sigurnosti iz važećeg pravila o plovidbenosti.

21.A.17 Osnova za sertifikaciju tipa

- (a) Osnova za sertifikaciju tipa objavljuje se za izdavanje uvjerenja o tipu ili ograničenog uvjerenja o tipu i sastoji se od:
  - 1. pravila o plovidbenosti koje je odredila Agencija i koje važi na dan podnošenja zahtjeva, izuzev ako:
    - (i) Agencija drukčije ne odredi; ili
    - (ii) podnosilac zahtjeva sam ne odluči da se uskladi sa kasnije važećim izmjenama i dopunama sertifikacionih zahtjeva ili se to zahtjeva u tačkama (c) i (d);
  - 2. svih posebnih uslova koji se zahtijevaju u tački 21.A.16B(a).
- (b) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o tipu za velike avione i velike helikoptere važi pet godina, a ostali zahtjevi važe tri godine, izuzev ako podnosilac zahtjeva, u vrijeme podnošenja zahtjeva, ne dokaže da je za njegov proizvod potrebno više vremena za projektovanje, razvoj i ispitivanje, a Agencija to odobri.
- (c) Ako uvjerenje o tipu nije izdato ili je jasno da neće biti izdato u roku koji je propisan u tački (b), podnosilac zahtjeva može da:
  - 1. podnese novi zahtjev za izdavanje uvjerenja o tipu i da se pridržava odredaba iz tačke (a) koje važe za prvi zahtjev; ili
  - 2. zatraži produženje prvog zahtjeva i uskladi se s pravilima o plovidbenosti koja su važila određenog datuma koji on izabere, a koji ne dolazi prije datuma koji prethodi izdavanju uvjerenja o tipu, u roku koji je u tački (b) utvrđen za prvi zahtjev.

- (d) Ako podnositelj zahtjeva odluči da se uskladi sa sertifikacionim zahtjevima iz izmjena i dopuna pravila o plovidbenosti koje su stupile na snagu poslije podnošenja zahtjeva za izdavanje uvjerenja o tipu, mora da se uskladi i sa ostalim sertifikacionim zahtjevima koje Agencija smatra neposredno povezanim s njima.

21.A.18 Zahtjevi za zaštitu životne sredine i sertifikacioni zahtjevi (*certification specifications, CS*)

- (a) Zahtjevi u pogledu buke koji se uzimaju u obzir pri izdavanju uvjerenja o tipu vazduhoplova propisani su prema Poglavlju 1 Aneks 16, Sveska I, Dio II Čikaške konvencije, i to:
1. za podzvučne mlazne vazduhoplove u Svesci I, Dio II, Poglavlja 2, 3. i 4, kako je odgovarajuće;
  2. za elisne vazduhoplove u Svesci I, Dio II, Poglavlja 3, 4, 5, 6. i 10, kako je odgovarajuće;
  3. za helikoptere u Svesci I, Dio II, Poglavlja 8. i 11, kako je odgovarajuće;
  4. za nadzvučne vazduhoplove u Svesci I, Dio II, Poglavlje 12, kako je odgovarajuće.
- (b) Zahtjevi u pogledu emisija koji se uzimaju u obzir pri izdavanju uvjerenja o tipu za vazduhoplove i motore propisani su u Aneksu 16 Čikaške konvencije:
1. za sprečavanje namernog ispuštanja goriva, u Svesci II, Dio II, Poglavlje 2;
  2. za emisije turbomlaznih i dvostrujnih mlaznih motora namijenjenih pogonu samo pri podzvučnim brzinama, u Svesci II, Dio III, Poglavlje 2;
  3. za emisije turbomlaznih i dvostrujnih mlaznih motora namijenjenih pogonu samo pri nadzvučnim brzinama, u Svesci II, Dio III, Poglavlje 3.
- (c) Agencija izdaje, prema članu 19 Uredbe (EZ) br. 216/2008, sertifikacione zahtjeve (*certification specifications, CS*), da bi obezbijedila prihvatljive načine za dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima koji se odnose na buku i emisiju iz tačaka (a) i (b).

21.A.19 Promjene zbog kojih je potrebno novo uvjerenje o tipu

Svako fizičko ili pravno lice koje predloži promjenu proizvoda mora da zahtijeva izdavanje novog uvjerenja o tipu, ako Agencija smatra da je promjena projekta, snage, potiska ili mase takva da je potrebno da se detaljno ispita usklađenost sa važećom osnovom za sertifikaciju.

21.A.20 Usklađenost s osnovom za sertifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine

- (a) Podnositelj zahtjeva za izdavanje uvjerenja o tipu ili ograničenog uvjerenja o tipu mora da dokaže usklađenost s važećim osnovama za sertifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine i da Agenciji predstavi sredstva kojima je usklađenost dokazana.
- (b) Podnositelj zahtjeva mora Agenciji da dostavi program sertifikacije sa podrobno navedenim sredstvima za dokazivanje usklađenosti. Ovaj dokument se po potrebi ažurira u toku procesa sertifikacije.
- (c) Podnositelj zahtjeva mora da ima zapise o obrazloženju usklađenosti u okviru dokumenata usklađenosti u skladu sa programom sertifikacije iz tačke (b).
- (d) Podnositelj zahtjeva daje izjavu da je dokazao usklađenost sa svim važećim osnovama za sertifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine, u skladu sa programom sertifikacije u tački (b).

- (e) Ako podnositelj zahtjeva ima odgovarajuće odobrenje organizacije za projektovanje, izjava iz tačke (b) daje se prema Odjeljku J.

21.A.21 Izdavanje uvjerenja o tipu

Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda uvjerenje o tipu za proizvod ako:

- (a) dokaže svoju osposobljenost saglasno 21.A.14;
- (b) priloži izjavu navedenu u 21.A.20(d);
- (c) dokaže da:
1. je proizvod koji treba da se sertifikuje usklađen sa važećom osnovom za sertifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine određenim prema tačkama 21.A.17 i 21.A.18;
  2. su uslovi u pogledu plovidbenosti koji nisu ispunjeni nadoknađeni elementima koji pružaju isti nivo sigurnosti;
  3. proizvod nije opasan za upotrebu za koju se traži sertifikacija;
  4. je podnositelj zahtjeva za izdavanje uvjerenja o tipu izričito izjavio da će se pridržavati zahtjeva iz 21.A.44.
- (d) je kod uvjerenja o tipu za vazduhoplov, za motor ili elisu ili i jedno i drugo ako su ugrađeni u vazduhoplov, izdato ili potvrđeno uvjerenje o tipu prema ovoj Uredbi.

21.A.23 Izdavanje ograničenog uvjerenja o tipu

- (a) Za vazduhoplov koji ne ispunjava uslove koji se zahtijevaju u tački 21.A.21(c), podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda ograničeno uvjerenje o tipu, ako:
1. se uskladi s važećom osnovom za sertifikaciju tipa sa ograničenjima koju određuje Agencija i koja garantuje odgovarajući nivo sigurnosti u vezi s predviđenom namjenom vazduhoplova i zahtjevima za zaštitu životne sredine;
  2. izričito izjavi da će postupati saglasno zahtijevanom u 21.A.44.
- (b) Za motor ili elisu ugrađene u vazduhoplov ili za oba, ako:
1. imaju izdato ili potvrđeno uvjerenje o tipu prema ovoj uredbi; ili
  2. je dokazano da su usklađeni sa sertifikacionim zahtjevima (*certification specifications, CS*) koji omogućavaju siguran let.

21.A.31 Projekat tipa

- (a) Projekat tipa sastoji se od:
1. tehničkih planova i specifikacija, spiska tehničkih planova i specifikacija potrebnih za utvrđivanje konfiguracijskih i projektnih svojstava proizvoda koja dokazuju da je proizvod usklađen s važećom osnovom za sertifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine;
  2. podataka o materijalima, postupcima i načinima proizvodnje i sklapanja proizvoda koji su potrebni da se omogući usklađenost proizvoda;
  3. odobrenog odjeljka o uputstvima za kontinuiranu plovidbenost i ograničenjima plovidbenosti, kao što je određeno u važećim pravilima o plovidbenosti;

4. drugih podataka koji omogućavaju da se poređenjem utvrdi plovidbenost, nivo buke, ispuštanje goriva i emisija izduvnih gasova (prema potrebi) svih naknadnih proizvoda istog tipa.

(b) Projekat tipa označava se na odgovarajući način.

21.A.33 Provjere i ispitivanja

(a) Podnosilac zahtjeva mora da sprovede sve potrebne provjere i ispitivanja da bi dokazao usklađenost s važećom osnovom za sertifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine.

(b) Prije svakog ispitivanja koje je predviđeno u tački (a) podnosilac zahtjeva mora da utvrdi:

1. za probni uzorak:

(i) da su materijali i postupci na odgovarajući način usklađeni sa specifikacijama za predloženi projekat tipa;

(ii) da su djelovi proizvoda na odgovarajući način usklađeni sa tehničkim planovima u predloženom projektu tipa;

(iii) da su proizvodni postupci, projekat i sklapanje na odgovarajući način usklađeni sa onima koji su navedeni u predloženom projektu tipa;

2. da oprema za ispitivanje i merni uređaji koji se koriste odgovaraju potrebama ispitivanja i da su izbaždareni na odgovarajući način.

(c) Podnosilac zahtjeva dužan je da Agenciji omogući da sprovede sve vrste ispitivanja koja su potrebna da se provjeri usklađenost sa tačkom (b).

(d) Podnosilac zahtjeva dužan je da Agenciji omogući da pregleda sve izvještaje i sprovede bilo koju inspekciju, kao i da izvede probni let ili provjeru na zemlji ili da im prisustvuje, radi provjere valjanosti izjave o usklađenosti koja se daje prema tački 21.A.20(d) i utvrđivanja da nijedno svojstvo proizvoda nije opasno za namjenu za koju se traži sertifikacija.

(e) Za ispitivanja koja sprovodi ili kojima prisustvuje Agencija prema tački (d):

1. podnosilac zahtjeva Agenciji prilaže izjavu kojom potvrđuje da je usklađen sa tačkom (b);

2. od trenutka kad se dokaže usklađenost sa tačkom (b) do trenutka kad se Agenciji predloži ispitivanje, na proizvodu, dijelu ili uređaju ne smiju da se obave nikakve promjene povezane sa ispitivanjem koje bi uticale na izjavu o usklađenosti.

21.A.35 Probni letovi

(a) Probni letovi radi izdavanja uvjerenja o tipu odvijaju se prema uslovima koje odredi Agencija.

(b) Podnosilac zahtjeva mora da izvede probne letove koje Agencija smatra potrebnim:

1. da bi se utvrdila usklađenost s važećom osnovom za sertifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine;

2. da bi se utvrdilo da li postoji razumno uvjerenje da su vazduhoplov, njegovi djelovi i uređaji pouzdani i da ispravno rade za vazduhoplove koje se sertifikuju prema Aneksu I (dio 21), izuzev

(i) jedrilica i motornih jedrilica i

- (ii) balona i dirižabala kako su definisani u okviru ELA1 ili ELA2;
- (iii) aviona čija najveća masa na polijetanju (MTOM) ne prelazi 2 722 kg,
- (c) (Rezervisano)
- (d) (Rezervisano)
- (e) (Rezervisano)
- (f) Probni letovi propisani u tački (b)(2) uključuju:
  1. za vazduhoplove sa turbinskim motorima koji do sada nisu korišćeni ni na jednom vazduhoplovu koji ima uvjerenje o tipu – najmanje 300 sati rada, sa motorima koji su saglasni uvjerenju o tipu;
  2. za ostale vazduhoplove – najmanje 150 sati rada.

21.A.41 Uvjerenje o tipu

Smatra se da uvjerenje o tipu i ograničeno uvjerenje o tipu sadrže projekat tipa, operativna ograničenja, listu podataka u uvjerenju o tipu o plovidbenosti i emisijama, važeću osnovu za sertifikaciju tipa i zahtjeve za zaštitu životne sredine, s kojima Agencija utvrđuje usklađenost i druge uslove ili ograničenja koji su propisani za proizvod u važećim sertifikacionim zahtjevima (*certification specifications*) i zahtjevima za zaštitu životne sredine. Uz to, uvjerenje o tipu i ograničeno uvjerenje o tipu za vazduhoplov, uključuju listu podataka o buci. Lista tehničkih podataka koja je dio uvjerenja o tipu za motor uključuje evidenciju o ispunjenosti uslova u pogledu emisije gasova.

21.A.44 Obaveze imaoaca uvjerenja

Imalac uvjerenja o tipu ili ograničenog uvjerenja o tipu dužan je da:

- (a) ispunjava obaveze predviđene u 21.A.3, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.55, 21.A.57 i 21.A.61 i da u te svrhe neprekidno bude usklađen sa zahtjevima iz tačke 21.A.14; i
- (b) navede oznake prema Odjeljku Q.

21.A.47 Prenosivost

Uvjerenje o tipu ili ograničeno uvjerenje o tipu može da se prenese samo na fizičko ili pravno lice koje je sposobno da preuzme obaveze prema tački 21.A.44 i u te svrhe je dokazalo svoju osposobljenost po mjerilima iz tačke 21.A.14.

21.A.51 Važenje uvjerenja

- (a) Uvjerenje o tipu i ograničeno uvjerenje o tipu važe neograničeno vrijeme. Ona ostaju da važe pod uslovom:
  1. da imalac uvjerenja ispunjava uslove iz ovog Aneksa I (dio 21);
  2. da imalac uvjerenja nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje nije trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju uvjerenja o tipu, ono se vraća Agenciji.

21.A.55 Vođenje evidencije

Imalac uvjerenja o tipu ili ograničenog uvjerenja o tipu dužan je da tako čuva sve značajne projektne podatke, planove i izvještaje sa ispitivanja, uključujući dokumentaciju o pregledima za ispitani proizvod, da oni budu na raspolaganju Agenciji, i da bi omogućio potrebne podatke za

obezbjedivanje kontinuirane plovidbenosti i usklađenost s važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine.

21.A.57 Priručnici

Imalac uvjerenja o tipu ili ograničenog uvjerenja o tipu izrađuje, čuva i ažurira priručnike čije postojanje zahtijevaju važeća osnova za sertifikaciju tipa i zahtjevi za zaštitu životne sredine za proizvod i Agenciji, na njen zahtjev, predaje njihove kopije.

21.A.61 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imalac uvjerenja o tipu ili ograničenog uvjerenja o tipu dostavlja najmanje jedan potpuni komplet uputstava za kontinuiranu plovidbenost, koji sadrže opisne podatke i uputstva za realizaciju, pripremljen prema važećoj osnovi za sertifikaciju svakom poznatom vlasniku jednog ili više vazduhoplova, motora ili elise, pri njihovoj isporuci ili izdavanju prvog uvjerenja o plovidbenosti za predmetni vazduhoplov, šta nastupi kasnije, a poslije toga, na zahtjev, ova uputstva čini dostupnim svakom licu koje mora da ispuni bilo koji uslov iz uputstava. Neki priručnici ili djelovi uputstava za kontinuiranu plovidbenost koji se odnose na remont (obnovu) ili druge vrste velikih radova održavanja mogu da postanu dostupni i kasnije, pošto je proizvod pušten u upotrebu, ali moraju da postanu dostupni prije nego što bilo koji proizvod dostigne odgovarajuću starosnu granicu ili potrebne sate/cikluse rada.
- (b) Promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost stavljaju se na raspolaganje svim poznatim operaterima proizvoda i, na zahtjev, svim licima koja moraju da se usklade s njima. Agenciji se podnosi program u kome se prikazuje na koji način se raspodjeljuju promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost..

(ODJELJAK C – NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK D – PROMJENE UVJERENJA O TIPU I OGRANIČENOG UVJERENJA O TIPU

21.A.90A Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje postupak po kome se odobravaju promjene projekta tipa i uvjerenja o tipu i prava i obaveze podnosilaca zahtjeva i imalaca odobrenja. Ovim Odjeljkom se takođe definišu standardne promjene koje ne podliježu procesu odobrenja u skladu sa ovim Odjeljkom. U ovom Odjeljku izraz „uvjerenje o tipu“ označava i uvjerenje o tipu i ograničeno uvjerenje o tipu.

21.A.90B Standardne promjene

- (a) Standardne promjene označavaju promjene u projektu tipa:
  - 1. u odnosu na:
    - (i) avione čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 5 700 kg
    - (ii) rotorkrafte čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 3 175 kg
    - (iii) jedrilica, motornih jedrilica i balona i dirižabala kako su definisani u okviru ELA1 i ELA2;

2. koje poštuju podatke projekta koji su uključeni u sertifikacione zahtjeve koje je izdala Agencija, koji sadrže prihvatljive metode, tehnike i prakse za izvršavanje i identifikovanje standardnih promjena, uključujući i vezane instrukcije za kontinuiranu plovidbenost; i
3. koje nisu u koliziji sa podacima nosioca uvjerenja o tipu.

(b) Tačke 21.A.91 do 21.A.109 ne primjenjuju se u standardnim promjenama.

21.A.91 Klasifikacija promjene projekta tipa

Promjene projekta tipa mogu biti manje i veće. „Manja promjena” je promjena koja nema veći uticaj na masu, položaj težišta, izdržljivost strukture, pouzdanost, operativna svojstva, buku, ispuštanje goriva, emisiju gasova ili druga svojstva koje utiču na plovidbenost proizvoda. Izuzev promjena iz tačke 21.A.19, sve druge promjene, prema ovom Odjeljku, jesu „veće promjene”. Veće i manje promjene odobravaju se prema tačkama 21.A.95 ili 21.A.97 i identifikuju na odgovarajući način.

21.A.92 Podobnost

- (a) Samo imalac uvjerenja o tipu može da zahtijeva odobrenje veće promjene projekta tipa po ovom Odjeljku, dok drugi podnosioci zahtijeva za veću promjenu projekta tipa zahtjev podnose prema Odjeljku E.
- (b) Svako fizičko ili pravno lice podnose zahtjev za odobrenje manje promjene projekta tipa po ovom Odjeljku.

21.A.93 Zahtjev

Zahtjev za odobrenje promjene projekta tipa podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija i sadrži:

- (a) opis promjene, koji određuje:
  1. sve djelove projekta tipa i odobrene priručnike na koje utiče promjena;
  2. sertifikacione zahtjeve (*certification specifications*, CS) i zahtjeve za zaštitu životne sredine s kojima, prema tački 21.A.101, projektovana promjena mora da bude usklađena;
- (b) određivanje bilo kojih ispitivanja koja su potrebna za dokazivanje usklađenosti promjenjenog proizvoda sa važećim sertifikacionim zahtjevima (*certification specification*, CS) i zahtjevima za zaštitu životne sredine.

21.A.95 Manje promjene

Manje promjene projekta tipa klasifikuje i odobrava:

- (a) Agencija; ili
- (b) odgovarajuće odobrena organizacija za projektovanje, saglasno postupku s kojim se saglasila Agencija.

21.A.97 Veće promjene

- (a) Podnosilac zahtjeva za odobrenje veće promjene dužan je da:
  1. Agenciji dostavi dokazne podatke sa svim potrebnim opisnim podacima koji treba da budu uključeni u projekat tipa;

2. dokaže da je promijenjeni proizvod saglasan važećim sertifikacionim zahtjevima (*certification specifications*, CS) i zahtjevima za zaštitu životne sredine koji su navedeni u 21.A.101;
  3. se uskladi sa tačkama 21.A.20(b), (c) i (d); i;
  4. izda izjavu iz tačke 21.A. 20(d) (a)(3) prema Odjeljku J, ako ima odgovarajuće odobrenje organizacije za projektovanje;
  5. uskladi se sa tačkom 21.A.33 i, prema potrebi, sa tačkom 21.A.35.
- (b) Odobrenje veće promjene projekta tipa ograničeno je na specifičnu konfiguraciju ili specifične konfiguracije projekta tipa na koji se odnosi promjena.

21.A.101 Određivanje sertifikacionih zahtjeva (*certification specifications*, CS) i zahtjeva za zaštitu životne sredine

- (a) Podnosilac zahtjeva za promjenu uvjerenja o tipu mora da dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen s pravilima o plovidbenosti (kodovima plovidbenosti, *airworthiness code*) koja se primjenjuju na promijenjeni proizvod i koja važe na dan podnošenja zahtjeva za promjenu, osim ako se podnosilac zahtjeva sam ne odluči za usklađenost sa kasnije važećim izmjenama i dopunama sertifikacionih zahtjeva ili ako se to zahtjeva tačkama (e) i (f), kao i s važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine koji se zahtijevaju u 21.A.18.
- (b) Odstupajući od stava (a), podnosilac zahtjeva može da dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen s prethodnim amandmanom pravila o plovidbenosti određenim u stavu (a) i svakim sertifikacionim zahtjevom (*certification specification*) koji Agencija smatra neposredno povezanim. Međutim, prethodni amandman pravila o plovidbenosti ne smije da prethodi odgovarajućem pravilu o plovidbenosti na koje se uvjerenje o tipu poziva. Podnosilac zahtjeva može da dokaže usklađenost s prethodnom promjenom pravila o plovidbenosti u bilo kom od narednih slučajeva:
1. promjene za koju Agencija smatra da nisu značajne. Pri odlučivanju o tome da li je promjena značajna, Agencija razmatra promjenu u kontekstu svih prethodnih značajnih promjena projekta i povezanih promjena važećih sertifikacionih zahtjeva koji su obuhvaćeni uvjerenjem o tipu proizvoda. Promjene koje ispunjavaju jedno od sljedećih mjerila automatski se smatraju značajnim:
    - (i) opšta konfiguracija ili načela projektovanja su promijenjeni (nisu zadržani);
    - (ii) pretpostavke koje su korišćene za sertifikaciju proizvoda koji treba da se promijeni više nisu važeće.
  2. svaka oblast, sistem, dio ili uređaj na koje promjena ne utiče po mišljenju Agencije.
  3. svaka oblast, sistem, dio ili uređaj na koji promjena utiče, a za koje Agencija smatra da njihova usklađenost s pravilima o plovidbenosti opisanim u tački (a) ne bi bitno uticala na nivo sigurnosti promijenjenog proizvoda ili ne bi imala smisla.
- (c) Podnosilac zahtjeva za promjenu na vazduhoplovu (izuzev helikoptera) s najvećom masom od 2 722 kg (6 000 lb), ili helikoptera bez turbine s najvećom masom od 1 361 kg (3 000 lb), može da dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen sa osnovom za sertifikaciju tipa na koju se uvjerenje o tipu poziva. Ako Agencija smatra da je promjena u određenoj oblasti značajna, ona može da odredi usklađivanje sa amandmanom osnove za sertifikaciju tipa na koju se uvjerenje o tipu poziva i koja važi na dan podnošenja zahtjeva, kao i sa svim sertifikacionim zahtjevima koje Agencija smatra neposredno povezanim, izuzev ako Agencija smatra da usklađivanje s navedenom promjenom ili sertifikacionim zahtjevima ne bi bitno uticalo na nivo sigurnosti promijenjenog proizvoda ili ne bi imalo smisla.

- (d) Ako Agencija smatra da pravila o plovidbenosti (kodovi plovidbenosti) koja važe na dan podnošenja zahtjeva za promjenu ne omogućavaju odgovarajuće standarde u vezi s predloženom promjenom, podnosilac zahtjeva mora da ispuni sve posebne uslove (detaljne tehničke specifikacije) i njihove promjene koje su propisane u tački 21.A.16B, da bi se omogućio nivo sigurnosti koji odgovara nivou utvrđenom u pravilima o plovidbenosti koja važe na dan podnošenja zahtjeva za promjenu.
- (e) Zahtjev za promjenu uvjerenja o tipu važi pet godina za velike avione i velike helikoptere, a zahtjev za promjenu ostalih uvjerenja o tipu važi tri godine. Ako promjena nije odobrena ili je jasno da neće biti odobrena u ovom roku, podnosilac zahtjeva može da:
  - 1. podnese novi zahtjev za promjenu uvjerenja o tipu i da se pridržava odredaba iz stava (a) koje važe za prvi zahtjev za promjenu;
  - 2. zatraži produženje prvog zahtjeva i da se uskladi sa odredbama iz tačke (a), prema datumu koji odabere podnosilac zahtjeva, a koji ne prethodi datumu odobrenja promjene, u roku koji je za prvi zahtjev za promjenu određen u ovoj tački.
- (f) Ako podnosilac zahtjeva odluči da se uskladi sa sertifikacionim zahtjevima iz izmjena i dopuna pravila o plovidbenosti koje su stupile na snagu poslije podnošenja zahtjeva za promjenom tipa, mora da se uskladi i sa ostalim sertifikacionim zahtjevima koje Agencija smatra neposredno povezanim s njima.

21.A.103 Izdavanje odobrenja

- (a) Podnosilac zahtjeva ima pravo da mu Agencija odobri veću promjenu projekta tipa ako:
  - 1. priloži izjavu iz tačke 21.A.20(d); i
  - 2. ako se dokaže:
    - (i) da je promjenjeni proizvod usklađen sa važećim sertifikacionim zahtjevima i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine koji su navedeni u tački 21.A.101;
    - (ii) da se odredbe o plovidbenosti sa kojima nije usklađen nadoknađuju elementima koji pružaju isti nivo sigurnosti;
    - (iii) da proizvod nije opasan za namjenu za koju je zatraženo odobrenje.
- (b) Manja promjena projekta tipa odobrava se samo saglasno tački 21.A.95, ako se dokaže da je promjenjeni proizvod usklađen sa odgovarajućim sertifikacionim zahtjevima navedenim u tački 21.A.101.

21.A.105 Vođenje evidencije

Za svaku promjenu podnosilac zahtjeva tako čuva sve značajne projektne podatke, planove i izvještaje o ispitivanju, uključujući dokumentaciju o ispitivanju promjenjenog proizvoda, da oni budu na raspolaganju Agenciji, i da omogući potrebne podatke za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti i usklađenost s važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine za promjenjeni proizvod.

21.A.107 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imalac odobrenja manje promjene projekta tipa dostavlja najmanje jedan kompletan niz povezanih varijanti, ako postoje, uputstava za kontinuiranu plovidbenost proizvoda na kome se obavlja manja promjena, pripremljenih prema važećoj osnovi za sertifikaciju tipa, svim poznatim vlasnicima jednog ili više vazduhoplova, motora ili elise na koje se manja promjena odnosi, pri isporuci proizvoda ili pri izdavanju prvog uvjerenja o plovidbenosti za predmetni vazduhoplov, šta nastupi kasnije, a poslije toga navedene varijante uputstava,

na zahtjev, čini dostupnim svim drugim licima koja moraju da se usklade sa bilo kojim uslovom iz navedenih uputstava.

- (b) Pored toga, promjene navedenih varijanti uputstava za kontinuiranu plovidbenost stavljaju se na raspolaganje svim poznatim operaterima proizvoda na kome je obavljena manja promjena, a na zahtjev i svim licima koja moraju da se usklade s navedenim uputstvima.

21.A.109 Obaveze i EPA oznake – Evropsko odobrenje za djelove (*European Part Approval*)

Imalac odobrenja manje promjene projekta tipa mora da:

- (a) preuzme obaveze iz 21.A.4, 21.A.105 i 21.A.107;
- (b) navede oznaku, uključujući i slova *EPA* – „Evropsko odobrenje za djelove” (*European Part Approval*), prema tački 21.A.804(a).

ODJELJAK E – DODATNO UVJERENJE O TIPU

21.A.111 Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje postupke po kojima se odobravaju veće promjene projekta tipa, shodno postupcima za dodatno uvjerenje o tipu, i prava i obaveze podnosilaca zahtjeva i imalaca odobrenja.

21.A.112A Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice („organizacija”) koje dokaže ili je u postupku dokazivanja osposobljenosti prema tački 21.A.112B ovlašćeno je da zahtijeva dodatno uvjerenje o tipu, prema uslovima koji su predviđeni u ovom Odjeljku.

21.A.112B Dokazivanje osposobljenosti

- (a) Organizacija koja zahtijeva dodato uvjerenje o tipu dokazuje svoju osposobljenost tako što ima odobrenje organizacije za projektovanje koje je izdala Agencija prema Odjeljku J.
- (b) Odstupajući od tačke (a), kao dokaz o osposobljenosti smatra se i pristanak Agencije, dat na predlog podnosioca zahtjeva, za primjenu postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redosljed aktivnosti potrebnih za usklađivanje s ovim Odjeljkom.
- (c) Odstupajući od tačaka (a) i (b), podnosilac zahtjeva može da odluči da dokaže osposobljenost putem odobrenja sertifikacionog programa Agencije podrobno navodeći sredstva za dokazivanje usaglašenosti STC-ija vazduhoplova, motora i elise definisanih u tački 21.A.14(c).

21.A.113 Zahtjev za izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu

- (a) Zahtjev za izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija.
- (b) Zahtjev za izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu sadrži opise i identifikacije koje se zahtijevaju u 21.A.93. Pored toga, zahtjev uključuje i dokaz da su podaci na kojima se zasnivaju navedene identifikacije odgovarajući, bilo na podlozi sopstvenih resursa podnosioca zahtjeva, bilo po dogovoru sa imaoocem uvjerenja o tipu.

21.A.114 Dokazivanje uskladenosti

Podnosilac zahtjeva za izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu mora da bude usklađen sa tačkom 21.A.97.

21.A.115 Izdavanje dodatnog uvjerenja o tipu

Podnosilac zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda dodatno uvjerenje o tipu:

- (a) ako podnese izjavu iz tačke 21.A.20(d); i
- (b) ako se dokaže da:
  - 1. promijenjeni proizvod ispunjava važeće sertifikacione zahtjeve i ekološke zahtjeve, kako je navedeno u tački 21.A.101;
  - 2. su sve neusklađene odredbe plovidbenosti nadoknađene faktorima koji obezbjeđuju isti nivo sigurnosti; i
  - 3. nijedna osobina ili karakteristika ne čini proizvod nesigurnim za namjene zbog kojih se sertifikacija zahtijeva.
- (c) ako dokaže svoju osposobljenost saglasno tački 21.A.112B;
- (d) ako je prema tački 21.A.113(b) zaključio ugovor s imaoцем uvjerenja o tipu, i
  - 1. ako je imalac uvjerenja o tipu izjavio da nema tehničkih primjedaba na podatke koji su podneseni prema tački 21.A.93, i
  - 2. ako se imalac uvjerenja o tipu saglasio da će sarađivati sa imaoćem dodatnog uvjerenja o tipu, da bi se obezbijedilo ispunjavanje svih obaveza vezanih za kontinuiranu plovidbenost promjenjenog proizvoda, prema tačkama 21.A.44 i 21.A.118A.

21.A.116 Prenosivost

Dodatno uvjerenje o tipu može da se prenese isključivo na pravno ili fizičko lice koje je osposobljeno da preuzme obaveze iz tačke 21.A.118A i koje je radi toga dokazalo svoju osposobljenost po mjerilima iz tačke 21.A.112B, osim za ELA1 vazduhoplov za koje je fizičko ili pravno lice tražilo odobrenje Agencije za korišćenje procedura u kojima su jasno navedene njegove aktivnosti kojima su preuzete ove obaveze.

21.A.117 Promjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatno uvjerenje o tipu

- (a) Manje promjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatno uvjerenje o tipu klasifikuju se i odobravaju prema Odjeljku D.
- (b) Veće promjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatno uvjerenje o tipu odobravaju se putem novog dodatnog uvjerenja o tipu, prema ovom Odjeljku.
- (c) Odstupajući od tačke (b), veća promjena onog dijela proizvoda za koji važi dodatno uvjerenje o tipu, ako je predloži sam imalac dodatnog uvjerenja o tipu, može da se odobri putem promjene postojećeg dodatnog uvjerenja o tipu.

21.A.118A Obaveze i EPA oznake

Imalac dodatnog uvjerenja o tipu mora:

- (a) da preuzme obaveze:
    - 1. propisane u tačkama 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.105, 21.A.119 i 21.A.120;
    - 2. koje proizlaze iz saradnje sa imaoćem uvjerenja o tipu prema tački 21.A.115(c)(2);
- i da u te svrhe nastavi da ispunjava uslove iz tačke 21.A.112B;

- (b) da navede oznake, uključujući i slova *EPA*, prema tački 21.A.804(a).

21.A.118B Važenje uvjerenja

- (a) Dodatno uvjerenje o tipu važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi pod uslovom:
1. da je imalac dodatnog uvjerenja o tipu i dalje usklađen sa ovim Aneksom I (dio 21);
  2. da se imalac dodatnog uvjerenja o tipu nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje nije trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju dodatnog uvjerenja o tipu, ono se vraća Agenciji.

21.A.119 Priručnici

Imalac dodatnog uvjerenja o tipu izrađuje, čuva i ažurira izvornike varijanti priručnika čije postojanje zahtijevaju važeća osnova za sertifikaciju tipa i važeći zahtjevi za zaštitu životne sredine za proizvod, koje su potrebne za pokrivanje promjena uvedenih dodatnim sertifikatom o tipu i Agenciji, na njen zahtjev, dostavlja njihove kopije.

21.A.120 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imalac dodatnog uvjerenja o tipu za vazduhoplov, motor ili elisu dostavlja najmanje jedan niz odgovarajućih varijanti uputstava za kontinuiranu plovidbenost, pripremljenih prema važećoj osnovi za sertifikaciju tipa, svim poznatim vlasnicima jednog ili više vazduhoplova, motora ili elise čija su svojstva navedena u dodatnom uvjerenju o tipu, pri isporuci ili pri izdavanju prvog uvjerenja o plovidbenosti za predmetni vazduhoplov, šta nastupi kasnije, a poslije toga navedene varijante uputstava, na zahtjev, čini dostupnim svim drugim licima koja moraju da se usklade sa uslovima iz navedenih uputstava. Neki priručnici ili djelovi varijanti uputstava za kontinuiranu plovidbenost koji se odnose na remont (obnovu) ili druge velike radove održavanja mogu da postanu dostupni i kasnije, kad se proizvod pusti u upotrebu, ali moraju da postanu dostupni prije nego što bilo koji proizvod dostigne odgovarajuću starosnu granicu ili ostvari opisane sate/cikluse rada.
- (b) Pored toga, promjene navedenih varijanti uputstava za kontinuiranu plovidbenost stavljaju se na raspolaganje svim poznatim operaterima proizvoda na koje se odnosi dodatno uvjerenje o tipu i, na zahtjev, svim licima koja moraju da ispune bilo koje od navedenih uputstva. Agenciji se podnosi program u kojem je prikazano na koji način se raspodjeljuju promjene varijanti uputstava za kontinuiranu plovidbenost.

ODJELJAK F – PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA

21.A.121 Oblast primjene

- (a) Ovaj Odjeljak uređuje postupak po kome se dokazuje usklađenost sa važećim projektnim podacima za proizvod, dio i uređaj koji će biti proizvedeni bez odobrenja organizacije za proizvodnju po Odjeljku G.
- (b) Ovaj Odjeljak uređuje i obaveze proizvođača proizvoda, dijela ili uređaja koji se proizvode prema ovom Odjeljku.

21.A.122 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice može da podnese zahtjev za dokazivanje usklađenosti proizvoda, dijela ili uređaja sa ovim Odjeljkom ako:

- (a) ima odobrenje ili podnesen zahtjev za odobrenje projekta ovih proizvoda, dijela ili uređaja, ili
- (b) obezbijedilo je potrebnu usklađenost između proizvodnje i projektovanja putem odgovarajućeg ugovora zaključenog s podnosiocem zahtjeva za odobrenje projekta ili sa imaoцем odobrenja projekta.

21.A.124 Zahtjev

- (a) Zahtjev za saglasnost za dokazivanje usklađenosti proizvoda, dijela ili uređaja po ovom Odjeljku podnosi se u obliku i na način koji odredi nadležni organ.
- (b) Zahtjev sadrži:
  - 1. dokaze koji, po potrebi, ukazuju:
    - (i) da bi odobravanje organizacije za proizvodnju prema Odjeljku G bilo nesvršishodno; ili
    - (ii) da je sertifikacija ili odobravanje proizvoda, dijela ili uređaja po ovom Odjeljku potrebna za odobravanje organizacije za proizvodnju prema Odjeljku G.
  - 2. Kratak pregled podataka koji su propisani u tački 21.A.125(b).

21.A.125A Izdavanje pisma o saglasnosti (*Letter of Agreement*)

Podnosilac zahtjeva ima pravo da mu nadležni organ izda pismo o saglasnosti kojim se saglašava sa dokazivanjem usklađenosti pojedinačnih proizvoda, djelova i uređaja sa ovim Odjeljkom, pošto:

- (a) uvede sistem kontrole proizvodnje koji omogućava da svaki proizvod, dio ili uređaj odgovara važećim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi.
- (b) izradi priručnik koji sadrži:
  - 1. opis sistema kontrole proizvodnje koji je naveden u tački (a),
  - 2. opis načina nadzora sistema kontrole proizvodnje,
  - 3. opis ispitivanja po tački 21.A.127 i 21.A.128 i lična imena lica ovlašćenih u svrhe primjene tačke 21.A.130(a).
- (c) dokaže da je sposoban da obezbijedi pomoć prema tačkama 21.A.3A i 21.A.129(d).

21.A.125B Nalazi (*Findings*)

- (a) Ako postoji objektivan dokaz da imalac pisma o saglasnosti ne ispunjava zahtjeve iz Aneksa I (dio 21), nalazi se klasifikuju na sljedeći način:
  - 1. nalaz nivoa 1 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (dio 21) koja može da dovede do nekontrolisanog odstupanja od važećih projektnih podataka i da utiče na sigurnost vazduhoplova;
  - 2. nalaz nivoa 2 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (dio 21) koja nije klasifikovana kao nalaz nivoa 1.
- (b) Nalaz nivoa 3 predstavlja svaku okolnost koja prema objektivnim dokazima sadrži moguće probleme koji bi mogli da dovedu do neusklađenosti iz tačke (a).
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima prema tački 21.B.125:

1. kod nalaza nivoa 1, imalac pisma o saglasnosti dužan je da preduzme korektivne mjere kojima je nadležni organ zadovoljan, u roku koji nije duži od 21 radnog dana od prijema pismene potvrde o nalazu;
  2. kod nalaza nivoa 2, rok za korektivne mjere, koji određuje nadležni organ, zavisi od prirode nalaza, ali prvobitno ne može biti duži od tri mjeseci. U nekim okolnostima i zavisno od prirode nalaza, nadležni organ može da produži tromjesečni rok, ako se dostavi zadovoljavajući plan korektivnih mjera sa kojim se nadležni organ saglasio.
  3. nalaz nivoa 3 ne zahtijeva hitno preduzimanje korektivnih mjera od imaooca pisma o saglasnosti.
- (d) Kod nalaza nivoa 1 i nivoa 2, nadležni organ može da, djelimično ili potpuno, ograniči, privremeno ili trajno ukine pismo o saglasnosti prema tački 21.B.145. Imalac pisma o saglasnosti dužan je da odmah potvrdi prijem obavještenja o ograničenju, privremenom ili trajnom ukidanju pisma o saglasnosti.

21.A.125C Važenje pisma o saglasnosti

- (a) Pismo o saglasnosti izdaje se najduže na jednu godinu. Ono ostaje da važi izuzev ako:
1. imalac pisma o saglasnosti ne uspe da dokaže usklađenost s važećim zahtjevima iz ovog Odjeljka,
  2. postoje dokazi da imalac pisma o saglasnosti ne može da održi zadovoljavajuću kontrolu proizvodnje proizvoda, djelova ili uređaja po sporazumu,
  3. proizvođač više ne ispunjava zahtjeve iz tačke 21.A.122,
  4. imalac pisma o saglasnosti nije vratio pismo ili da pismo nije trajno ukinuto prema tački 21.B.145 ili protekne vrijeme na koje ono važi.
- (b) Po vraćanju, trajnom ukidanju ili proteku vremena na koje pismo o saglasnosti važi, ono mora da se vrati nadležnom organu.

21.A.126 Sistem kontrole proizvodnje

- (a) Sistem kontrole proizvodnje koji se zahtijeva prema tački 21.A.125A(a) obezbjeđuje instrumente kojima se utvrđuje da li su:
1. primljeni (ulazni) materijal, nabavljeni djelovi ili proizvodi podizvođača koji se koriste u gotovom proizvodnom procesu saglasni važećim projektnim podacima;
  2. primljeni (ulazni) materijal i nabavljeni djelovi ili proizvodi podizvođača pravilno označeni;
  3. postupci, proizvodne tehnike i metode sklapanja koji utiču na kvalitet i sigurnost gotovih proizvoda saglasni specifikacijama koje je prihvatio nadležni organ;
  4. promjene u projektu, uključujući zamjene materijala, odobrene prema Odjeljku D ili Odjeljku E i pregledane prije ugradnje u gotov proizvod.
- (b) Sistem kontrole proizvodnje koji se zahtijeva prema tački 21.A.125A(a) omogućava da:
1. usklađenosti djelova i postupaka s važećim projektnim podacima bude provjeravana u onom dijelu proizvodnje u kome su moguća tačna opažanja činjenica;
  2. materijali koji mogu da se oštete ili pokvare na odgovarajući način budu uskladišćeni i zaštićeni;

3. aktuelni projektni planovi budu dostupni zaposlenima u proizvodnji i kontroli i da se, po potrebi, koriste;
4. odbačeni materijali i djelovi budu odvojeni i označeni tako da se onemogući njihova ugradnja u gotov proizvod;
5. materijal i djelovi koji su odvojeni zbog odstupanja od projektnih podataka ili specifikacija, a koji se uzimaju u obzir za ugradnju u gotov proizvod, budu podvrgnuti odobrenom postupku provjere tehničke i proizvodne usklađenosti. Oni od njih za koje se ustanovi da su upotrebljivi, označavaju se, a ako je potrebna njihova prerada ili popravka, ponovo se provjeravaju. Oni koji budu odbačeni odvajaju se i označavaju tako da se onemogući njihova ugradnja u gotov proizvod;
6. proizvođač održava evidenciju koja nastane u okviru sistema kontrole proizvodnje i tako je označava da ona može, kad je to ostvarljivo, da se pripiše gotovom proizvodu ili dijelu i čuva je, radi pružanja podataka potrebnih za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti proizvoda.

21.A.127 Ispitivanja: vazduhoplov

- (a) Svaki proizvođač vazduhoplova proizvedenog prema ovom Odjeljku uvodi odobreni postupak ispitivanja na zemlji i u letu, kao i kontrolne obrasce, prema kojima ispituje proizvedeni vazduhoplov i procijenjuje njegovu usklađenost sa tačkom 21.A.125A(a).
- (b) Svaki postupak proizvodnog ispitivanja uključuje najmanje sljedeće:
  1. provjeru karakteristika upravljanja, odnosno rukovanja vazduhoplovom;
  2. provjeru performansi u letu (korišćenjem standardnih instrumenata vazduhoplova);
  3. provjeru pravilnog rada cijele opreme i sistema vazduhoplova;
  4. provjeru da li su instrumenti pravilno označeni i da li su poslije probnih letova postavljeni svi natpisi i uneseni svi potrebni priručnici;
  5. provjeru operativnih karakteristika vazduhoplova na zemlji;
  6. provjeru drugih osobina vazduhoplova koji se ispituje.

21.A.128 Ispitivanja: motori i elise

Svaki proizvođač motora i elise proizvedenih prema ovom Odjeljku sprovodi funkcionalno ispitivanje svakog motora ili elise promjenljivog koraka, onako kako je to navedeno u dokumentaciji imaoca uvjerenja o tipu, da bi provjerio da li ispravno rade u cijelom opsegu rada iz uvjerenja o tipu i tako omogućio usklađenost sa tačkom 21.A.125A(a).

21.A.129 Obaveze proizvođača

Svaki proizvođač proizvoda, dijela ili uređaja proizvedenih prema ovom Odjeljku mora da:

- (a) omogućiti nadležnom organu inspekcijski pregled proizvoda, dijela ili uređaja;
- (b) čuva u proizvodnim prostorijama tehničke podatke i planove potrebne za procjenu da li je proizvod usklađen s projektnim podacima;
- (c) održava sistem kontrole proizvodnje koji omogućava da svaki proizvod, dio ili uređaj odgovara važećim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi;
- (d) obezbijedi pomoć imaocu uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu ili imaocu odobrenja projekta u svim aktivnostima kontinuirane plovidbenosti povezanim za proizvedene proizvode, dijelove ili uređaje;

- (e) uvede i održava sistem internog izvještavanja o događajima, u interesu sigurnosti, da bi se omogućilo prikupljanje i procjena podataka o događajima, radi otkrivanja negativnih trendova ili otklanjanja nedostataka i izdvajanja događaja koji se prijavljuju. Sistem obuhvata procjenu važnih podataka u vezi s događajima i objavljivanje povezanih obavještenja.
1. izvijesti imaoca uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu ili imaoca odobrenja projekta o svim slučajevima kad je proizvođač stavio u promet proizvode, djelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno odstupanje od važećih projektnih podataka i da sa imaoem uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu ili imaoem odobrenja projekta sprovede ispitivanja da bi se otkrila ona odstupanja koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost;
  2. izvijesti Agenciju i nadležni organ države članice o odstupanjima koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost prema tački 1. Izvještaji se izrađuju u obliku i na način koji odredi Agencija po tački 21.A.3A(b)(2) ili koji prihvati nadležni organ;
  3. ako proizvođač radi kao dobavljač druge proizvodne organizacije, on je obavještava o slučajevima u kojima joj je isporučio proizvode, djelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno da možda odstupaju od važećih projektnih podataka.

21.A.130 Izjava o usklađenosti (*Statement of Conformity*)

- (a) Svaki proizvođač proizvoda, dijela ili uređaja proizvedenih prema ovom Odjeljku izdaje izjavu o usklađenosti na obrascu 52 (koji je istovjetan sa *EASA Form 52*) (pogledati Dodatak VIII) za cio vazduhoplov, ili na obrascu 1 (koji je istovjetan sa *EASA Form 1*) (pogledati Dodatak I) za druge proizvode koji nisu vazduhoplovi i za djelove ili uređaje. Izjavu o usklađenosti obavezno potpisuje ovlašćeno lice koje je na odgovornom položaju u proizvodnoj organizaciji.
- (b) Izjava o usklađenosti sadrži:
1. za svaki proizvod, dio ili uređaj, izjavu da je saglasan sa odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi,
  2. za svaki vazduhoplov – izjavu da je sproveden postupak ispitivanja na zemlji i u letu prema tački 21.A.127(a),
  3. za svaki motor ili elisu promjenljivog koraka – izjavu da je proizvođač sproveo završno funkcionalno ispitivanje rada motora ili elise prema tački 21.A.128, a za motor i da je provjerio usklađenost s podacima koje je dobio od imaoca uvjerenja o tipu o zahtjevima vezanim za emisije štetnih gasova koji su važeći na dan proizvodnje motora.
- (c) Svaki proizvođač ovakvog proizvoda, dijela ili uređaja mora:
1. pri prvoj promijeni vlasnika proizvoda, dijela ili uređaja, ili
  2. pri podnošenju prvog zahtjeva za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti vazduhoplova, ili
  3. pri podnošenju prvog zahtjeva za izdavanje dokumenta o spremnosti za upotrebu motora, elise, dijela ili uređaja;
- da podnose nadležnom organu na ovjeru izjavu o usklađenosti.
- (d) Nadležni organ svojim potpisom ovjerava izjavu o usklađenosti ako poslije provjere proizvoda, dijela ili uređaja utvrdi da su usklađeni s važećim sa projektnim podacima i da su u stanju da sigurno rade.

ODJELJAK G – ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU

21.A.131 Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje:

- (a) postupak po kome se odobrava organizacija za proizvodnju koja dokaže da su njeni proizvodi, djelovi i uređaji usklađeni s važećim projektnim podacima;
- (b) prava i obaveze podnositelaca zahtjeva za izdavanje odobrenja i imalaca odobrenja.

21.A.133 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice („organizacija“) može da zahtijeva izdavanje odobrenja po ovom Odjeljku. Podnositelj zahtjeva mora da:

- (a) dokaže da bi, za opredeljeni obim radova, odobrenje prema ovom Odjeljku služilo dokazivanju usklađenosti sa određenim projektom;
- (b) ima odobrenje za ovako određeni projekat ili da odobrenje zatraži; ili
- (c) obezbijedi zadovoljavajuću usklađenost između proizvodnje i projektovanja putem ugovora zaključenog s podnosiocem zahtjeva za odobravanje određenog projekta ili imao odobrenja projekta.

21.A.134 Zahtjev

Zahtjev za odobravanje organizacije za proizvodnju podnosi se u obliku i na način koji odredi nadležni organ i sadrži kratak pregled podataka koji se zahtijevaju u tački 21.A.143 i uslove odobrenja koji se zahtijevaju u tački 21.A.151.

21.A.135 Izdavanje odobrenja

Organizacija koja dokaže da je usklađena sa zahtjevima iz ovog Odjeljka ima pravo da joj nadležni organ izda odobrenje, i prateće uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju.

21.A.139 Sistem kvaliteta

- (a) Organizacija za proizvodnju mora da dokaže da je uvela i da je sposobna da održava sistem kvaliteta. Sistem kvaliteta mora da bude dokumentovan. On omogućava organizaciji da svaki proizvod, dio ili uređaj koji ona ili njeni partneri proizvedu ili koji nabavi od spoljnih dobavljača ili podizvođača – bude usklađen s važećim projektnim podacima i u stanju da sigurno radi, na osnovu čega ona stiče prava predviđena u tački 21.A.163.
- (b) Sistem kvaliteta sadrži:
  - 1. u mjeri koja je primjerena obimu odobrenja, kontrolne postupke za:
    - (i) izdavanje, odobravanje ili promjenu dokumenata,
    - (ii) reviziju i kontrolu procene dobavljača i podizvođača,
    - (iii) provjeru da li primljeni (ulazni) proizvodi, djelovi, materijali i oprema, uključujući nove elemente ili one koje su već koristili kupci proizvoda, odgovaraju važećim projektnim podacima,
    - (iv) označavanje i praćenje,
    - (v) proizvodne postupke,
    - (vi) preglede i provjere, uključujući probne letove u toku proizvodnje,

- (vii) kalibraciju alata, montažnih alata i opreme za ispitivanje,
- (viii) kontrolu neusklađenih elemenata,
- (ix) usklađivanje plovidbenosti sa podnosiocem zahtjeva za odobravanje projekta ili imaoocem odobrenja projekta,
- (x) vođenje i održavanje evidencije,
- (xi) osposobljenost i kvalifikaciju zaposlenih,
- (xii) izdavanje dokumenata o spremnosti za upotrebu,
- (xiii) rukovanje, pakovanje i skladištenje,
- (xiv) internu provjeru kvaliteta i posljednične korektivne mjere,
- (xv) rad u okviru uslova odobrenja na mjestima (lokacijama) koja ne ulaze u odobrene objekte,
- (xvi) radove koji se izvode poslije okončava proizvodnje a prije isporuke, kojima se vazduhoplov održava da bi i dalje bio u stanju da sigurno leti,
- (xvii) izdavanje dozvole za let i odobravanje povezanih uslova za let.

Kontrolni postupci moraju da sadrže odredbe za kritične djelove;

2. nezavisnu funkciju obezbjeđivanja kvaliteta radi praćenja saglasnosti sa dokumentovanim postupcima sistema kvaliteta i njihove adekvatnosti. Praćenje se zasniva na sistemu povratnih informacija licu ili grupi lica navedenih u tački 21.A.145(c)(2) i odgovornom rukovodiocu navedenom u tački 21.A.145(c)(1), da bi se, po potrebi, omogućilo preduzimanje korektivnih mjera.

21.A.143 Priručnik organizacije za proizvodnju

- (a) Organizacija podnosi nadležnom organu priručnik organizacije za proizvodnju, koji sadrži sljedeće podatke:
  1. izjavu koju je potpisao odgovorni rukovodilac organizacije (*accountable manager*), kojom se potvrđuje da će organizacija stalno raditi prema svom priručniku i sa njim povezanim priručnicima koji određuju usklađenost organizacije sa ovim Odjeljkom;
  2. lična imena i radna mjesta rukovodilaca koje je prihvatio nadležni organ prema tački 21.A.145(c)(2);
  3. dužnosti i odgovornosti rukovodilaca propisane u tački 21.A.145(c)(2), i pitanja koja oni mogu da u ime organizacije neposredno rješavaju s nadležnim organom;
  4. organizacionu šemu koja pokazuje lanac odgovornosti rukovodilaca kako se zahtijeva u tački 21.A.145(c)(1) i (2);
  5. listu ovlašćenog osoblja kao što je navedeno u tački 21.A.145(d);
  6. opšti opis ljudskih resursa;
  7. opšti opis objekata koji se nalaze na svakoj adresi navedenoj u uvjerenju organizacije za proizvodnju;
  8. opšti opis obima radova organizacije za proizvodnju značajnih za uslove odobrenja;
  9. postupak po kome se nadležni organ obavještava o promjenama u organizaciji za proizvodnju;
  10. postupak po kome se mijenja priručnik organizacije;

11. opis sistema kvaliteta i postupaka prema tački 21.A.139(b)(1);
  12. listu spoljnih organizacija, kao što je to navedeno u tački 21.A.139(a).
- (b) Priručnik se mijenja po potrebi, da bi opis organizacije ostao ažuran. Kopije priručnika i njegovih kasnijih promjena prosleđuju se nadležnom organu.

21.A.145 Zahtjev za odobravanje

Organizacija za proizvodnju mora, na osnovu podataka podnesenih prema tački 21.A.143, da dokaže:

- (a) da opšti uslovi za odobravanje koji se odnose na objekte, uslove za rad, opremu i alate, postupke i s tim povezane materijale, broj i stručnost zaposlenih i opšta organizacija omogućavaju ispunjavanje obaveza po tački 21.A.165;
- (b) da u vezi sa svim potrebnim podacima o plovidbenosti, buci, ispuštanju goriva i emisiji izduvnih gasova:
  1. organizacija za proizvodnju prima podatke od Agencije, i imaoca ili podnosioca zahtjeva za uvjerenje o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu ili odobrenja projekta, da bi provjerila usklađenost s važećim projektnim podacima;
  2. organizacija za proizvodnju uspostavlja postupak unošenja podataka o plovidbenosti, buci, ispuštanju goriva i emisiji izduvnih gasova u njenu proizvođačku dokumentaciju;
  3. omogućava ažurnost podataka i njihovu dostupnost zaposlenima kojima su potrebni za obavljanje njihovih poslova.
- (c) u vezi sa rukovodstvom i zaposlenima:
  1. organizacija za proizvodnju imenuje odgovornog rukovodioca (*accountable manager*), koji je odgovoran nadležnom organu. On je u organizaciji odgovoran za to da se cjelokupna proizvodnja odvija prema zahtijevanim standardima i da organizacija u svako doba ispunjava podatke i postupke koji su navedeni u priručniku iz tačke 21.A.143;
  2. organizacija za proizvodnju imenuje jedno ili više lica koja obezbjeđuju da organizacija bude usklađena sa zahtjevima iz Aneksa I (dio 21) i određuje obim njihovih ovlašćenja. Ova lica neposredno su podređena odgovornom rukovodiocu iz tačke 1. Imenovana lica moraju da budu u stanju da pokažu odgovarajuće znanje, obuku i iskustvo za ispunjavanje svojih odgovornosti;
  3. organizacija za proizvodnju mora zaposlenima na svim nivoima da izda odgovarajuća ovlašćenja u svrhe ispunjavanja njihovih obaveza i da bi u organizaciji postojala celovita i djelotvorna usklađenost sa zahtjevima vezanim za plovidbenost, buku, ispuštanje goriva i emisije izduvnih gasova.
- (d) u odnosu na ovlašćeno osoblje, tj. osoblje koje je organizacija za proizvodnju ovlastila da potpisuje dokumente koji se izdaju prema tački 21.A.163, i u okviru oblasti i uslova odobrenja:
  1. ovlašćeno osoblje ima odgovarajuće znanje, obuku i iskustvo za ispunjavanje dodjeljenih odgovornosti,
  2. organizacija za proizvodnju vodi evidenciju o svom ovlašćenom osoblju, koja sadrži pojedinosti o obimu njihovog ovlašćenja,
  3. ovlašćeno osoblje mora da dobije dokument koji sadrži obim njegovih ovlašćenja.

21.A.147 Promjene u odobrenoj organizaciji za proizvodnju

- (a) Poslije izdavanja odobrenja organizaciji za proizvodnju, nadležni organ mora da odobri sve promjene u organizaciji koje su značajne za dokazivanje njene usklađenosti ili za plovidbenost i elemente povezane sa bukom, ispuštanjem goriva i emisijom izduvnih gasova proizvoda, dijela ili uređaja, a posebno promjene u sistemu kvaliteta. Zahtjev za odobravanje promjene podnosi se pismeno nadležnom organu, a organizacija mora prije uvođenja promjene da dokaže nadležnom organu da će nastaviti da radi prema ovom Odjeljku.
- (b) Nadležni organ određuje uslove pod kojima organizacija za proizvodnju odobrena po ovom Odjeljku može da posluje u toku promjena, izuzev ako ne utvrdi da njeno odobrenje treba da bude privremeno ukinuto.

21.A.148 Promjena mjesta

Smatra se da promjena mjesta (lokacije) objekata za proizvodnju odobrene organizacije za proizvodnju ima bitan značaj i zato u pogledu toga organizacija postupa prema tački 21.A.147.

21.A.149 Prenosivost odobrenja

Izuzev usljed promjene vlasništva, koja se smatra promjenom u smislu tačke 21.A.147, odobrenje organizacije za proizvodnju nije prenosivo.

21.A.151 Uslovi odobrenja

Uslovi odobrenja određuju obim radova i proizvode ili kategorije djelova i uređaja, ili i jedno i drugo, u vezi s kojima imalac odobrenja može da ostvaruje prava prema tački 21.A.163.

Ovi uslovi izdaju se kao dio odobrenja organizacije za proizvodnju.

21.A.153 Promjene uslova odobrenja

Svaku promjenu uslova odobrenja mora da odobri nadležni organ. Zahtjev za promjenu uslova odobrenja podnosi se u obliku i na način koji odredi nadležni organ. Podnosilac zahtjeva mora da ispuni odgovarajuće zahtjeve iz ovog Odjeljka.

21.A.157 Provjere

Organizacija za proizvodnju uspostavlja instrumente koji nadležnom organu omogućavaju da sprovodi sve potrebne provjere, uključujući i provjere partnera ili podizvođača, zarad utvrđivanja usklađenosti i stalne usklađenosti sa odgovarajućim zahtjevima iz ovog Odjeljka.

21.A.158 Nalazi (*Findings*)

- (a) Ako postoji objektivni dokaz da imalac odobrenja organizacije za proizvodnju ne ispunjava odgovarajuće zahtjeve iz Aneksa I (dio 21), nalazi se klasifikuju na sljedeći način:
  - 1. nalaz nivoa 1 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (dio 21) koja može da dovede do nekontrolisanog odstupanja od važećih projektnih podataka i da utiče na sigurnost vazduhoplova;
  - 2. nalaz nivoa 2 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (dio 21) koja nije klasifikovana kao nalaz nivoa 1.
- (b) Nalaz nivoa 3 predstavlja svaku okolnost koja prema objektivnim dokazima sadrži moguće probleme koji bi mogli da dovedu do neusklađenosti iz tačke (a).

- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima prema tački 21.B.225:
1. kod nalaza nivoa 1, imalac odobrenja organizacije dužan je da preduzme korektivne mjere kojima je nadležni organ zadovoljan, u roku koji nije duži od 21 radnog dana od prijema pismene potvrde o nalazu.
  2. kod nalaza nivoa 2, rok za korektivne mjere, koji određuje nadležni organ, zavisi od prirode nalaza, ali prvobitno ne može biti duži od tri mjeseca. U nekim okolnostima i zavisno od prirode nalaza, nadležni organ može da produži tromjesečni rok, ako se dostavi zadovoljavajući plan korektivnih mjera s kojim se nadležni organ saglasio.
  3. nalaz nivoa 3 ne zahtijeva hitno preduzimanje korektivnih mjera.
- (d) Kod nalaza nivoa 1 i nivoa 2, nadležni organ može da, djelimično ili potpuno, ograniči, privremeno ili trajno ukine odobrenje organizacije za proizvodnju prema tački 21.B.245. Imalac odobrenja organizacije za proizvodnju dužan je da odmah potvrdi prijem obavještenja o ograničenju, privremenom ili trajnom ukidanju odobrenja.

21.A.159 Važenje odobrenja

- (a) Odobrenje važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi, izuzev ako:
1. odobrena organizacija ne uspe da dokaže usklađenost sa odgovarajućim zahtjevima iz ovog Odjeljka;
  2. imalac odobrenja ili njegov partner ili podizvođač onemogućuje nadležni organ da sprovodi provjere prema tački 21.A.157;
  3. postoji dokaz da organizacija za proizvodnju ne može da održi zadovoljavajuću kontrolu proizvodnje proizvoda, djelova ili uređaja prema izdatom odobrenju;
  4. organizacija za proizvodnju više ne ispunjava zahtjeve iz tačke 21.A.133;
  5. imalac odobrenja nije vratio odobrenje ili je odobrenje trajno ukinuto po tački 21.B.245.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju odobrenja, uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju vraća se nadležnom organu.

21.A.163 Prava

Prema uslovima odobrenja izdatim prema tački 21.A.135, imalac odobrenja organizacije za proizvodnju može:

- (a) da obavlja proizvodne djelatnosti prema Aneksu I (dio 21);
- (b) da za cijeli vazduhoplov i poslije predočavanja izjave o usklađenosti na EASA obrascu 52 (koji je istovjetan *EASA Form 52*) prema tački 21.A.174 pribavi uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova i uvjerenje o buci bez dodatnog dokazivanja;
- (c) da za druge proizvode, djelove ili uređaje izdaje uvjerenje o stavljanju u upotrebu na EASA obrascu 1 (koji je istovjetan sa *EASA Form 1*), bez dodatnog dokazivanja;
- (d) da održava novi vazduhoplov koji je proizveo i da izdaje uvjerenje o tehničkoj ispravnosti na EASA obrascu 53 (koji je istovjetan sa *EASA Form 53*) u vezi s tim održavanjem;
- (e) da prema postupku s kojim se saglasio nadležni organ za proizvodnju, za vazduhoplov koji je proizveo i pod uslovom da sam, saglasno svome odobrenju (*POA*), nadzire konfiguraciju vazduhoplova i potvrđuje usaglašenost sa uslovima projekta odobrenim za let, izdaje dozvolu za let prema tački 21.A.711(c), uključujući i odobravanje uslova leta prema tački 21.A.710(b).

21.A.165 Obaveze imaoca odobrenja

Imalac odobrenja organizacije za proizvodnju mora da:

- (a) garantuje da se priručnik organizacije za proizvodnju koji je dostavljen prema tački 21.A.143 i dokumenti na koje se on odnosi, koriste kao osnovni radni dokumenti u organizaciji;
- (b) održava organizaciju za proizvodnju prema podacima i postupcima koji su odobreni u odobrenju organizacije za proizvodnju;
- (c)
  1. utvrđuje da li je svaki dovršeni vazduhoplov usklađen s projektom tipa i da li je u stanju da sigurno radi, prije nego što nadležnom organu podnese izjavu o usklađenosti, ili
  2. utvrđuje da li su drugi proizvodi, djelovi ili uređaji dovršeni i usklađeni sa odobrenim projektnim podacima i da li su u stanju da sigurno rade, prije nego što izda obrazac 1 (koji je istovjetan sa *EASA Form 1*), kojim potvrđuje da su usklađeni sa odobrenim projektnim podacima i da su u stanju da sigurno rade, a kod motora i da utvrdi, na podlozi podataka koje dobije od imaoca uvjerenja o tipu za motor, da li je dovršeni motor usklađen sa odgovarajućim zahtjevima o emisiji gasova, kao što je to propisano u tački 21.A.18(b), važećim na dan kad je motor proizveden, da bi se potvrdila usklađenost emisija, ili
  3. utvrđuje da li su drugi proizvodi, djelovi ili uređaji usklađeni s važećim podacima, prije nego što izda obrazac 1 (koji je istovjetan sa *EASA Form 1*), kao potvrdu o usklađenosti;
- (d) bilježi sve podatke o obavljenim radovima;
- (e) uspostavi i održava sistem internog izvještavanja o događajima, u interesu sigurnosti, da bi se omogućilo prikupljanje i procjena podataka o događajima, radi otkrivanja negativnih trendova, otklanjanja nedostataka i izdvajanja događaja koji se prijavljuju. Sistem obuhvata procjenu važnih podataka u vezi s događajima i objavljivanje povezanih informacija;
- (f)
  1. izvijesti imaoca uvjerenja o tipu ili imaoca odobrenja projekata o slučajevima kad je organizacija za proizvodnju stavila u promet proizvode, djelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno da možda odstupaju od važećih projektnih podataka i da sa njima sprovede ispitivanja da bi se otkrila ona odstupanja koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost;
  2. izvijesti Agenciju i nadležni organ države članice o odstupanjima koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost prema tački 1. Izvještaji se izrađuju u obliku i na način koji odredi Agencija po tački 21.A.3A(b)(2) ili koji prihvati nadležni organ;
  3. ako je imalac odobrenja organizacije za proizvodnju dobavljač druge proizvodne organizacije, on nju obavještava o slučajevima u kojima joj je isporučio proizvode, djelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno da možda odstupaju od važećih projektnih podataka;
- (g) obezbijedi pomoć imaocu uvjerenja o tipu ili imaocu odobrenja projekta u svim aktivnostima kontinuirane plovidbenosti povezanim s proizvedenim proizvodima, djelovima ili uređajima;
- (h) uvede sistem arhiviranja koji uključuje zahtjeve naložene njegovim partnerima, dobavljačima i podizvođačima i obezbjeđuje čuvanje podataka koji se koriste za dokazivanje usklađenosti proizvoda, djelova ili uređaja. Ovi podaci moraju da budu

dostupni nadležnom organu i da se održavaju da bi se obezbijedili podaci potrebni za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti proizvoda, djelova ili uređaja;

- (i) kad prema uslovima odobrenja izdaje uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, prije izdavanja uvjerenja utvrdi da li je dovršeni vazduhoplov održavan i da li je u stanju da sigurno radi;
- (j) gde je to primjenljivo, saglasno pravima iz tačke 21.A.163(e), određuje uslove pod kojima se izdaje dozvola za let;
- (k) gde je to primjenljivo, saglasno pravima iz tačke 21.A.163(e), prije izdavanja dozvole za let, obezbjeđuje usklađenost vazduhoplova sa zahtjevima iz tačke 21.A.711(c) i (e).

ODJELJAK H – UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI

21.A.171 Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje postupak po kome se izdaju uvjerenja o plovidbenosti.

21.A.172 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice na čije ime je vazduhoplov registrovan ili treba da bude registrovan u državi članici („država članica registracije”) ili njegov zastupnik, može da podnese zahtjev za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti za navedeni vazduhoplov prema ovom Odjeljku.

21.A.173 Vrste uvjerenja o plovidbenosti

Uvjerenja o plovidbenosti razvrstavaju se na sljedeći način:

- (a) uvjerenje o plovidbenosti koje se izdaje za vazduhoplove koji odgovaraju uvjerenju o tipu izdatom prema Aneksu I (dio 21);
- (b) ograničeno uvjerenje o plovidbenosti koje se izdaje za vazduhoplove:
  - 1. koji odgovaraju ograničenom uvjerenju o tipu izdatom prema Aneksu I (dio 21), ili
  - 2. za koje je Agenciji dokazano da su usklađeni s posebnim specifikacijama plovidbenosti koje garantuju sigurno korišćenje.

21.A.174 Zahtjev

- (a) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti po tački 21.A.172. podnosi u obliku i na način koji odredi nadležni organ države članice registracije.
- (b) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti ili ograničenog uvjerenje o plovidbenosti sadrži:
  - 1. vrstu uvjerenja o plovidbenosti koja se zahtijeva;
  - 2. za novi vazduhoplov:
    - (i) izjavu o usklađenosti:
      - izdatu prema tački 21.A.163(b), ili
      - izdatu prema tački 21.A.130 i koju je overio nadležni organ, ili
      - za uvezeni vazduhoplov, izjavu koju je potpisao nadležni organ države izvoznika da je vazduhoplov usklađen s projektom koji je odobrila Agencija;
    - (ii) izvještaj o masi i ravnoteži s rasporedom ukrcavanja;

- (iii) letački priručnik, ako njega zahtijeva važeće pravilo o plovidbenosti (kod plovidbenosti, *airworthiness code*);
3. za korišćeni vazduhoplov:
- (i) koji potiče iz države članice – potvrdu o provjeri plovidbenosti izdatu prema Aneksu I (Dio M) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003;
  - (ii) koji potiče iz treće države:
    - izjavu nadležnog organa države u kojoj je vazduhoplov registrovan ili je bio registrovan o stanju plovidbenosti vazduhoplova u registru u trenutku prenošenja,
    - izvještaj o masi i ravnoteži s rasporedom ukrcavanja,
    - letački priručnik, ako njega zahtijeva važeće pravilo o plovidbenosti (kod plovidbenosti, *airworthiness code*),
    - prethodnu evidenciju pomoću koje se utvrđuju standardi proizvodnje, promjena i održavanja vazduhoplova, uključujući sva ograničenja povezana sa ograničenim uvjerenjem o plovidbenosti prema tački 21.B.327(c),
    - preporuke za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti ili ograničenog uvjerenja o plovidbenosti i potvrde o provjeri plovidbenosti poslije pregleda plovidbenosti prema Aneksu I (Dio M) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003.
- (c) Ako drukčije nije dogovoreno, izjave iz tačaka (b)(2)(i) i (b)(2)(ii) daju se najkasnije 60 dana prije predstavljanja vazduhoplova nadležnom organu države članice registracije.

21.A.175 Jezik

Priručnici, pločice s natpisima, spiskovi (liste), oznake instrumenata i druge neophodne informacije koje zahtijevaju sertifikacioni zahtjevi (*certification specifications*, CS) mogu da budu napisane na jednom ili više službenih jezika Evropske Unije koji je prihvatljiv za nadležni organ države članice registracije.

21.A.177 Promjene

Uvjerenje o plovidbenosti može da promijeni (izmjeni i dopuni) samo nadležni organ države članice registracije.

21.A.179 Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici

- (a) Ako se mijenja vlasnik vazduhoplova:
1. ako vazduhoplov ostaje u istom registru, uvjerenje o plovidbenosti ili ograničeno uvjerenje o plovidbenosti koje je usklađeno samo sa ograničenim uvjerenjem o tipu, prenosi se zajedno s vazduhoplovom;
  2. ako se vazduhoplov registruje u drugoj državi članici, uvjerenje o plovidbenosti ili ograničeno uvjerenje o plovidbenosti koje je usklađeno samo sa ograničenim uvjerenjem o tipu izdaje se:
    - (i) po podnošenju prethodnog uvjerenja o plovidbenosti i važeće potvrde o provjeri plovidbenosti izdate prema Aneksu I (Dio M) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003,
    - (ii) po ispunjenju zahtjeva iz tačke 21.A.175.

- (b) Ako se promijeni vlasnik vazduhoplova, a za vazduhoplov je izdato ograničeno uvjerenje o plovidbenosti koje nije usklađeno sa ograničenim uvjerenjem o tipu, uvjerenje o plovidbenosti prenosi se zajedno s vazduhoplovom ako vazduhoplov ostaje u istom registru, ili se izdaje samo uz službeni pristanak nadležnog organa države članice registracije u koju je preneseno.

21.A.180 Inspekcijski pregled

Imalac uvjerenja o plovidbenosti omogućava nadležnom organu države članice registracije vazduhoplova, na njegov zahtjev, pristup vazduhoplovu za koji je izdato uvjerenje o plovidbenosti.

21.A.181 Važenje uvjerenja

- (a) Uvjerenje o plovidbenosti važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi pod uslovom:
1. da je usklađeno s važećim projektom tipa i zahtjevima za kontinuiranu plovidbenost,
  2. da vazduhoplov ostaje u istom registru,
  3. da uvjerenje o tipu ili ograničeno uvjerenje o tipu prema kojima je izdato, nije prethodno stavljeno van snage po tački 21.A.51,
  4. da imalac uvjerenja nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje trajno ukinuto prema tački 21.B.330.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju uvjerenja, ono se vraća nadležnom organu države članice registracije.

21.A.182 Identifikacija vazduhoplova

Svaki podnosilac zahtjeva za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti po ovom Odjeljku mora da dokaže da je njegov vazduhoplov identifikovan prema Odjeljku Q.

ODJELJAK I – UVJERENJE O BUCI

21.A.201 Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje postupke po kojima se izdaje uvjerenje o buci.

21.A.203 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice na čije ime je vazduhoplov registrovan ili treba da bude registrovan u državi članici (država članica registracije), ili njegov zastupnik, može da podnese zahtjev za izdavanje uvjerenja o buci prema ovom Odjeljku.

21.A.204 Zahtjev

(a) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o buci podnosi se u obliku i na način koji odredi nadležni organ države članice registracije, prema tački 21.A.203.

(b) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o buci sadrži:

1. za novi vazduhoplov:
  - (i) izjavu o usklađenosti:
    - izdatu prema tački 21.A.163(b), ili

- izdatu prema tački 21.A.130, koju je overio nadležni organ, ili
  - za uvezeni vazduhoplov, izjavu koju je potpisao nadležni organ države izvoznika da je vazduhoplov usklađen s projektom koji je odobrila Agencija,
- (ii) podatke o buci, utvrđene prema važećim zahtjevima za buku. Ovi podaci će biti sadržani u letačkom priručniku, ako njega zahtijeva važeće pravilo o plovidbenosti (kod plovidbenosti, *airworthiness code*) za taj vazduhoplov,
2. za korišćeni vazduhoplov:
- (i) podatke o buci utvrđene prema važećim zahtjevima za buku. Ovi podaci će biti sadržani u letačkom priručniku, ako njega zahtijeva važeće pravilo o plovidbenosti (kod plovidbenosti, *airworthiness code*) za taj vazduhoplov,
  - (ii) prethodnu evidenciju, pomoću koje se utvrđuju standardi proizvodnje, promjena i održavanja vazduhoplova.
- (c) Ako drukčije nije dogovoreno, izjave iz tačke (b)1 daju se najkasnije 60 dana prije predstavljanja vazduhoplova nadležnom organu države članice registracije.

21.A.207 Promjene (izmjene i dopune)

Uvjerenje o buci može da promijeni (izmjeni ili dopuni) samo nadležni organ države članice registracije.

21.A.209 Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici

Ako se mijenja vlasnik vazduhoplova:

- (a) ako vazduhoplov ostaje u istom registru, uvjerenje o buci prenosi se zajedno sa vazduhoplovom;
- (b) ako se vazduhoplov registruju u drugoj državi članici, uvjerenje o buci izdaje se po podnošenju prethodnog uvjerenja o buci.

21.A.210 Inspekcijski pregled

Imalac uvjerenja o buci mora da omogući pristup vazduhoplovu za koji je izdato uvjerenje o buci, na zahtjev nadležnog organa države članice registracije ili na zahtjev Agencije.

21.A.211 Važenje uvjerenja

- (a) Uvjerenje o buci važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi pod uslovom:
  1. da je usklađeno s važećim projektom tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine i za kontinuiranu plovidbenost;
  2. da vazduhoplov ostaje u istom registru;
  3. da uvjerenje o tipu ili ograničeno uvjerenje o tipu, na osnovu koga je izdato uvjerenje o buci, nije prethodno stavljeno van snage prema tački 21.A.51;
  4. da imalac uvjerenja nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje nije trajno ukinuto prema tački 21.B.430.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju uvjerenja o buci, ono vraća se nadležnom organu države članice registracije.

ODJELJAK J – ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROJEKTOVANJE

21.A.231 Oblast primjene

Ovaj Odjeljak uređuje postupak postupak po kome se odobrava organizacija za projektovanje i prava i obaveze podnosioca zahtijeva za izdavanje odobrenja i imaoca odobrenja.

21.A.233 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice („organizacija“) ima pravo da podnese zahtjev za izdavanje odobrenja prema ovom Odjeljku:

- (a) Prema tačkama 21.A.14, 21.A.112B, 21.A.432B ili 21.A.602B; ili
- (b) za odobravanje projekta manjih promjena ili manjih popravki, ako je to neophodno za korišćenje prava iz tačke 21.A.263.

21.A.234 Zahtjev

Zahtjev za izdavanje odobrenja organizacije za projektovanje podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija i sadrži kratak pregled podataka koji se zahtijevaju u tački 21.A.243 i uslove odobrenja koji se zahtijevaju u tački 21.A.251.

21.A.235 Izdavanje odobrenja

Organizacija za projektovanje koja dokaže da je usklađena sa zahtjevima iz ovog Odjeljka ima pravo da joj Agencija izda odobrenje, i prateće uvjerenje o osposobljenosti organizacije za projektovanje.

21.A.239 Sistem obezbjeđenja projekta

- (a) Organizacija za projektovanje mora da dokaže da je uvela sistem obezbjeđenja projekta kojim se kontrolišu i nadziru projekti i promjene projekata proizvoda, djelova i uređaja koji su sadržani u zahtjevu i da je sposobna da održava sistem obezbjeđenja projekata. Sistem obezbjeđenja projekta omogućava organizaciji:
  - 1. da su projekti proizvoda, djelova i uređaja ili promjene projekata usklađeni s važećim osnovama za sertifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine,
  - 2. da pravilno ispunjava svoje obaveze prema:
    - (i) odgovarajućim odredbama Aneksa I (dio 21);
    - (ii) uslovima odobrenja izdatim prema tački 21.A.251;
  - 3. da nezavisno prati usklađenost s dokumentovanim postupcima sistema i njihovu adekvatnost. Praćenje podrazumijeva sistem povratnih informacija za lica ili grupe lica koja su odgovorna za obezbjeđivanje korektivnih mjera.
- (b) Sistem obezbjeđenja projekta sadrži nezavisnu funkciju provjere dokazivanja usklađenosti na osnovu koje organizacija upućuje Agenciji izjave o usklađenosti i s njima povezane dokumente.
- (c) Organizacija za projektovanje određuje način na koji sistem obezbjeđenja projekta procjenjuje prihvatljivost projekta djelova ili uređaja ili zadataka koje su ispunili partneri ili podizvođači po metodama određenim u pismenim postupcima.

21.A.243 Podaci

- (a) Organizacija za projektovanje prosljeđuje Agenciji priručnik koji, neposredno ili uz pozivanje, opisuje organizaciju, važne postupke i proizvode ili promjene proizvoda koje treba projektovati.
- (b) Ako su bilo koje djelove, uređaje ili bilo koje promjene proizvoda projektovale partnerske organizacije ili podizvođači, priručnik sadrži izjavu o tome kako organizacija za projektovanje obezbjeđuje usklađenost svih djelova i uređaja koja se zahtijeva u tački 21.A.239(b) i sadrži, neposredno ili uz pozivanje, opise i podatke o djelatnostima projektovanja i organizaciji ovih partnera ili podizvođača.
- (c) Priručnik se mijenja po potrebi, da bi opis organizacije ostao ažuran. Kopije promjena prosleđuju se Agenciji.
- (d) Organizacija za projektovanje dostavlja izjavu o kvalifikacijama i iskustvu rukovodećeg osoblja i drugih lica koja su odgovorna za donošenje odluka koje utiču na plovidbenost i zaštitu životne sredine u organizaciji.

21.A.245 Zahtjev za odobravanje

Organizacija za projektovanje mora, na podlozi podataka prosljeđenih prema tački 21.A.243 da, pored usklađenosti sa tačkom 21.A.239, dokaže da:

- (a) u svim tehničkim odjeljenjima ima dovoljno zaposlenih sa dovoljnim kvalifikacijama i odgovarajućim ovlašćenjima za ispunjavanje njima povjerenih obaveza i da to, zajedno sa prostorom, infrastrukturuom i opremom, omogućava zaposlenima da ostvare ciljeve u vezi sa plovidbenošću i zaštitom životne sredine proizvoda;
- (b) između i unutar odjeljenja postoji potpuna i djelotvorna usklađenost u vezi s plovidbenošću i zaštitom životne sredine.

21.A.247 Promjene sistema obezbjeđenja projekta

Poslije izdavanja odobrenja organizaciji za projektovanje Agencija mora da odobri svaku promjenu sistema obezbjeđenja projekta, koja je važna za dokazivanje usklađenosti ili za plovidbenost i zaštitu životne sredine u vezi s proizvodom. Pismeni zahtjev za odobravanje promjene podnosi se Agenciji, kojoj organizacija za projektovanje dokazuje, na osnovu predloženih promjena priručnika i prije nego što se promjene uvedu, da će i poslije uvođenja promjena nastaviti da bude usaglašena prema ovom Odjeljku.

21.A.249 Prenosivost

Izuzev usljed promjene vlasništva, koja se smatra promjenom u smislu tačke 21.A.247, odobrenje organizacije za projektovanje nije prenosivo.

21.A.251 Uslovi odobrenja

Uslovi odobrenja određuju vrste projektovanja, kategorije proizvoda, djelova i uređaja za koje je organizacija odobrena i funkcije i obaveze koje su obuhvaćeni odobrenjem, a odnose se na plovidbenost i karakteristike buke, ispuštanje goriva i emisije izduvnih gasova. Ako odobrenje organizacije za projektovanje obuhvata sertifikaciju tipa ili *ETSO* ovlašćenje za pomoćni uređaj za napajanje (*APU*), uslovi odobrenja sadrže i spisak proizvoda ili pomoćnih uređaja za napajanje. Ovi uslovi izdaju se kao dio odobrenja organizacije za projektovanje.

21.A.253 Promjene uslova odobrenja

Svaku promjenu uslova odobrenja mora da odobri Agencija. Zahtjev za promjenu uslova odobrenja podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija. Organizacija za projektovanje mora da ispuni odgovarajuće zahtjeve iz ovog Odjeljka.

21.A.257 Provjere

- (a) Organizacija za projektovanje uspostavlja instrumente koji omogućavaju Agenciji da sprovede sve potrebne provjere, uključujući i provjere partnera i podizvođača, radi utvrđivanja usklađenosti i stalne usklađenosti sa odgovarajućim zahtjevima iz ovog Odjeljka.
- (b) Organizacija za projektovanje omogućava Agenciji da pregleda sve izvještaje i sprovede bilo koje inspeksijske preglede, da obavi probni let ili da mu prisustvuje ili da sprovede ispitivanje na zemlji ili da mu prisustvuje, radi provjeravanja važenja izjava o usklađenosti koju je podnosilac zahtjeva predočio po tački 21.A.239(b).

21.A.258 Nalazi (*Findings*)

- (a) Ako postoji objektivni dokaz da imalac odobrenja organizacije za projektovanje ne ispunjava odgovarajuće zahtjeve iz 21.Aneksa I (dio 21), nalazi se klasifikuju na sljedeći način:
  - 1. nalaz nivoa 1 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (dio 21) koja može da dovede do nekontrolisanog odstupanja od važećih zahtjeva i da utiče na sigurnost vazduhoplova;
  - 2. nalaz nivoa 2 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (dio 21) koja nije klasifikovana kao nalaz nivoa 1.
- (b) Nalaz nivoa 3 predstavlja svaku okolnost koja prema objektivnim dokazima sadrži moguće probleme koji bi mogli da dovedu do neusklađenosti iz tačke (a).
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija:
  - 1. kod nalaza nivoa 1, imalac odobrenja organizacije za projektovanje dužan je da preduzme korektivne mjere kojima je Agencija zadovoljna, u roku koji nije duži od 21 radnog dana od prijema pismene potvrde nalaza;
  - 2. kod nalaza nivoa 2, rok za korektivne mjere, koji određuje Agencija, zavisi od prirode nalaza, ali prvobitno ne može biti duži od tri mjeseca. U nekim okolnostima i zavisno od prirode nalaza, Agencija može da produži tromjesečni rok, ako se dostavi zadovoljavajući plan korektivnih mjera s kojim se Agencija saglasila.
  - 3. nalaz nivoa 3 ne zahtijeva hitno preduzimanje korektivnih mjera.
- (d) Kod nalaza nivoa 1 i nivoa 2, Agencija može da, prema važećim upravnim postupcima koje ona odredi, djelimično ili potpuno, privremeno ili trajno ukine odobrenje organizacije za projektovanje. Imalac odobrenja organizacije za projektovanje dužan je da odmah potvrdi prijem obavještenja o privremenom ili trajnom ukidanju odobrenja.

21.A.259 Važenje odobrenja

- (a) Odobrenje važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi izuzev ako:
  - 1. organizacija za projektovanje ne uspe da dokaže usklađenost sa odgovarajućim zahtjevima ovog Odjeljka;

2. imalac odobrenja ili njegovi partner ili podizvođač onemogućiti Agenciju sa sproveste provjere prema tački 21.A.257;
  3. postoje dokaz da sistem obezbjeđenja projekta ne može da održi zadovoljavajuću kontrolu i nadzor projekata proizvoda ili njihovih promjena prema izdatom odobrenju;
  4. imalac odobrenja nije vratio odobrenja ili da odobrenje nije trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju odobrenja, uvjerenje o osposobljenosti organizacije za projektovanje vraća se Agenciji.

21.A.263 Prava imaoca odobrenja

- (a) Imalac odobrenja organizacije za projektovanje ima pravo da se bavi projektovanjem prema Aneksu I (dio 21), u granicama odobrenja.
- (b) Uz uvažavanje tačke 21.A.257(b), Agencija bez dalje provjere prihvata sljedeće dokumente o usklađenosti, koje podnosilac zahtjeva priloži radi sticanja:
1. odobrenja uslova leta koje je potrebno za izdavanje dozvole za let; ili
  2. uvjerenja o tipu ili odobrenja za veće promjene projekta tipa; ili
  3. dodatnog uvjerenja o tipu;
  4. *ETSO* ovlašćenja po tački 21.A.602B(b)(1);
  5. odobrenja projekta većih popravki.
- (c) Imalac odobrenja organizacije za projektovanje ima u okviru uslova odobrenja i prema primjerenim postupcima sistema obezbjeđenja projekta, pravo da:
1. klasifikuje promjene projekta tipa i popravke na „veće“ i „manje“;
  2. odobrava manje promjene projekta tipa i manje popravke;
  3. objavi podatke i uputstva koji sadrže sljedeću izjavu: „Tehnička sadržina ovog dokumenta odobrena je na osnovu odobrenja organizacije za projektovanje (*DOA*) br. EASA.21J.[XXXX].“;
  4. odobrava manje promjene dokumenata u letaćkom priručniku vazduhoplova i da navedene promjene izda uz sljedeću izjavu: „Promjena br. [YY] u letaćkom priručniku vazduhoplova ref. [ZZ] odobrena je na osnovu odobrenja organizacije za projektovanje (*DOA*) br. EASA.21J.[XXXX].“;
  5. odobrava projekte većih popravki proizvoda ili pomoćnih uređaja za napajanje za koje ima uvjerenje o tipu ili dodatno uvjerenje o tipu ili *ETSO* ovlašćenje;
  6. odobrava uslove pod kojima može da se izda dozvola za let, prema tački 21.A.710(a)(2), izuzev za dozvole za let koje se izdaju u svrhu iz tačke 21.A.701(a)(15);
  7. izda dozvolu za let prema tački 21.A.711(b), za vazduhoplov koji je sam projektovao ili modifikovao, ili za koju je odobrio prema tački 21.A.263(c)6 uslove pod kojim dozvola za let može biti izdata, i kad organizacija za projektovanje prema svojim Odobrenjem projektne organizacije (*DOA*) sama nadzire konfiguraciju vazduhoplova i potvrđuje usklađenost s uslovima projekta koji su odobreni za let.

21.A.265 Obaveze imaoca odobrenja

Imalac odobrenja organizacije za projektovanje dužan je da:

- (a) održava priručnik saglasno sistemu obezbjeđenja projekta;
- (b) obezbijedi da se priručnik koristi kao osnovni radni dokument u organizaciji;
- (c) dokaže da su projekti proizvoda ili njihove promjene odnosno popravke, saglasni važećim zahtjevima i da nemaju nijedan element koji bi uticao na njihovu sigurnost;
- (d) izuzev kod manjih promjena ili popravki odobrenih prema pravima iz tačke 21.A.263, Agenciji obezbijede izjave i s njima povezanu dokumentaciju kojima se potvrđuje usklađenost sa tačkom (c);
- (e) Agenciji prosledi podatke ili uputstva u vezi sa zahtijevanim mjerama po tački 21.A.3B.
- (f) gde je to primjereno, prema pravima iz tačke 21.A.263(c)(6), odredi uslove pod kojima može da se izda dozvola za let.
- (g) gde je primjereno, prema pravima iz tačke 21.A.263(c)(7), prije izdavanja dozvole za let vazduhoplova uspostavi usklađenost sa tačkama 21.A.711(b) i (d).

ODJELJAK K – DJELOVI I UREĐAJI

21.A.301 Oblast primjene

Ovim Odjeljkom uređuje se postupak po kome se odobravaju djelovi i uređaji.

21.A.303 Usklađenost s važećim zahtjevima

Usklađenost djelova i uređaja koji treba da se ugrade u proizvode koji imaju uvjerenje o tipu dokazuje se:

- (a) zajedno s postupcima po kojima se izdaje sertifikat tipa iz odjeljaka B, D ili E za proizvod u koji se ugrađuju; ili
- (b) po potrebi, po postupcima za *ETSO* ovlašćenja iz Odjeljka O; ili
- (c) za standardne djelove, prema priznatim standardima.

21.A.305 Odobrenje djelova i uređaja

Ako se prema propisima Unije ili mjerama Agencije izričito traži odobrenje dijela ili uređaja, oni moraju da budu usklađeni sa važećim *ETSO* ili drugim specifikacijama koje u pojedinačnom slučaju Agencija prizna kao ekvivalentne.

21.A.307 Spremnost djelova i uređaja za ugradnju

Dio ili uređaj smije da se ugradi u proizvod koji ima uvjerenje o tipu, ako je u stanju da može sigurno da se koristi i ako:

- (a) ima priloženo uvjerenje o stavljanju u upotrebu (obrazac 1 koji je istovjetan sa *EASA Form 1*), kojim se dokazuje da su usklađeni sa odobrenim projektnim podacima i ako je identifikovan prema Odjeljku Q; ili
- (b) je standardni dio; ili
- (c) je u slučaju ELA1 ili ELA2 vazduhoplova, dio ili uređaj koji:
  1. nije sa ograničenim vijekom trajanja (*life-limited*), niti je dio primarne strukture, niti je dio komandi leta;
  2. je proizveden u skladu sa primjenjivim projektom;

3. je identifikovan prema Odjeljku Q;
4. je identifikovan kao podesan za ugradnju na konkretan vazduhoplova;
5. će se instalirati na vazduhoplov za koji je vlasnik potvrdio usklađenost sa uslovima od 1 do 4, i prihvatio je odgovornost za ovu usklađenost.

(ODJELJAK L – NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK M – POPRAVKE

21.A.431A Oblast primjene

- (a) Ovim Odjeljkom uređuje se postupak po kome se odobrava projekat popravki i prava i obaveze podnosioca zahtjeva i imalaca odobrenja.
- (b) Ovim Odjeljkom uređuju se standardne popravke koje nisu u skladu sa procesom odobrenja u ovom Odjeljku.
- (c) „Popravka“ znači uklanjanje oštećenja i/ili vraćanje u stanje plovidbenosti proizvoda, djelova ili uređaja koje je proizvođač prethodno već pustio u upotrebu.
- (d) Uklanjanje oštećenja zamjenom djelova ili uređaja bez dorade projekta popravki smatra se održavanjem i ne podleže zahtjevu za odobrenje prema ovom Odjeljku.
- (e) Popravka *ETSO* artikla izuzev pomoćne uređaje za napajanje smatra se promjenom *ETSO* projekta i na nju se primjenjuje postupak iz tačke 21.A.611.

21.A.431B Standardne popravke

- (a) Standardne popravke su popravke:
  1. u odnosu na:
    - (i) avione čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 5 700 kg
    - (ii) rotorkrafte čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 3 175 kg
    - (iii) jedrilica i motornih jedrilica, balona i dirižabala kako su definisani u okviru ELA1 i ELA2;
  2. koje poštuju podatke projekta koji su uključeni u sertifikacione zahtjeve koje je izdala Agencija, koji sadrže prihvatljive metode, tehnike i prakse za izvršavanje i identifikovanje standardnih popravki, uključujući i vezane instrukcije za kontinuiranu plovidbenost; i
  3. koje nisu u koliziji sa podacima nosioca uvjerenja o tipu.
- (b) Tačke 21.A.432A do 21.A.451 ne primjenjuju se u standardnim popravkama.

21.A.432A Podobnost

- (a) Svako fizičko ili pravno lice koje dokaže ili je u postupku dokazivanja svoje osposobljenosti u skladu sa tačkom 21.A.432B, ima pravo da podnese zahtjev za odobravanje projekta većih popravki prema uslovima iz ovog Odjeljka.
- (b) Svako fizičko ili pravno lice ima pravo da podnese zahtjev za odobravanje projekta manjih popravki.

21.A.432B Dokazivanje osposobljenosti

- (a) Podnosilac zahtjeva za odobrenje projekta većih popravki dokazuje svoju osposobljenost tako što ima odobrenje organizacije za projektovanje koje je izdala Agencija prema Odjeljku J.
- (b) Odstupajući od tačke (a), kao dokaz o osposobljenosti smatra se i pristanak Agencije, dat na predlog podnosioca zahtjeva, za primjenu postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redosljed aktivnosti potrebnih za usklađivanje s ovim Odjeljkom.
- (c) Odstupajući od tačaka (a) i (b), podnosilac zahtjeva može da traži saglasnost Agencije za odobrenje sertifikacionog programa u kojem su navedene posebne projektne prakse, resursi i redosljed aktivnosti koji su potrebni za usklađivanje sa ovim Aneksom I (dio 21) za popravku proizvoda definisanog u tački 21.A.14(c).

21.A.433 Projekat popravki

- (a) Podnosilac zahtjeva za odobrenje projekta popravki mora da:
  - 1. dokaže usklađenost sa osnovom za sertifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine na koje se poziva uvjerenje o tipu ili dodatno uvjerenje o tipu ili APU ETSO ovlašćenje ili sa onim zahtjevima koji važe na dan podnošenja zahtjeva (za odobrenje projekta popravki), uz sve promjene sertifikacionih zahtjeva (*certification specifications*, CS) ili posebnih uslova koje Agencija smatra potrebnim za uspostavljanje nivoa sigurnosti koji odgovara nivou sigurnosti iz osnova za sertifikaciju tipa na koje se uvjerenje o tipu ili dodatno uvjerenje o tipu ili APU ETSO ovlašćenje poziva;
  - 2. predoči sve potrebne suštinske podatke, na zahtjev Agencije;
  - 3. izda izjavu da postoji usklađenost sa sertifikacionim zahtjevima i zahtjevima za zaštitu životne sredine iz tačke (a)(1).
- (b) Ako podnosilac zahtjeva nije imalac uvjerenja o tipu ili dodatnog uvjerenja o tipu ili APU ETSO ovlašćenja, on može da ispuni zahtjeve iz tačke (a) korišćenjem sopstvenih resursa ili u dogovoru sa imaoцем uvjerenja o tipu ili dodatnog uvjerenja o tipu ili APU ETSO ovlašćenja.

21.A.435 Klasifikacija popravki

- (a) Popravka može biti „veća” ili „manja”. Klasifikacija se vrši prema mjerilima iz tačke 21.A.91 za promjenu projekta tipa.
- (b) Popravku kao „veću” ili „manju” prema tački (a) klasifikuje:
  - 1. Agencija; ili
  - 2. bilo koja odgovarajuće odobrena organizacija za projektovanje, prema postupku s kojim se saglasila Agencija.

21.A.437 Izdavanje odobrenja projekta popravki

Pošto se izda izjava i dokaže da je projekat popravki usklađen sa važećim sertifikacionim zahtjevima i zahtjevima za zaštitu životne sredine iz tačke 21.A.433(a)(1) odobrava ga:

- (a) Agencija; ili
- (b) odgovarajuće odobrena organizacija koja ima uvjerenje o tipu, dodatno uvjerenje o tipu ili APU ETSO ovlašćenje, prema postupku s kojim se saglasi Agencija; ili

- (c) odobrena organizacija za projektovanje, prema postupku s kojim se saglasila Agencija – ali samo za manje popravke.

21.A.439 Proizvodnja djelova za popravku

Djelovi i uređaji koji se budu koristili za popravke proizvode se prema proizvodnim podacima koji se zasnivaju na potrebnim podacima o projektu koje odredi imalac odobrenja za projekat popravki:

- (a) prema Odjeljku F; ili
- (b) proizvodi ih odgovarajuće odobrena organizacija prema Odjeljku G; ili
- (c) proizvodi ih odgovarajuće odobrena organizacija za održavanje.

21.A.441 Ugradnja popravki

- (a) Popravku izvodi odgovarajuće odobrena organizacija za održavanje u skladu sa Dijelom M ili Dijelom 145 ili odgovarajuće odobrena organizacija za proizvodnju prema Odjeljku G, po pravima iz tačke 21.A.163.
- (b) Organizacija za projektovanje predaje potrebna uputstva za ugradnju organizaciji koja izvodi popravku.

21.A.443 Ograničenja

Projekat popravki može da se odobri uz ograničenja i u tom slučaju odobrenje projekta popravki sadrži sva potrebna uputstva i ograničenja. Imalac odobrenja projekta popravki prenosi ova uputstva i ograničenja izvođaču, prema postupku s kojim se saglasi Agencija.

21.A.445 Nepopravljena oštećenja

- (a) Kad se oštećeni proizvod, dio ili uređaj ne popravi, a nije obuhvaćen prethodno odobrenim podacima, procjenu posledica oštećenja po njegovu plovidbenost može da obavi samo:
  1. Agencija; ili
  2. odgovarajuće odobrena organizacija za projektovanje, prema postupku s kojim se saglasila Agencija. Sva potrebna ograničenja obrađuju se prema postupcima iz tačke 21.A.443.
- (b) Ako organizacija koja procjenjuje štetu prema tački (a) nije ni Agencija, ni imalac uvjerenja o tipu, niti dodatnog uvjerenja o tipu, niti APU ETSO ovlašćenja, ona mora da dokaže osnovanost podataka na kojima zasniva procjenu štete korišćenjem sopstvenih resursa ili dogovora sa imaoцем uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu ili APU ETSO ovlašćenja, ili, po potrebi, sa proizvođačem.

21.A.447 Vođenje evidencije

Povodom svake popravke, sve značajne podatke o projektu, planove, izvještaje o ispitivanju, uputstva i ograničenja, koja eventualno mogu da se izdaju prema tački 21.A.443, dokaze o klasifikaciji i dokaze o odobrenju projekta:

- (a) imalac odobrenja projekta popravke mora da stavi na raspolaganje Agenciji;
- (b) imalac odobrenja projekta popravke mora da čuva zarad omogućavanja podataka koji su potrebni za obezbjeđenje kontinuirane plovidbenosti popravljenih proizvoda, djelova i uređaja.

21.A.449 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imalac odobrenja projekta popravki dostavlja najmanje jedan komplet ovih promjenjenih uputstava za kontinuiranu plovidbenost koje proizlaze iz projekta popravki, uključujući opisne podatke i uputstva za realizaciju, pripremljen prema važećim zahtjevima, svakom korisniku (operateru) vazduhoplova u koji je ugrađen popravak. Popravljeni proizvod, dio ili uređaj može da se pusti u upotrebu prije nego što se promjene uputstva, ali samo na ograničeno vrijeme i uz saglasnost Agencije. Promjenjena uputstva čine se dostupnim i drugim licima koja moraju da se usklade sa bilo kojim uslovom iz promjenjenih uputstava, na njihov zahtjev. Neki priručnici ili djelovi promjenjenih uputstava za kontinuiranu plovidbenost koji obrađuju remont (obnovu) ili druge oblike velikih radova održavanja, mogu da se stave na raspolaganje kasnije, pošto proizvod bude pušten u upotrebu, ali moraju da budu dostupni prije nego što bilo koji proizvod dostigne odgovarajuću starost ili sate/cikluse leta.
- (b) Ako uputstva za kontinuiranu plovidbenost ažurira imalac odobrenja nacrta popravke, pošto je popravka prva odobrena, ovi ažurirani podaci dostavljaju se svakom korisniku i, na njihov zahtjev, i svim drugim licima koja moraju da se usklade sa bilo kojim uslovom iz promjenjenih uputstava. Agenciji se upućuje program u kome se prikazuje kako se razdjeljuju ažurirane promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost.

21.A.451 Obaveze i oznake EPA

- (a) Svaki imalac odobrenja projekta veće popravke mora da:
1. preuzme obaveze:
    - (i) navedene u tačkama 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.439, 21.A.441, 21.A.443, 21.A.447 i 21.A.449;
    - (ii) koje proizilaze iz saradnje sa imaoce uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, ili APU ETSO ovlašćenja, prema tački 21.A.433 (b);
  2. navede oznake, uključujući *EPA* slova (*European Part Approval*), prema tački 21.A.804(a).
- (b) Izuzev za imaoce uvjerenja o tipu ili APU ovlašćenja na koje se primjenjuje tačka 21.A.44, imalac odobrenja projekta manje popravke mora da:
1. preuzme obaveze iz tački 21.A.4, 21.A.447 i 21.A.449;
  2. navede oznake, uključujući slova *EPA*, prema tački 21.A.804(a).

(ODJELJAK N – NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK O – ETSO OVLAŠĆENJA

21.A.601 Oblast primjene

Ovim Odjeljkom uređuje se postupak po kome se izdaje *ETSO* ovlašćenje i prava i obaveze podnosioca zahtjeva i imaoce ovlašćenja.

21.A.602A Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice koje proizvodi ili namjerava da proizvodi neki *ETSO* artikal i koje dokaže ili je u postupku dokazivanja svoje osposobljenosti prema tački 21.A.602B, ima pravo da podnese zahtjev za izdavanje *ETSO* ovlašćenja.

21.A.602B Dokazivanje osposobljenosti

Podnosilac zahtjeva za *ETSO* ovlaštenje dokazuje svoju osposobljenost:

- (a) za proizvodnju, odobrenjem za proizvodnju izdatom prema Odjeljku G ili usklađivanjem s postupcima iz Odjeljka F;
- (b) za projekat:
  - 1. za pomoćni uređaj za napajanje (*APU*), odobrenjem organizacije za projektovanje koje je Agencija izdala prema Odjeljku J;
  - 2. za sve druge artikle, primjenom postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redosljed aktivnosti potrebnih za usklađivanje s Aneksom I (dio 21).

21.A.603 Zahtjev

- (a) Zahtjev za izdavanje *ETSO* ovlaštenja podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija i sadrži kratak pregled podataka koji se zahtijevaju u tački 21.A.605.
- (b) Ako se predviđa niz manjih promjena prema tački 21.A.611, podnosilac zahtjeva navodi u zahtjevu broj osnovnog modela artikla i odgovarajuće brojeve njegovih sastavnih dijelova sa ostavljenom praznom zagradom iza broja, da označi da će se u prazan prostor povremeno upisivati različita slova ili brojeve (ili njihove kombinacije).

21.A.604 *ETSO* ovlaštenje za pomoćni uređaj za napajanje (*APU*)

U vezi sa *ETSO* ovlaštenjem za pomoćni uređaj za napajanje:

- (a) odstupajući od tačaka 21.A.603, 21.A.606(c), 21.A.610 i 21.A.615 primjenjuju se tačke 21.A.15, 21.A.16B, 21.A.17, 21.A.20, 21.A.21, 21.A.31, 21.A.33, 21.A.44, s tom razlikom što se saglasno tački 21.A.606 umjesto uvjerenja o tipu izdaje *ETSO* ovlaštenje;
- (b) odstupajući od tačke 21.A.611, za odobrenje promjene primjenjuju se Odjeljak D ili Odjeljak E. Ako se primjenjuje Odjeljak E, izdaje se posebno *ETSO* ovlaštenje umjesto dodatnog uvjerenja o tipu.
- (c) Odjeljak M primjenjuje se na odobrenje za projekte popravki.

21.A.605 Zahtjevi u pogledu podataka

Podnosilac zahtjeva dostavlja Agenciji sljedeće dokumente:

- (a) izjavu o usklađenosti kojom dokazuje da je ispunio zahtjeve iz ovog Odjeljka;
- (b) izjavu o projektu i performansama (*DDP*);
- (c) primjerak tehničkih podataka koje zahtijeva važeći *ETSO*;
- (d) priručnik organizacije (ili pozivanje na priručnik) iz tačke 21.A.143, zarad sticanja odgovarajućeg odobrenja organizacije za proizvodnju prema Odjeljku G ili priručnik (ili pozivanje na priručnik) iz tačke 21.A.125A(b), zarad proizvodnje prema Odjeljku F bez odobrenja organizacije za proizvodnju.
- (e) za *APU* (pomoćni uređaj za napajanje), priručnik (ili upućivanje na priručnik) iz tačke 21.A.243, zarad sticanja odgovarajućeg odobrenja organizacije za projektovanje prema Odjeljku J.
- (f) za ostale artikle, postupke iz tačke 21.A.602B(b)(2).

21.A.606 Izdavanje *ETSO* ovlaštenja

Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda *ETSO* ovlaštenje pošto:

- (a) dokaže osposobljenost prema tački 21.A.602B;
- (b) dokaže da artikl ispunjava tehničke uslove važećeg *ETSO* ovlaštenja i priloži odgovarajuću izjavu o usklađenosti;
- (c) izričito izjavi da je spreman da bude u skladu sa tačkom 21.A.609.

21.A.607 Prava imaoca *ETSO* ovlaštenja

Imalac *ETSO* ovlaštenja ima pravo da proizvodi i označava artikl odgovarajućom *ETSO* oznakom.

21.A.608 Izjava o projektu i performansama (*DDP*)

- (a) Izjava o projektu i performansama (*DDP*) najmanje sadrži:
  1. podatke prema tački 21.A.31(a) i (b) koji identifikuju artikl, njegov projekat i standard ispitivanja;
  2. procjenu performansi artikla, ako je potrebno, direktno ili pozivanjem na druge dodatne dokumente;
  3. izjavu o usklađenosti koja potvrđuje da je artikl usklađen sa odgovarajućim *ETSO*;
  4. pozivanje na odgovarajuća izvještaj o ispitivanju;
  5. pozivanje na odgovarajuće priručnike o održavanju, remontu (obnovi) i popravkama;
  6. nivo usklađenosti ako *ETSO* omogućava različite nivoe usklađenosti;
  7. spisak odstupanja odobrenih prema tački 21.A.610.
- (b) Imalac *ETSO* ovlaštenja ili njegov ovlašćeni zastupnik potvrđuju *DDP* datumom i potpisom.

21.A.609 Obaveze imaoca *ETSO* ovlaštenja

Imalac *ETSO* ovlaštenja po ovom Odjeljku dužan je da:

- (a) svaki artikl proizvede prema Odjeljku G ili Odjeljku F tako da obezbijedi da svi gotovi artikli budu usklađeni s njihovim projektnim podacima i sigurni za ugradnju;
- (b) za svaki model artikla za koji je izdato *ETSO* ovlaštenje pripremi i održava ažurnu evidenciju značajnih tehničkih podataka i dokumentacije prema tački 21.A.613;
- (c) pripremi, održava i ažurira originale svih priručnika koje zahtijevaju važeće specifikacije plovidbenosti za navedeni artikl;
- (d) stavi na raspolaganje, na zahtjev, korisnicima artikla i Agenciji priručnike o održavanju, remontu (obnovi) i popravkama koji su potrebni za korišćenje i održavanje artikla, kao i promjene ovih priručnika;
- (e) označi svaki artikl prema tački 21.A.807;
- (f) uskladi se sa tačkama 21.A.3A, 21.A.3B i 21.A.4.
- (g) nastavi da ispunjava zahtjeve iz tačke 21.A.602B.

21.A.610 Odobravanje odstupanja

- (a) Proizvođač koji traži da mu se odobri odstupanje od *ETSO* standarda u pogledu performansi, mora da dokaže da se odstupanje od ovih standarda nadoknađuje elementima ili svojstvima projekta koji obezbjeđuje isti nivo sigurnosti.
- (b) Zahtjev za odobravanje odstupanja sa povezanim podacima podnosi se Agenciji.

21.A.611 Promjene projekta

- (a) Imalac *ETSO* ovlaštenja može da izvede manje promjene projekta (svaka promjena koja nije veća promjena) bez dodatnog ovlaštenja Agencije. Onda promjenjeni artikal zadržava originalni broj modela (za identifikaciju manjih promjena mijenja se ili dopunjava broj dijela), a imalac dostavlja Agenciji sve promjenjene podatke potrebne za usklađivanje sa tačkom 21.A.603(b).
- (b) Svaka promjena projekta koju izvede imalac *ETSO* ovlaštenja, a dovoljno je velika da zahtijeva sveobuhvatnu provjeru radi utvrđivanja usklađenosti sa *ETSO*, smatra se većom promjenom. Prije takve promjene, imalac *ETSO* ovlaštenja daje artiklu novu oznaku tipa ili modela i podnosi zahtjev za novo ovlaštenje prema tački 21.A.603.
- (c) Na odobrenje za promjenu prema Odjeljku O nije ovlašćeno nijedno fizičko ili pravo lice, izuzev imalac *ETSO* ovlaštenja koji, uz to, podnosi izjavu o usklađenosti artikla. Ostala lice koja traže odobrenje moraju da podnesu zahtjev za posebno *ETSO* ovlaštenje po tački 21.A.603.

21.A.613 Vođenje evidencije

Pored zahtjeva za vođenje evidencije usklađene ili povezane sa sistemom kvaliteta, svi odgovarajući podaci o projektu, planovi i izvještaji o ispitivanju, uključujući dokumentaciju o pregledima ispitivanog artikla moraju da budu na raspolaganju Agenciji i da se čuvaju zarad omogućavanja podataka koji su potrebni za obezbjeđenje kontinuirane plovidbenosti artikala i proizvoda sa uvjerenjem o tipu u koji je artikal ugrađen.

21.A.615 Inspekcijski pregled Agencije

Svaki podnosilac zahtjeva za *ETSO* ovlaštenje za artikal i imalac *ETSO* ovlaštenja dužan je da Agenciji, na njen zahtjev, omogući da:

- (a) prisustvuje svim ispitivanjima;
- (b) pregleda dokumentaciju sa tehničkim podacima o artiklu.

21.A.619 Važenje *ETSO* ovlaštenja

- (a) *ETSO* ovlaštenje važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi izuzev ako:
  1. imalac ovlaštenja prestane da ispunjava uslove pod kojima je *ETSO* ovlaštenje izdato,
  2. imalac *ETSO* ovlaštenja više ne ispunjava obaveze iz tačke 21.A.609,
  3. bude dokazano da artikal izaziva neprihvatljiv rizik u radu,
  4. imalac vrati ovlaštenje ili ono bude trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) *ETSO* ovlaštenje koje je imalac vratio ili je ono trajno ukinuto, vraća se nadležnom organu.

21.A.621 Prenosivost

Izuzev kod promjene vlasništva imaoca ovlašćenja, što se smatra važnom promjenom koja zahtijeva usklađivanje sa tačkom 21.A.147, odnosno sa tačkom 21.A.247, *ETSO* ovlašćenje koje je izdato na osnovu Aneksa I (dio 21) nije prenosivo.

ODJELJAK P – DOZVOLA ZA LET

21.A.701 Oblast primjene

- (a) Dozvola za let se izdaje se prema ovom Odjeljku za vazduhoplove koji ne ispunjavaju ili još nije dokazano da ispunjavaju uslove za plovidbenost, ali su sposobni da sigurno lete pod određenim uslovima, i za sljedeće namjene:
1. razvoj;
  2. dokazivanje usklađenosti s propisima ili sertifikacionim zahtjevima (*certification specifications*, CS);
  3. obuka osoblja organizacija za projektovanje ili proizvodnju;
  4. proizvodne provjere u letu novoproducenog vazduhoplova;
  5. let vazduhoplova čija je proizvodnja u toku, između proizvodnih objekata;
  6. let vazduhoplova radi njegovog prihvatanja od stranke;
  7. isporuka ili izvoz vazduhoplova;
  8. let vazduhoplova radi izdavanja odgovarajućeg odobrenja od nadležnog organa;
  9. ispitivanje tržišta, uključujući obuku osoblja stranke;
  10. izložbe i aero mitinzi;
  11. let vazduhoplova do mjesta održavanja ili pregleda plovidbenosti ili do mjesta skladištenja;
  12. let vazduhoplova s masom većom od njegove maksimalno odobrene mase na polijetanju, za letove koji su udaljeniji od uobičajenih preleta iznad vode ili zemlje, gde nije obezbjeđena odgovarajuća infrastruktura za slijetanje ili gde nije dostupno odgovarajuće gorivo;
  13. postavljanje rekorda, takmičenje u vazduhu i slična takmičenja;
  14. let vazduhoplova koji ispunjava uslove za plovidbenost, prije nego što se utvrdi da ispunjava i zahtjeve za zaštitu životne sredine;
  15. rekreativno letenje pojedinih nekompleksnih vazduhoplova ili tipova vazduhoplova, za koje uvjerenje o plovidbenosti ili ograničeno uvjerenje o plovidbenosti nije odgovarajuće.
- (b) Ovaj Odjeljak uspostavlja postupak za izdavanje dozvole za let i odobravanje povezanih uslova za let, i uspostavlja prava i obaveze podnosioca zahtjeva za, ili nosioca, ovih dozvola i odobrenja uslova za let.

21.A.703 Podobnost

- (a) Zahtjev za izdavanje dozvole za let može da podnese svako fizičko ili pravno lice, izuzev za dozvolu za let za namjene iz tačke 21.A.701(a)(15), kad zahtjev može da podnese samo vlasnik vazduhoplova.

- (b) Zahtjev za odobrenje uslova za let može da podnese svako fizičko ili pravno lice.

21.A.705 Nadležni organ

Odstupajući od tačke 21.1 ovog Aneksa I (dio 21), za potrebe ovog Odjeljka „nadležan organ” je:

- (a) organ koga imenuje država članica u čiji je registar vazduhoplov upisan;
- (b) kad vazduhoplov koji nije upisan u registar – organ koji imenuje država članica koja je propisala identifikacione oznake.

21.A.707 Zahtjev za izdavanje dozvole za let

- (a) Prema tački 21.A.703 i ako podnosiocu zahtjeva nije odobreno pravo da izdaje dozvolu za let, zahtjev za izdavanje dozvole za let podnosi se nadležnom organu u obliku i na način koji odredi nadležni organ.
- (b) Zahtjev za izdavanje dozvole za let sadrži:
  - 1. namjenu leta, prema tački 21.A.701;
  - 2. oblasti u kojima vazduhoplov nije usklađen s važećim uslovima za plovibenost;
  - 3. uslove leta koji su odobreni prema tački 21.A.710.
- (c) Ako uslovi leta nisu odobreni u vrijeme podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za let, zahtjev za odobravanje uslova leta podnosi se prema 21.A.709.

21.A.708 Uslovi leta

Uslovi leta obuhvataju:

- (a) konfiguraciju za koju se zahtijeva dozvola za let;
- (b) sve uslove ili ograničenja neophodna za sigurno korišćenje vazduhoplova, uključujući:
  - 1. uslove ili ograničenja puta/vazdušnog prostora koji se zahtijevaju za let;
  - 2. uslove i ograničenja koji se odnose na posadu koja upravlja vazduhoplovom;
  - 3. ograničenja koja se odnose na prevoz lica koja ne spadaju u posadu vazduhoplova;
  - 4. operativna ograničenja, posebne postupke ili tehničke uslove;
  - 5. pojedinačni program provjere u letu (ako je potreban);
  - 6. posebne aranžmane vezane za plovibenost, uključujući uputstva za održavanje i režim po kome se održavanje obavlja;
- (c) dokaz da je vazduhoplov sposoban da sigurno leti prema uslovima ili ograničenja iz tačke (b);
- (d) metod koji je bio korišćen za provjeru konfiguracije vazduhoplova, da bi se utvrđeni uslovi i dalje ispunjavali.

21.A.709 Zahtjev za odobravanje uslova leta

- (a) Prema tački 21.A.707(c) i ako podnosiocu zahtjeva nije odobreno pravo da odobrava uslove leta, zahtjev za odobravanje uslova leta podnosi se:
  - 1. Agenciji, ako je odobravanje uslova leta povezano s sigurnošću projekta, u obliku i na način koji ona odredi; ili

2. nadležnom organu, ako odobravanje uslova leta nije povezano s sigurnošću projekta, u obliku i na način na koji odredi nadležni organ.
- (b) Zahtjev za odobravanje uslova leta sadrži:
1. predložene uslove leta;
  2. dokumentaciju kojom se predloženi uslovi leta potkrepljuju;
  3. izjavu da je vazduhoplov sposoban da sigurno leti prema uslovima ili ograničenjima iz tačke 21.A.708(b).

21.A.710 Odobravanje uslova leta

- (a) Ako je odobravanje uslova leta povezano s sigurnošću projekta, uslove leta odobrava:
1. Agencija; ili
  2. odgovarajuće odobrena organizacija za projektovanje, prema pravima iz tačke 21.A.263(c)(6).
- (b) Ako odobravanje uslova leta nije povezano s sigurnošću projekta, uslove leta odobrava nadležni organ ili odgovarajuće odobrena organizacija koja ima pravo da izda dozvolu za let.
- (c) Prije nego što se odobre uslovi leta, Agencija, nadležni organ ili odobrena organizacija moraju biti uvjereni da je vazduhoplov sposoban da sigurno leti prema utvrđenim uslovima i ograničenjima. Agencija ili nadležni organ mogu u te svrhe da preduzmu, ili da zahtijevaju od podnosioca zahtjeva da sprovede sve potrebne provjere ili ispitivanja.

21.A.711 Izdavanje dozvole za let

- (a) Nadležni organ može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b (koji je istovjetan sa *EASA Form 20b*, vidjeti Dodatak III) pod uslovima navedenim u tački 21.B.525.
- (b) Odgovarajuće odobrena organizacija za projektovanje može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b (koji je istovjetan sa *EASA Form 20b*, vidjeti Dodatak IV), prema pravima koja proizilaze iz tačke 21.A.263(c)(7), kada su uslovi leta navedeni u tački 21.A.708 odobreni prema tački 21.A.710.
- (c) Odgovarajuće odobrena organizacija za proizvodnju može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b (koji je istovjetan sa *EASA Form 20b*, vidjeti Dodatak IV), prema pravima koja proizilaze iz tačke 21.A.163(e), kada su uslovi leta navedeni u tački 21.A.708 odobreni prema tački 21.A.710.
- (d) Odgovarajuće odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b (koji je istovjetan sa *EASA Form 20b*, vidjeti Dodatak IV), prema pravima koja proizilaze iz tačke M.A.711 Aneksa I (Dio M) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003, kada su uslovi leta navedeni u tački 21.A.708 odobreni prema tački 21.A.710.
- (e) U dozvoli za let navode se njena namjena i svi uslovi i ograničenja koji su odobreni prema tački 21.A.710.
- (f) Kad je dozvola za let izdata prema tačkama (b), (c) ili (d), nadležnom organu podnosi se kopija dozvole za let i vezanig uslova leta što je prije moguće, ali ne kasnije od 3 dana.
- (g) Ako se pokaže da bilo koji od uslova iz tačke 21.A.723(a) nije ispunjen za dozvolu za let koju je izdala organizacija prema tačkama (b), (c) ili (d), ova organizacija odmah trajno ukida tu dozvolu i bez odlaganja obavještava nadležni organ.

21.A.713 Promjene

- (a) Svaka promjena koja poništava uslove leta ili povezane dokaze koji su utvrđeni za dozvolu za let odobrava se prema tački 21.A.710. Kad je to primjereno, zahtjev se podnosi prema 21.A.709.
- (b) Ako promjena utiče na sadržinu dozvole za let, izdaje se nova dozvola za let prema tački 21.A.711

21.A.715 Jezik

Priručnici, pločice sa natpisima, spiskovi (liste), oznake instrumenata i drugi potrebni podaci koji se zahtijevaju prema važećim sertifikacionim zahtjevima (*certification specifications*, CS) moraju da budu ispisani na jednom ili više službenih jezika Evropske Unije koji su prihvatljivi nadležnom organu.

21.A.719 Prenosivost dozvole

- (a) Dozvola za let nije prenosiva.
- (b) Odstupajući od tačke (a), dozvola za let koja je izdata za namjene iz tačke 21.A.701(a)(15) u slučaju promjene vlasnika vazduhoplova prenosi se zajedno sa vazduhoplovom, pod uslovom da vazduhoplov ostaje u istom registru, ili se izdaje jedino uz saglasnost nadležnog organa države članice koji vodi registar u koji se prenosi.

21.A.721 Inspekcijski pregledi

Imalac dozvole za let ili podnosilac zahtjeva za nju mora da omogući pristup vazduhoplovu, na zahtjev nadležnog organa.

21.A.723 Važenje

- (a) Dozvola za let izdaje se najduže na 12 mjeseci. Ona ostaje da važi pod sljedećim uslovima:
  - 1. da je usklađena sa uslovima i ograničenjima iz tačke 21.A.711(e) koja se odnose na dozvolu za let;
  - 2. da je imalac nije vratio ili da ona nije trajno ukinuta;
  - 3. da vazduhoplov ostane upisan u isti registar.
- (b) Odstupajući od tačke (a), dozvola za let koja je izdata za namjene iz tačke 21.A.701(a)(15) može da se izda na neograničeno vrijeme.
- (c) Po vraćanju ili trajnom ukidanju dozvole za let, ona se vraća nadležnom organu.

21.A.725 Produženje važenja dozvole za let

Produženje važenja dozvola za let obavlja se kao promjena, prema tački 21.A.713.

21.A.727 Obaveze imaoaca dozvole za let

Imalac dozvole za let obezbjeđuje da u svakom trenutku budu ispunjeni svi uslovi i ograničenja koja se odnose na dozvolu za let.

21.A.729 Vođenje evidencije

- (a) Imalac odobrenja uslova leta obezbjeđuje Agenciji i nadležnom organu pregled svih dokumenata koji su nastali u svrhe utvrđivanja i dokazivanja osnovanosti uslova leta i čuva

ih zarad prenošenja podataka koji su potrebni za obezbjeđenje dalje plovidbenosti vazduhoplova.

- (b) Odobrena organizacija obezbjeđuje Agenciji i nadležnom organu pregled svih dokumenata koji se odnose na izdavanje dozvole za let prema pravima odobrene organizacije, uključujući evidenciju o pregledima, dokumenta koja se odnose na odobravanje uslova leta i dozvolu za let i čuva ih zarad prenošenja podataka koji su potrebni za obezbjeđenje dalje plovidbenosti vazduhoplova.

ODJELJAK Q – IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DJELOVA I UREĐAJA

21.A.801 Identifikacija proizvoda

- (a) Identifikacija proizvoda sadrži sljedeće podatke:
  1. ime proizvođača,
  2. oznaku proizvoda,
  3. serijski broj proizvođača,
  4. druge podatke koje Agencija smatra potrebnim.
- (b) Svako fizičko ili pravno lice koje proizvodi vazduhoplov ili motor prema Odjeljku G ili Odjeljku F, mora da označi vazduhoplov ili motor vatrostalnom pločicom koja sadrži podatke iz tačke (a), unesene radirungom, urezivanjem, graviranjem ili nekim drugim odobrenim metodom vatrostalnog označavanja. Identifikaciona pločica mora da bude pričvršćena tako da bude lako dostupna i čitljiva i da ne može da se izbriše ili odstrani pri redovnom radu, niti da se izgubi ili uništi u nezgodi.
- (c) Svako fizičko ili pravno lice koje proizvodi elisu, krak (lopaticu za elisu) ili glavčinu elise (glavu elise) prema Odjeljku G ili Odjeljku F, označava ove proizvode pločicom na koju se radirungom, urezivanjem, graviranjem ili nekim drugim odobrenim metodom vatrostalnog označavanja unose na nekritičnoj površini podaci iz tačke (a), pri čemu se vodi računa da se identifikaciona pločica ne izbriše ili odstrani pri redovnom radu ili ne izgubi ili uništi u nezgodi.
- (d) Kod slobodnih balona s posadom, identifikaciona pločica iz tačke (b) mora da bude pričvršćena na platnenu oplatu balona i, ako je to izvodljivo, postavljena na mjesto na kome je lako čitljiva za operatera kad je balon naduvan. Pored toga, na korpi, čitavom okviru za teret i uređaju za grejanje moraju trajno i čitljivo da budu označeni ime proizvođača, broj dijela ili ekvivalentni broj i broj serije ili ekvivalentni podaci.

21.A.803 Postupanje sa identifikacionim podacima

- (a) Niko ne smije bez odobrenja Agencije da odstrani, promijeni ili postavi identifikacione podatke navedene u tački 21.A.801(a) ni na jedan vazduhoplov, motor, elisu, krak ili glavčinu elise ili identifikacione podatke navedene u tački 21.A.807(a) na pomoćni uređaj za napajanje.
- (b) Niko ne smije, bez odobrenja Agencije, da odstrani ili ugradi nijednu identifikacionu pločicu navedenu u tački 21.A.801 ili u tački 21.A.807 za pomoćni uređaj za napajanje.
- (c) Odstupajući od tački (a) i (b), svaki fizičko ili pravno lice koje radi na održavanju prema važećim pravilima za izvršenje, može da, saglasno metodama, tehnikama i praksi koje odredi Agencija:

1. odstrani, promijeni ili postavi identifikacione podatke navedene u tački 21.A.801(a) na svaki vazduhoplov, motor, elisu, krak ili glavčinu elise ili podatke navedene u tački 21.A.807(a) na pomoćni uređaj za napajanje, ili
  2. odstrani identifikacionu pločicu navedenu u tački 21.A.801 ili u tački 21.A.807 za pomoćni uređaj za napajanje, ako to potrebno za održavanje.
- (d) Niko ne smije da ugradi identifikacionu pločicu koja je odstranjena prema tački (c)(2) ni na jedan vazduhoplov, motor, elisu, krak ili glavčinu elise, izuzev na one s kojih je pločica odstranjena.

21.A.804 Identifikacija djelova i uređaja

- (a) Svaki dio ili uređaj će biti trajno i čitljivo označen:
1. imenom, robnim žigom ili simbolom koji identifikuje proizvođača na način određen u važećim projektnim podacima; i
  2. brojem dijela, kao što je to određeno u važećim projektnim podacima;
  3. slovima *EPA (European Part Approval)* – djelove i uređaje proizvedene prema odobrenim projektnim podacima koji ne pripadaju imaoću uvjerenja o tipu predmetnog proizvoda, izuzev kod *ETSO* artikala.
- (b) Odstupajući od tačke (a), ako se Agencija saglasi da je dio ili uređaj isuviše mali ili da iz nekog drugog razloga njegovo označavanje podacima iz tačke (a) nema smisla, onda podatke koji nisu mogli da budu označeni na dijelu ili uređaju sadrži uvjerenje o stavljanju u upotrebu koje se prilaže dijelu ili uređaju ili njihovoj ambalaži.

21.A.805 Identifikacija kritičnih djelova

Pored zahtjeva iz tačke 21.A.804, proizvođač dijela koji se ugrađuje u proizvod koji ima uvjerenje o tipu i koji je označen kao kritični dio, mora trajno i čitljivo da označi taj dio brojem proizvoda i serijskim brojem.

21.A.807 Identifikacija *ETSO* artikala

- (a) Svaki imalac *ETSO* ovlašćenja prema Odjeljku O mora trajno i čitljivo da označi svaki artikal sljedećim podacima:
1. imenom i adresom proizvođača,
  2. imenom, tipom i brojem dijela ili oznakom modela artikla,
  3. serijskim brojem ili datumom proizvodnje artikla ili i jednim i drugim,
  4. važećim *ETSO* brojem.
- (b) Odstupajući od tačke (a), ako se ako se Agencija saglasi da je dio isuviše mali ili da iz nekog drugog razloga njegovo označavanje podacima iz tačke (a) nema smisla, onda podatke koji nisu mogli da budu označeni na dijelu sadrži uvjerenje o stavljanju u upotrebu, koje se prilože dijelu ili njegovoj ambalaži.
- (c) Svako ko proizvodi pomoćni uređaj za napajanje prema Odjeljku G ili Odjeljku F, označava uređaj vatrostalnom pločicom koja sadrži podatke iz tačke (a) unesene radirungom, urezivanjem, graviranjem ili nekim drugim odobrenim metodom vatrostalnog označavanja. Identifikaciona pločica mora da bude pričvršćena tako da bude lako dostupna i čitljiva i da ne može da se izbriše ili odstrani pri redovnom radu, niti da se izgubi ili uništi u nezgodi.

SEKCIJA B

POSTUPAK ZA NADLEŽNE ORGANE

ODJELJAK A – OPŠTE ODREDBE

21.B.5 Oblast primjene

- (a) Ovom Sekcijom uređuju se postupci koje vodi nadležni organ države članice prilikom sprovođenja poslova i odgovornosti povodom izdavanja, održavanja, promjenama (izmjenama ili dopuna), privremenim ili trajnim ukidanjem uvjerenja, odobrenja, dozvola i ovlašćenja iz Aneksa I (Dio 21).
- (b) Agencija, prema članu 19 Uredbe (EZ) br 216/2008, izdaje sertifikacione zahtjeve (*certification specifications*, CS) i smjernice (*guidance material*), da bi pomogla državama članicama u primjeni ove Sekcije.

21.B.20 Obaveze nadležnog organa

Svaki nadležni organ države članice nadležan je za primjenu odjeljaka F, G, H, I i P, Sekcija A samo za one podnosiocima zahtjeva ili imaoce čije je sjedište u njegovoj državi članici.

21.B.25 Zahtjevi u pogledu organizacije nadležnog organa

- (a) Opšte:
Država članica imenuje nadležni organ, koji je ovlašten za primjenu odjeljaka F, G, H, I i P, Sekcija A i koji ima dokumentovane postupke, organizacionu strukturu i zaposlene.
- (b) Resursi:
  1. Broj zaposlenih mora da bude dovoljan za obavljanje povjerenih poslova.
  2. Nadležni organ države članice imenuje jednog ili više rukovodioca odgovornih za izvršavanje odgovarajućih poslova, uključujući saradnju sa Agencijom i drugim nadležnim organima ako je potrebno.
- (c) Kvalifikacije i obuka:
Svi zaposleni imaju odgovarajuće kvalifikacije i dovoljno znanje, iskustvo i obuku.

21.B.30 Dokumentovani postupci

- (a) Nadležni organ države članice određuje dokumentovane postupke po kojima opisuje svoju organizaciju, sredstva i metode za ispunjavanje zahtjeva iz Aneksa I (Dio 21). Postupci se ažuriraju i koriste kao osnovni radni dokumenti u okviru svih oblasti rada nadležnog organa.
- (b) Kopije postupaka i njihovih promjena dostupni su Agenciji.

21.B.35 Promjene u organizaciji i postupcima

- (a) Nadležni organ države članice obavještava Agenciju o svakoj važnoj promijeni u svojoj organizaciji i dokumentovanim postupcima.
- (b) Radi djelotvornosti rada, nadležni organ države članice prilagođava svoje dokumentovane postupke sa promjenama propisa.

21.B.40 Rješavanje sporova

- (a) Nadležni organ države članice mora da u svojim dokumentovanim postupcima uredi način rješavanja sporova u svojoj organizaciji.
- (b) Ako spor o određenom pitanju između nadležnih organa države članice ne može da se riješi, rukovodioci određeni u tački 21.B.25(b)(2) dužni su sporno pitanje iznesu Agenciji na posredovanje (medijaciju).

21.B.45 Izvještavanje/koordinacija

- (a) Nadležni organ države članice obezbjeđuje, kad je potrebno, koordinaciju svojih timova za izdavanje uvjerenja, ispitivanja, odobravanja, dozvoljavanja i ovlašćivanja sa odgovarajućim timovima nadležnih organa drugih država članica i Agencije, radi djelotvorne razmene podataka koji su značajni za sigurnost proizvoda, djelova ili uređaja.
- (b) Nadležni organ države članice obavještava Agenciju o svim problemima u primjeni Aneksa I (Dio 21).

21.B.55 Vodenje evidencije

Nadležni organ države članice vodi odgovarajuće evidencije u vezi sa uvjerenjima, odobrenjima, dozvolama i ovlašćenima koje je izdao prema nacionalnim propisima, a za koje je nadležnost prenet na Agenciju, dok ne budu predati Agenciji.

21.B.60 Nalozi za plovidbenost

Nalog za plovidbenost koji nadležni organ države članice primi od nadležnog organa treće države prosleđuje se Agenciji, radi daljeg prosleđivanja prema članu 20 Uredbe (EZ) br 216/2008.

ODJELJAK B – UVJERENJE O TIPU I OGRANIČENO UVJERENJE O TIPU

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

(ODJELJAK C – NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK D – IZMJENE UVJERENJA O TIPU I OGRANIČENOG UVJERENJA O TIPU

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK E – DODATNO UVJERENJE O TIPU

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK F – PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA

21.B.120 Ispitivanje

- (a) Radi ispunjavanja svih zadataka u vezi sa pismom o saglasnosti (*letter of agreement*), nadležni organ imenuje za svakog podnosioca zahtjeva ili imaoca pisma o saglasnosti grupu za ispitivanje koji se sastoji od vođe koji rukovodi grupom i, ako je potrebno, jednog ili više članova. Vođa grupe odgovara rukovodiocu koji je zadužen za ove zadatke, prema tački 21.B.25(b)(2).
- (b) Nadležni organ sprovodi dovoljno detaljno ispitivanje podnosioca zahtjeva ili imaoca pisma o saglasnosti da bi mogao da opravda preporuke za izdavanje, održavanje, promjenu (izmjenu ili dopunu), privremeno ili trajno ukidanje pisma o saglasnosti.
- (c) Nadležni organ ustanovljava postupak, kao dio dokumentovanih postupaka, po kome se ispituje podnosilac zahtjeva ili imalac pisma o saglasnosti, i koji najmanje obuhvata:
  - 1. procjenu zahtjeva,
  - 2. imenovanje grupe za ispitivanje,
  - 3. planiranje i pripremu ispitivanja,
  - 4. procjenu dokumentacije (priručnika, postupaka itd.),
  - 5. provjeru (odit) i inspekciju,
  - 6. praćenje korektivnih mjera,
  - 7. preporuke za izdavanje, promjene (izmjene ili dopune), privremeno ili trajno ukidanje pisma o saglasnosti.

21.B.125 Nalazi

- (a) Ako nadležni organ, tokom provjere (odita) ili na drugi način, nađe objektivne dokaze da imalac pisma o saglasnosti ne ispunjava zahtjeve iz Sekcije A ovog Aneksa, nalazi se klasifikuju prema tački 21.A.125B
- (b) Nadležni organ preduzima sljedeće mjere:
  - 1. Za nalaz nivoa 1, nadležni organ odmah preduzima neposredne mjere da organizaciji, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukine, ograniči ili privremeno ukine, u cjelini ili djelimično, pismo o saglasnosti dok ona uspješno ne završi odgovarajuće korektivne mjere;
  - 2. Za nalaz nivoa 2, nadležni organ odobrava rok za preduzimanje korektivnih mjera koji odgovara prirodi nalaza i nije duži od 3 mjeseca. U određenim okolnostima, na kraju ovog roka i zavisno od prirode nalaza, nadležni organ može da produži rok od 3 mjeseca, ako postoji zadovoljavajući plan korektivnih mjera koje obezbjeđuje organizacija.
- (c) Nadležni organ će privremeno ukinuti pismo o saglasnosti, u cjelini ili djelimično, ako organizacija ne poštuje rok koji je odobrio nadležni organ.

21.B.130 Izdavanje pisma o saglasnosti

- (a) Kad se nadležni organ uvjeri da proizvođač ispunjava važeće zahtjeve iz Odjeljka F, Sekcija A, on, bez nepotrebnog odlaganja, izdaje pismo o saglasnosti kojim se dokazuje usklađenost pojedinih proizvoda, djelova ili uređaja (EASA obrazac 65 koji je istovjetan sa *EASA Form 65*, vidjeti Dodatak XI).
- (b) Pismo o saglasnosti sadrži obim saglasnosti, datum prestanka njegovog važenja i, ako postoje, ograničenja koja se odnose na odobrenje.
- (c) Pismo o saglasnosti izdaje se najduže na jednu godinu.

21.B.135 Održavanje pisma o saglasnosti

Nadležni organ održava pismo o saglasnosti dok:

- (a) proizvođač pravilno koristi EASA obrazac 52 (koji je istovjetan sa *EASA Form 52*, vidjeti Dodatak VIII) – kao izjavu o usklađenosti celog vazduhoplova, i EASA obrazac 1 (koji je istovjetan sa *EASA Form 1*, vidjeti Dodatak I) – kao izjavu o usklađenosti drugih proizvoda koji nisu vazduhoplovi i djelova ili uređaja;
- (b) nadležni organ države članice ispitivanjem prije ovjeravanja EASA obrasca 52 (koji je istovjetan sa *EASA Form 52*, vidjeti Dodatak VIII) ili EASA obrasca 1 (koji je istovjetan sa *EASA Form 1*, vidjeti Dodatak I) prema tački 21.A.130(c), ne utvrdi nijednu neusklađenost sa zahtjevima ili postupcima iz priručnika proizvođača ili sa neusklađenošću proizvoda, djelova ili uređaja. Ispitivanjem se prije svega provjerava:
  - 1. da li se pismo o saglasnosti odnosi na proizvod, dio ili uređaj koji se ovjeravaju i da li ostaje da važi;
  - 2. da li proizvođač koristi priručnik opisan u tački 21.A.125A(b) i njegove promjene navedene u pismu o saglasnosti kao osnovni radni dokument. U suprotnom, ispitivanje se prekida, a potvrda o spremnosti za upotrebu se ne ovjerava;
  - 3. da li se proizvodnja odvija prema uslovima iz pisma o saglasnosti i na zadovoljavajući način;
  - 4. da li se provjere i ispitivanja (uključujući i probni let ako je primjereno) prema tačkama 21.A.130(b)(2) i (b)(3), izvode prema uslovima iz pisma o saglasnosti i na zadovoljavajući način;
  - 5. da li je nadležni organ, opisan ili predviđen u pismu o saglasnosti, sproveo inspekcijski pregled i da li su nalazi prihvatljivi;
  - 6. da li je izjava o usklađenosti saglasna tački 21.A.130 i da li podaci koje ona sadrži ne sprečavaju njenu overu.
- (c) ne istekne vrijeme na koji je pismo o saglasnosti izdato.

21.B.140 Promjena pisma o saglasnosti

- (a) Prema tački 21.B.120, nadležni organ provjerava u potrebnom obimu svaku promjenu pisma o saglasnosti.
- (b) Ako nadležni organ utvrdi da su zahtjevi iz Odjeljka F, Sekcija A i dalje ispunjeni, promijeniće na odgovarajući način pismo o saglasnosti.

21.B.145 Ograničavanje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti

- (a) Ograničenje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti pismeno se saopštavaju imaoocu pisma o saglasnosti. Nadležni organ navodi razloge za ograničenje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti i poučava imaoce pisma o saglasnosti o pravu na žalbu.
- (b) Ako je pismo o saglasnosti privremeno ukinuto, njegovo važenje se ponovo uspostavlja (privremeno ukidanje prestaje važiti) ako se ponovo postigne usklađenost sa Odjeljkom F Sekcije A.

21.B.150 Vođenje evidencije

- (a) Nadležni organ uspostavlja sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), privremenog ili trajnog ukidanja svakog pisma o saglasnosti.

- (b) Evidencija najmanje sadrži:
1. dokumente koje je priložio podnosilac zahtjeva ili imalac pisma o saglasnosti,
  2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja ili inspekcijskog pregleda u kojima su navedene aktivnosti i ocjena elemenata navedenih u tački 21.B.120,
  3. pismo o saglasnosti, uključujući i njegove promjene,
  4. zapisnike sa sastanaka sa proizvođačem.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina po prestanku važenja pisma o saglasnosti.
- (d) Nadležni organ čuva evidenciju o svim izjavama o usklađenosti (obrazac 52 koji je istovjetan sa *EASA Form 52*, vidjeti Dodatak VIII) i uvjerenja o stavljanju u upotrebu (obrazac 1, koji je istovjetan sa *EASA Form 1* vidjeti Dodatak I), koje je ovjerio.

ODJELJAK G – ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU

21.B.220 Ispitivanje

- (a) Radi ispunjavanja svojih zadataka vezanih za odobravanje organizacije za proizvodnju, nadležni organ imenuje, za svakog podnosioca zahtjeva ili imaoca odobrenja, grupu za odobravanje organizacije za proizvodnju, koja se sastoji od vođe grupe koji rukovodi grupom i, po potrebi, jednog ili više članova. Vođa grupe izvještava rukovodioca koji je zadužen za ove zadatke, prema tački 21.B.25(b)(2).
- (b) Nadležni organ sprovodi dovoljno detaljno ispitivanje podnosioca zahtjeva ili imaoca odobrenja da bi mogao da opravda preporuke za izdavanje, održavanje, promjenu (izmjenu ili dopunu), privremeno ili trajno ukidanje odobrenja.
- (c) Nadležni organ ustanovljava postupak, kao dio dokumentovanih postupaka, po kome se ispituje podnosilac zahtjeva ili odobrena organizacija za proizvodnju, i koji najmanje obuhvata:
1. procjenu zahtjeva,
  2. imenovanje grupe za ispitivanje,
  3. planiranje i pripremu ispitivanja,
  4. procjenu dokumentacije (priručnika, postupaka itd.),
  5. provjeru (odit),
  6. praćenje korektivnih mjera,
  7. preporuke za izdavanje, promjene (izmjene ili dopune), privremeno ili trajno ukidanje odobrenja organizacije za proizvodnju,
  8. stalni nadzor.

21.B.225 Nalazi

- (a) Ako nadležni organ, tokom provjere (odita) ili na drugi način, nađe objektivne dokaze da imalac odobrenja proizvodne organizacije ne ispunjava zahtjeve iz Sekcije A, nalazi se klasifikuju prema tački 21.A.158(a).
- (b) Nadležni organ preduzima sljedeće mjere:

1. Za nalaz nivoa 1, nadležni organ odmah preduzima neposredne mjere da organizaciji, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukine, ograniči ili privremeno ukine, u cjelini ili djelimično, odobrenje proizvodne organizacije dok ona uspješno ne završi odgovarajuće korektivne mjere;
  2. Za nalaz nivoa 2, nadležni organ odobrava rok za preduzimanje korektivnih mjera koji odgovara prirodi nalaza i nije duži od 3 mjeseca. U određenim okolnostima, na kraju ovog roka i zavisno od prirode nalaza, nadležni organ može da produži rok od 3 mjeseca, ako postoji zadovoljavajući plan korektivnih mjera koje obezbeđuje ta organizacija.
- (c) Nadležni organ će privremeno ukinuti odobrenje, u cjelini ili djelimično, ako organizacija ne poštuje rok koji je odobrio nadležni organ.

21.B.230 Izdavanje odobrenja

- (a) Kad se nadležni organ uvjeri da organizacija za proizvodnju ispunjava važeće zahtjeve iz Odjeljka G, Sekcija A, on bez nepotrebnog odlaganja izdaje odobrenje, i prateće uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju (na EASA obrascu 55 koji je istovjetan sa EASA Form 55, vidjeti Dodatak X).
- (b) Referentni broj upisuje se u EASA obrazac 55 (koji je istovjetan sa *EASA Form 55*) na način koji odredi Agencija.

21.B.235 Stalni nadzor

- (a) Da bi opravdao održavanje odobrenja nadležni organ sprovodi stalni nadzor:
  1. da bi provjerio da li je sistem kvaliteta imaoca odobrenja usklađen sa zahtjevima iz Odjeljka G Sekcije A;
  2. da bi provjerio da li odobrena organizacija radi saglasno svome priručniku;
  3. da bi provjerio djelotvornost postupaka sadržanih u priručniku organizacije za proizvodnju;
  4. da bi primjenom metoda uzorka provjerio da li proizvodi, djelovi ili uređaji odgovaraju standardima.
- (b) Stalni nadzor sprovodi se prema tački 21.B.220.
- (c) Planom stalnog nadzora nadležni organ obezbjeđuje da se odobrenje organizacije za proizvodnju, sa stanovišta usklađenosti sa ovim Aneksom I (Dio 21), kompletno provjerava u razdoblju od 24 mjeseca. Stalni nadzor u ovom roku može da se sastoji od više provjera. Broj provjera određuje nadležni organ, zavisno od složenosti organizacije, broja mjesta (lokacija) i kritičnosti proizvodnje. Imalac odobrenja organizacije za proizvodnju podvrgava se djelatnostima stalnog nadzora nadležnog organa najmanje jednom godišnje.

21.B.240 Promjena odobrenja

- (a) Nadležni organ putem stalnog nadzora prati sve manje promjene.
- (b) Nadležni organ prema tački 21.B.220 ispituje svaku značajnu promjenu odobrenja organizacije ili sprovodi ispitivanje na zahtjev imaoca odobrenja organizacije za promjenu obima i uslova odobrenja.
- (c) Ako nadležni organ utvrdi da su i dalje ispunjeni zahtjevi iz Odjeljka G, Sekcije A, one će promijeniti (izmijeniti ili dopuniti) odobrenje organizacije za proizvodnju.

21.B.245 Privremeno ili trajno ukidanje odobrenja

- (a) Kod nalaza nivoa 1 i nalaza nivoa 2 nadležni organ, djelimično ili u cjelini, ograničava, privremeno ili trajno ukida odobrenje organizacije za proizvodnju, na sljedeći način:
  - 1. Kod nalaza nivoa 1 nadležni organ odmah ograničava ili privremeno ukida odobrenje organizacije za proizvodnju. Ako imalac odobrenja organizacije za proizvodnju ne ispuni zahtjeve iz tačke 21.A.158(c)(1), odobrenje organizacije za proizvodnju se trajno ukida.
  - 2. Kod nalaza nivoa 2 nadležni organ odlučuje o ograničenju obima odobrenja, tako što ga privremeno ukine, u cjelini ili djelimično. Ako imalac odobrenja organizacije za proizvodnju ne ispuni zahtjeve iz tačke 21.A.158(c)(2), odobrenje organizacije za proizvodnju se trajno ukida.
- (b) Ograničenje, privremeno ili trajno ukidanje odobrenja organizacije za proizvodnju pismeno se saopštavaju imaoocu odobrenja. Nadležni organ navodi razloge za ograničenje, privremeno ili trajno ukidanje i poučava imaooca odobrenja organizacije za proizvodnju o pravu na žalbu.
- (c) Ako je odobrenje organizacije za proizvodnju privremeno ukinuto, njegovo važenje se ponovo uspostavlja (privremno ukidanje prestaje važiti) ako se ponovo postigne usklađenost sa Odjeljkom G, Sekcija A.

21.B.260 Vođenje evidencije

- (a) Nadležni organ uspostavlja sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), privremenog ili trajnog ukidanja svakog odobrenja organizacije za proizvodnju i uvjerenja o osposobljenosti organizacije za proizvodnju.
- (b) Evidencija najmanje sadrži:
  - 1. dokumente koje je priložio podnosilac zahtjeva ili imalac odobrenja (uvjerenja),
  - 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.220 navedenih elemenata, uključujući nalaze utvrđene prema tački 21.B.225,
  - 3. program stalnog nadzora, uključujući i evidenciju o sprovedenim provjerama,
  - 4. odobrenje organizacije i uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju, uključujući i njihove promjene,
  - 5. zapisnike sa sastanaka sa imaoцем odobrenja organizacije za proizvodnju.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina po prestanku važenja odobrenja (uvjerenja).

ODJELJAK H – UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI

21.B.320 Ispitivanje

- (a) Nadležni organ države članice registracije sprovodi dovoljno detaljan postupak ispitivanja podnosioca zahtjeva ili imaooca uvjerenja o plovidbenosti da bi mogao da opravda izdavanje, održavanje, promjenu (izmjenu ili dopunu), privremeno ili trajno ukidanje uvjerenja.

- (b) Nadležni organ države članice registracije ustanovljava postupke za procijenjivanje koji najmanje obuhvataju:
1. procjenu podobnosti podnosioca zahtjeva,
  2. procjenu podobnosti zahtjeva,
  3. klasifikaciju uvjerenja o plovidbenosti,
  4. procjenu dokumentacije priložene uz zahtjev,
  5. inspekcijski pregled vazduhoplova,
  6. određivanje potrebnih uslova, restrikcija i ograničenja u uvjerenju o plovidbenosti.

21.B.325 Izdavanje uvjerenja o plovidbenosti

- (a) Nadležni organ države članice registracije bez nepotrebnog odlaganja izdaje ili mijenja uvjerenje o plovidbenosti (EASA obrazac 25 koji je istovjetan sa *EASA Form 25*, vidjeti Dodatak VI), ako se uvjeri da su ispunjeni zahtjevi tačke 21.B.326 i primjenjivi zahtjevi iz Odjeljka H, Sekcija A ovog Aneksa I (Dio 21).
- (b) Nadležni organ države članice registracije bez nepotrebnog odlaganja izdaje ili mijenja ograničeno uvjerenje o plovidbenosti (EASA obrazac 24 koji je istovjetan sa *EASA Form 24*, vidjeti Dodatak V), ako se uvjeri da su ispunjeni zahtjevi tačke 21.B.327 i primjenjivi zahtjevi iz Odjeljka H, Sekcija A ovog Aneksa I (Dio 21).
- (c) Za novi ili korišćeni vazduhoplov koji se uvozi iz države koja nije država članica, pored odgovarajuće potvrde o provjeri plovidbenosti iz tačaka (a) i (b), nadležni organ države članice registra će izdati inicijalnu potvrdu o provjeri plovidbenosti (EASA obrazac 15a, istovjetan sa *EASA Form 15a*, vidjeti Dodatak II).

21.B.326 Uvjerenje o plovidbenosti

Nadležni organ države članice registracije izdaje uvjerenje o plovidbenosti za:

- (a) novi vazduhoplov:
1. po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(2);
  2. kada se nadležni organ države članice registracije uvjeri da je vazduhoplov u skladu sa odobrenim projektom i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane nadležnog organa države članice registracije.
- (b) korišćeni vazduhoplov:
1. po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(3), kojom dokazuje da:
    - (i) je vazduhoplov u skladu sa odobrenim projektom tipa, odobrenim po uvjerenju o tipu i bilo kojim dodatnim uvjerenjem o tipu, odobrenom izmjenom ili popravkom u skladu sa ovim Aneksom I (Dio 21); i
    - (ii) da su ispunjene važeće naredbe o plovidbenosti; te
    - (iii) da je vazduhoplov pregledan u skladu s važećim odredbama Aneksa I (Dio M) Uredbe (EZ) br. 2042/2003;
  2. kada se nadležni organ države članice registracije uvjeri da je vazduhoplov u skladu sa odobrenim projektom i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane nadležnog organa države članice registracije.

21.B.327 Ograničemo uvjerenje o plovidbenosti

- (a) Nadležni organ države članice registracije izdaje ograničeno uvjerenje o plovidbenosti za:
1. novi vazduhoplov:
    - (i) po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(2);
    - (ii) kada se nadležni organ države članice registracije uvjeri da je vazduhoplov u skladu sa projektom odobrenim od strane Agencije pod ograničenim uvjerenjem o tipu ili u skladu sa posebnim specifikacijama plovidbenosti i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane nadležnog organa države članice registracije.
  2. korišteni vazduhoplov:
    - (i) po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(3), kojom dokazuje da:
      - (A) je vazduhoplov u skladu sa projektom odobrenim od strane Agencije pod ograničenim uvjerenjem o tipu ili u skladu sa posebnim specifikacijama plovidbenosti i bilo kojim dodatnim uvjerenjem o tipu, odobrenom izmjenom ili popravkom u skladu sa ovim Aneksom I (Dio 21); i
      - (B) da su ispunjene važeće naredbe o plovidbenosti; te
      - (C) da je vazduhoplov pregledan u skladu s važećim odredbama Aneksa I (Dio M) Uredbe (EZ) br. 2042/2003;
    - (ii) kada se nadležni organ države članice registracije uvjeri da je vazduhoplov u skladu sa odobrenim projektom i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane nadležnog organa države članice registracije.
- (b) za vazduhoplov koji ne može da ispuni bitne zahtjeve Uredbe (EZ) br 216/2008 i koji ne ispunjava uslove za izdavanje ograničenog uvjerenja o tipu, Agencija će, kao neophodno da bi se uračunala odstupanja od ovih bitnih zahtjeva:
1. izdati posebne specifikacije plovidbenosti i provjeriti usaglašenost sa istim, da bi obezbijedila adekvatnu sigurnost, imajući u vidu namjeravanu upotrebu; i
  2. odrediti ograničenja za korištenje tog vazduhoplova.
- (c) Ograničenja za korištenje će biti povezana sa ograničenim uvjerenjem o plovidbenosti, uključujući restrikcije u vezi vazdušnog prostora, kao neophodne da bi se uzele u obzir odstupanja od bitnih zahtjeva datih u Uredbi (EZ) br 216/2008.

21.B.330 Trajno i privremeno ukidanje uvjerenja o plovidbenosti i ograničenog uvjerenja o plovidbenosti

- (a) Nadležni organ države članice registracije odmah trajno ili privremeno ukine uvjerenje o plovidbenosti, ako se pokaže da nije ispunjen bilo koji uslov iz tačke 21.A.181(a).
- (b) Pri davanju obavještenja o trajnom ili privremenom ukidanju uvjerenja o plovidbenosti ili ograničenog uvjerenja o plovidbenosti, nadležni organ države članice registracije navodi razloge za trajno ili privremeno ukidanje i poučava imaoća uvjerenja o pravu na žalbu.

21.B.345 Vođenje evidencije

- (a) Nadležni organ države članice registracije uspostavlja sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), trajno ili privremeno ukidanje svakog uvjerenja o plovidbenosti.

- (b) Evidencija najmanje sadrži:
  - 1. dokumente koje je priložio podnosilac zahtjeva,
  - 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.320(b) navedenih elemenata,
  - 3. kopiju uvjerenja, uključujući i promjene.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina poslije brisanja vazduhoplova iz nacionalnog registra.

ODJELJAK I – UVJERENJE O BUCI

21.B.420 Ispitivanje

- (a) Nadležni organ države članice registracije sprovodi dovoljno detaljan postupak ispitivanja podnosioca zahtjeva ili imaoca uvjerenja o buci da bi mogao da opravda izdavanje, održavanje, promjenu (izmjenu ili dopunu), trajno ili privremeno ukidanje uvjerenja o buci.
- (b) Nadležni organ države članice registracije ustanovljava postupke za procijenjivanje, kao dio dokumentovanih postupaka, koji najmanje obuhvataju:
  - 1. procjenu podobnosti,
  - 2. procjenu dokumentacije priložene uz zahtjev,
  - 3. pregled vazduhoplova.

21.B.425 Izdavanje uvjerenja o buci

Nadležni organ države članice registracije bez nepotrebnog odlaganja izdaje ili mijenja uvjerenje o buci (obrazac 45 koji je istovjetan sa *EASA Form 45*, vidjeti Dodatak VII), ako se uvjeri da su ispunjeni zahtjevi iz Odjeljka I, Sekcija A.

21.B.430 Trajno ili privremeno ukidanje uvjerenja o buci

- (a) Nadležni organ države članice registracije odmah trajno ili privremeno ukida uvjerenje o buci, ako se pokaže da nije ispunjen bilo koji uslov iz tačke 21.A.211(a).
- (b) Pri davanju obavještenja o trajnom ili privremenom ukidanje uvjerenja o buci, nadležni organ države članice registracije navodi razloge za trajno ili privremeno ukidanje i poučava imaoca uvjerenja o buci o pravu na žalbu.

21.B.445 Vođenje evidencije

- (a) Nadležni organ države članice registracije uspostavlja sistem vođenja evidencije sa minimalnim mjerilima za čuvanje, koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), trajno ili privremeno ukidanje svakog uvjerenja o buci.
- (b) Evidencija najmanje sadrži:
  - 1. dokumente koje je priložio podnosilac zahtjeva,
  - 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.420(b) navedenih elemenata,
  - 3. kopiju uvjerenja uključujući i promjene.

- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina poslije brisanja vazduhoplova iz nacionalnog registra.

ODJELJAK J – ODOBRENJE ORGANIZACIJE ZA PROJEKTOVANJE

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK K – DJELOVI I UREĐAJI

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

(ODJELJAK L – NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK M – POPRAVKE

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

(ODJELJAK N – NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK O – ETSO OVLAŠĆENJA

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK P – DOZVOLA ZA LET

21.B.520 Ispitivanje

- (a) Nadležni organ sprovodi dovoljno detaljan postupak ispitivanja koji omogućava izdavanje ili stavljanje van snage dozvole za let.
- (b) Nadležni organ ustanovljava postupke za procjenjivanje koji se prije svega odnose na:
1. procjenu pogodnosti podnosioca zahtjeva,
  2. procjenu pogodnosti zahtjeva,
  3. procjenu dokumentacije priložene uz zahtjev,
  4. pregled vazduhoplova,
  5. odobravanje uslova leta prema tački 21.A.710(b).

21.B.525 Izdavanje dozvola za let

Nadležni organ bez nepotrebnog odlaganja izdaje (EASA obrazac 20a koji je istovjetan sa *EASA Form 20a*, vidjeti Dodatak III):

- (a) nakon predočavanja podataka koji se traže u tački 21.A.707; i
- (b) kada se odobre uslovi za let iz tačke 21.A.708 u skladu sa tačkom 21.A.710; i
- (c) kada se nadležni organ, bilo sopstvenom istragom, koja može uključivati inspekcije, bilo kroz postupke dogovorene sa podnosiocem zahtjeva, uvjeri da je vazduhoplov u skladu sa projektom definisanim tačkom 21.A.708 prije leta.

21.B.530 Privremeno i trajno ukidanje dozvole za let

- (a) Nadležni organ odmah privremeno ili trajno ukida dozvolu za let, ako se pokaže da nije ispunjen bilo koji uslov iz tačke 21.A.723(a).
- (b) Pri davanju obavještenja o privremenom ili trajnom ukidanju dozvole za let, nadležni organ navodi razloge za privremeno ili trajno ukidanje i poučava imaoaca dozvole za let o pravu na žalbu.

21.B.545 Vođenje evidencije

- (a) Nadležni organ uspostavlja sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja i stavljanja van snage svake dozvole za let.
- (b) Evidencija najmanje sadrži:
  - 1. dokumente koje je priložio podnosilac zahtjeva,
  - 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.520(b) navedenih elemenata,
  - 3. kopiju dozvole za let.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina od kad dozvola za let prestane da važi.

ODJELJAK Q – IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DJELOVA I UREĐAJA

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

Dodaci
EASA OBRASCI

Ako se obrasci iz ovog dodatka izdaju na jeziku koji nije engleski, moraju da sadrže i prevod teksta na engleski jezik.

EASA obrasci koji se navode u dodacima Dijela 21 (*Part-21*) sadrže sljedeće elemente. Države članice obezbjeđuju da EASA obrasci koje izdaju budu prepoznatljivi i odgovorne su za njihovo štampanje.

Dodatak I – EASA obrazac 1 Uvjerenje o stavljanju u upotrebu

Dodatak II – EASA obrazac 15a Potvrda o provjeri plovidbenosti

Dodatak III – EASA obrazac 20a Dozvola za let

Dodatak IV – EASA obrazac 20b Dozvola za let (koju izdaju odobrene organizacije)

Dodatak V – EASA obrazac 24 Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti

Dodatak VI – EASA obrazac 25 Uvjerenje o plovidbenosti

Dodatak VII – EASA obrazac 45 Uvjerenje o buci

Dodatak VIII – EASA obrazac 52 Izjava o usklađenosti vazduhoplova

Dodatak IX – EASA obrazac 53 Uvjerenje o spremnosti za upotrebu vazduhoplova

Dodatak X – EASA obrazac 55 Uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju

Dodatak XI – EASA obrazac 65 Pismo o saglasnosti za proizvodnju bez odobrenja organizacije za proizvodnju

Dodatak I

Uvjerenje o stavljanju u upotrebu – EASA obrazac 1 iz Aneksa I (Dio 21)

1. Nadležni organ / Država / Approving Competent Authority / Country		2. UVJERENJE O STAVLJANJU U UPOTREBU AUTHORISED RELEASE CERTIFICATE		3. Jedinstveni broj uvjerenja / Form Tracking No.	
EASA OBRAZAC 1 EASA FORM 1					
4. Ime i adresa organizacije / Organisation Name and Address:					
6. Predmet / Item	7. Opis / Description	8. Kataloški broj / Part No	10. Količina / Qty	10. Serijski broj / Serial No	11. Status/Rad / Status/Work
12. Napomene / Remarks					
13a. Potvrđuje da su gore navedeni predmeti izradeni u skladu sa / Certifies that the items identified above were manufactured in conformity to ☐ odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi / approved design data and are in condition for safe operation ☐ neodobrenim projektnim podacima navedenim u rubrici 12 / non-approved design data specified in block 12					
13b. Potpis ovlaštenog lica / Authorised signature		13c. Broj odobrenja/autorizacije / Approval/Authorisation number		14c. Broj uvjerenja/odobrenja / Certificate/Approval Ref. No.	
13d. Ime / Name		13e. Datum / Date (dd mmm yyyy)		14d. Datum / Date (dd mmm yyyy)	
<p>ODGOVORNOST KORISNIKA/UGRAĐIVAČA / USER/INSTALLER RESPONSIBILITIES</p> <p>*Ovo uvjerenje ne predstavlja automatski ovlaštenje za ugradnju predmeta. Kada korisnik/ugraditelj obavlja rad u skladu sa propisima nadležnog organa za plovidbenost koje nije navedeno u rubrici 1, od izuzetnog značaja je da se korisnik/ugraditelj uvjeri da njegov nadležni organ za plovidbenost prihvata predmete od nadležnog organa za plovidbenost navedenog u rubrici 1. Izjave u rubrikama 13a i 14a ne predstavljaju uvjerenje za ugradnju. U svim slučajevima evidencija o održavanju vazduhoplova mora sadržati uvjerenje za ugradnju izdato od strane korisnika/ugraditelja u skladu sa nacionalnim propisima prije nego što se vazduhoplov smije upotrijebiti za letenje. This certificate does not automatically constitute authority to install the item(s) Where the user/installer performs work in accordance with regulations of an airworthiness authority different than the airworthiness authority specified in block 1, Statements in blocks 13a and 14a do not constitute installation certification. In all cases aircraft maintenance records must contain an installation certification issued in accordance with the national regulations before the aircraft may be flown.*</p>					

Uputstvo za upotrebu EASA Obrasca 1

Ova se uputstva odnose samo na upotrebu EASA Obrasca 1 za namjene proizvodnje. Treba obratiti pažnju na Dodatak II Aneksu I (Dio M) [Uredbe (EZ) br. 2042/2003] koji obuhvata upotrebu EASA Obrasca 1 za namjene održavanja.

1. NAMJENA I UPOTREBA

- 1.1. Osnovna svrha Uvjerenje je izjava o plovidbenosti novih vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja („predmeti“)
- 1.2. Između Uvjerenja i predmeta se uspostavlja korelacija. Izdavalac Uvjerenja mora da zadrži Uvjerenje na način koji dozvoljava provjeru izvornih podataka.
- 1.3. Uvjerenje je prihvatljivo mnogim nadležnim organima za plovidbenost, ali može zavisiti od bilateralnih sporazuma i/ili politike nadležnog organa za plovidbenost.
- 1.4. Ovo Uvjerenje nije otpremnica.
- 1.5. Vazduhoplov se ne smije vratiti u upotrebu na osnovu ovog Uvjerenja.
- 1.6. Ovo Uvjerenje ne predstavlja dozvolu za ugrađivanje predmeta na određeni vazduhoplov, motor ili elisu, ali pomaže kranjem korisniku da utvrdi njegov status plovidbenosti.
- 1.7. Kombinacija proizvedenih i održanih predmeta vraćenih u upotrebu nije dopuštena na jednom Uvjerenju.
- 1.8. Kombinacija predmeta sertifikovanih u skladu sa „odobrenim podacima“ i sa „neodobrenim podacima“ nije dopuštena na jednom Uvjerenju.

2. OPŠTI FORMAT

- 2.1. Uvjerenje mora biti u skladu sa priloženim formatom, uključujući brojeve rubrika i njihov raspored. Veličina rubrike može da se mijenja da bi odgovarala potrebama individualne primjene, ali ne u obimu koja bi uvjerenje učinio neprepoznatljivim.
- 2.2. Uvjerenje mora biti u položenom formatu (landscape) pri čemu se dimenzije (veličina) Uvjerenja mogu povećavati ili smanjivati, uz uslov da uvjerenje ostane prepoznatljivo i čitljivo. Ako o tome postoji dilema, neophodno je da se konsultuje nadležni organ.
- 2.3. Izjava o odgovornosti korisnika, odnosno onog ko ugrađuje predmet, može biti stavljena sa bilo koje strane obrasca.
- 2.4. Svi upisi moraju biti jasni i čitljivi.
- 2.5. Obrazac Uvjerenja može da se unaprijed odštampa ili izradi na računaru, ali u svakom slučaju, otisak linija i slova bude jasan i čitljiv i u skladu sa utvrđenim formatom.
- 2.6. Uvjerenje će biti na engleskom jeziku, i, ako je odgovarajuće, na jednom ili više drugih jezika.
- 2.7. Podaci koji se unose u Uvjerenje mogu se ispisati pisaćom mašinom, na računaru, ili ručno velikim štampanim slovima i moraju biti lako čitljivi.
- 2.8. Radi jasnoće, potrebno je svesti korišćenje skraćenica na minimum.
- 2.9. Preostali prostor na poleđini Uvjerenja može da koristi izdavalac Uvjerenja za dodatne podatke, ali ne smije da sadrži bilo kakve izjave u smislu potvrde. Svaka upotreba poleđine Uvjerenja mora biti navedena u odgovarajućoj rubrici na prednjoj strani Uvjerenja.

3. KOPIJE

3.1. Broj kopija Uvjerenja koji se šalje stranci ili koje zadržava izdavalac Uvjerenja, nije ograničen.

4. GREŠKA(E) NA UVJERENJU

4.1. Ako krajnji korisnik uoči grešku(e) na Uvjerenju, mora o tome napismeno da obavijesti izdavaoca Uvjerenja. Izdavalac može da izda novo Uvjerenje samo ako može da potvrdi i ispravi grešku(e).

4.2. Novo Uvjerenje mora da ima novi referentni broj, potpis i datum.

4.3. Zahtjev za novim Uvjerenjem može biti ispoštovan bez ponovne potvrde stanja predmeta. Novo Uvjerenje nije izjava o trenutnom stanju i treba da se poziva na prethodno Uvjerenje u rubrici 12 sljedećom izjavom: „Ovo Uvjerenje ispravlja grešku(e) u rubrici(kama) [upišite rubriku(e) koja(e) se ispravlja] Uvjerenja [upišite originalni referentni broj] od [upišite datum originalnog Uvjerenja] i ne obuhvata usklađenost/stanje/vraćanje u upotrebu“. Oba uvjerenja treba da se čuvaju u skladu sa periodom čuvanja prvog Uvjerenja.

5. POPUNJAVANJE UVJERENJA OD STRANE IZDAVAOCA

Rubrika 1 Nadležni organ/država

Navesti naziv i državu nadležnog organa pod čijom jurisdikcijom je ovo Uvjerenje izdato. Kada je nadležni organ Agencija, upisati samo „EASA“.

Rubrika 2 Zaglavlje EASA Obrasca 1

„UVJERENJE O STAVLJANJU U UPOTREBU

AUTHORISED RELEASE CERTIFICATE

EASA OBRAZAC 1

EASA FORM 1“

Rubrika 3 Referentni broj obrasca

Unijeti jedinstveni broj određen sistemom/procedurom dodjeljivanja broja organizacije navedene u rubrici 4; ono može uključivati alfanumeričke znakove.

Rubrika 4 Naziv i adresa organizacije

Unijeti puni naziv i adresu proizvodne organizacije (vidi EASA Obrazac 55 List A) koja je spremila za upotrebu predmete na koje se odnosi Uvjerenje. Logotip organizacije, i slično, je dozvoljeno pod uslovom da može da stane unutar rubrike.

Rubrika 5 Radni nalog/Ugovor/Račun

Da bi se olakšalo praćenje predmeta, unijeti broj radnog naloga, broj ugovora, broj računa, ili slični referentni broj.

Rubrika 6 Predmet

Unijeti brojeve reda predmeta, kada postoji više od jednog reda predmeta. Ova rubrika omogućava lako unakrsno upućivanje na rubriku 12 („Napomene“).

Rubrika 7 Opis

Unijeti ime ili opis predmeta. Prednost bi trebala da se da terminu koji se koristi u instrukcijama za kontinuiranu plovibenost ili podacima o održavanju (npr. Ilustrovani katalog dijelova, Priručnik za održavanje vazduhoplova, Servisni

bilten, Priručnik za održavanje komponenti) (*Illustrated Parts Catalogue, Aircraft Maintenance Manual, Service Bulletin, Component Maintenance Manual*).

Rubrika 8 Kataloški broj

Unijeti kataloški broj (*part number*) kao što piše na predmetu, ili na oznaci(*tag*)/ambalaži. Ako se radi o motoru ili elisi, oznaka tipa može da se koristi.

Rubrika 9 Količina

Navesti količinu predmeta.

Rubrika 10 Serijski broj

Ako se propisima zahtijeva da predmet ima serijski broj, unijeti ga ovdje. Dodano, bilo koji drugi serijski broj, koji nije zahtijevan propisima, takođe može da bude unešen. Ako predmet nema serijski broj, unijeti „N/A“.

Rubrika 11 Status/Rad

Unijeti ili „*PROTOTIP/PROTOTYPE*“ ili „*NOVI/NEW*“

Unijeti „*PROTOTIP/PROTOTYPE*“ kod

- (i) Proizvodnje novog predmeta u skladu sa neodobrenim projektnim podacima.
- (ii) Ponovne sertifikacije od strane organizacije navedene u rubrici 4 predhodnog uvjerenja nakon izmjene ili rada na ponovnoj sertifikaciji na predmetu, prije puštanja u rad (npr. nakon uvođenja promjene projekta, korekcije defekta, inspekcije ili testovi, ili obnavljanje vijeka skladištenja). Detalji o originalnom izdavanju uvjerenja o spremnosti za upotrebu i izmjene ili rad na ispravljanju se unose u rubriku 12.

Unijeti „*NOVI/NEW*“ kod

- (i) Proizvodnje novog predmeta u skladu sa odobrenim projektnim podacima.
- (ii) Ponovne sertifikacije od strane organizacije navedene u rubrici 4 predhodnog uvjerenja nakon izmjene ili rada na ponovnoj sertifikaciji na predmetu, prije puštanja u rad (npr. nakon uvođenja promjene projekta, korekcije defekta, inspekcije ili testovi, ili obnavljanje vijeka skladištenja). Detalji o originalnom izdavanju uvjerenja o spremnosti za upotrebu i izmjene ili rad na ispravljanju se unose u rubriku 12.
- (iii) Ponovne sertifikacije od strane proizvođača predmeta ili organizacije navedene u rubrici 4 predhodnog uvjerenja predmeta od „prototipa“ (usklađenost sa neodobrenim podacima) ka „novom“ (usklađenost sa odobrenim podacima i da je u stanju da sigurno radi), koja slijedi nakon odobravanja projektnih podataka, pod uslovom da se projektni podaci nisu promijenili. Sljedeća izjava se unosi u rubriku 12:

PONOVNA SERTIFIKACIJA PREDMETA OD „PROTOTIPA KA „NOVOM“: OVAJ DOKUMENT POTVRĐUJE ODOBRENJE PROJEKTHNIH PODATAKA [UNIJETI BROJ TC/STC, NIVO REVIZIJE] OD [UNIJETI DATUM UKOLIKO JE NEOPHODAN RADI IDENTIFIKOVANJA STATUSA REVIZIJE] GODINE, PREMA KOJEM JE OVAJ PREDMET (SU OVI PREDMETI) PROIZVEDEN(I).

RE-CERTIFICATION OF ITEMS FROM 'PROTOTYPE' TO 'NEW': THIS DOCUMENT CERTIFIES THE APPROVAL OF THE DESIGN DATA [INSERT TC/STC NUMBER, REVISION LEVEL], DATED [INSERT DATE IF NECESSARY FOR IDENTIFICATION OF REVISION STATUS], TO WHICH THIS ITEM (THESE ITEMS) WAS (WERE) MANUFACTURED.

U ovom slučaju se obilježava kvadratić „odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi“ u rubrici 13a

- (iv) Ispitivanje predmeta kojem je ranije izdato uvjerenje o spremnosti za upotrebu prije puštanja u upotrebu u skladu sa standardom ili specifikacijom navedenom od strane mušterije (čiji detalji zajedno sa originalnim uvjerenjem o spremnosti za upotrebu se unose u rubriku 12), ili da bi se uspostavila plovidbenost (obješnjenje o osnovi za puštanje u upotrebu i detalji originalnog uvjerenja o spremnosti za upotrebu se unose u rubriku 12).

Rubrika 12 Napomene

Opisati rad navedenu rubrici 11, direktno ili upućivanjem na prateću dokumentaciju koja je korisniku ili ugraditelju potrebna da utvrdi plovidbenost predmeta u vezi sa radom koji je ovjeren. Ako je neophodno, poseban list se može koristiti stavljanjem veze na EASA Obrazac 1. Za svaki navod mora jasno da se navede na koji se predmet(e) iz rubrike 6 odnosi. Ako nema navoda, upisuje se „Nema navoda/*none*“.

Unijeti opravdanje za izdavanje uvjerenja u slučaju neodobrenih projektnih podataka u rubriku 12 (npr. u očekivanju uvjerenja o tipu, samo za testiranje, u očekivanju odobrenih podataka).

Kada se podaci štampaju na elektronskom EASA Obrascu 1, svi odgovarajući podaci koji nisu primjereni za druge rubrike, upisuju se u ovu rubriku.

Rubrika 13a Obilježite samo jedan od sljedećih kvadratića:

- (a) Obilježite „odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi“ kvadratić ako je/su predmet(i) proizveden koristeći odobrene projektne podatke i utvrđeno je da je u stanju da sigurno radi.
- (b) Obilježite „neodobrenim projektnim podacima navedenim u rubrici 12“ kvadratić ako je/su predmet(i) proizveden koristeći odgovarajuće neodobrene projektne podatke. Objasnite razlog u rubrici 12 (npr. u očekivanju uvjerenja o tipu, samo za testiranje, u očekivanju odobrenih podataka).

Kombinacija predmeta kojima je izdato uvjerenje i spremnosti za upotrebu u skladu sa „odobrenim podacima“ i sa „neodobrenim podacima“ nije dopuštena na jednom Uvjerenju.

Rubrika 13b Potpis ovlaštene osobe

Ovdje će se potpisati ovlaštena osoba. Samo osobama, koje su naročito ovlaštene prema pravilima i politikom Nadležnog organa, je dozvoljeno da se potpišu u ovoj rubrici. Da bi se pomoglo prepoznavanje, može se dodati jedinstveni broj kojim se identifikuje ovlaštena osoba.

Rubrika 13c Broj odobrenja/autorizacije

Unijeti broj/referencu odobrenja/autorizacije. Nadležni organ dodjeljuje ovaj broj ili referencu.

Rubrika 13d Ime

Čitko unijeti ime osobe koja potpisuje u rubrici 13b.

Rubrika 13e Datum

Unijeti datum kada je potpisana rubrika 13b, pri čemu format datum mora biti sljedeći: dd = dan označen pomoću dvije cifre, mmm = prva tri slova mjeseca, yyyy = godina označena pomoću četiri cifre.

Rubrike 14a-14e Opšti zahtjevi za rubrike 14a-14e:

Ne koristi se za vraćanje u upotrebu nakon proizvodnje. Osjenčiti, potamniti, ili obilježiti na neki drugi način da bi se spriječila nenamjernu ili neovlaštenu upotrebu.

Odgovornost korisnika/ugrađivača

Staviti sljedeću izjavu na Uvjerenje da bi se obavijestili krajnji korisnici da nisu oslobođeni odgovornosti u vezi sa ugrađivanjem i korišćenjem predmeta koji prate obrazac:

„OVO UVJERENJE NE PREDSATVLJA AUTOMATSKI OVLAŠĆENJE ZA UGRADNJU PREDMETA.

KADA KORISNIK/UGRADITELJ OBAVLJA RAD U SKLADU SA PROPISIMA NADLEŽNOG ORGANA ZA PLOVIDBENOST KOJE NIJE NAVEDENO U RUBRICI 1, OD IZUZETNOG ZNAČAJA JE DA SE KORISNIK/UGRADITELJ UVJERI DA NJEGOV NADLEŽNI ORGAN ZA PLOVIDBENOST PRIHVATA PREDMETE OD NADLEŽNOG ORGANA ZA PLOVIDBENOST NAVEDENOG U RUBRICI 1.

IZJAVE U RUBRIKAMA 13A I 14A NE PREDSTAVLJAJU UVJERENJE ZA UGRADNJU. U SVIM SLUČAJEVIMA EVIDENCIJA O ODRŽAVANJU VAZDUHOPLOVA MORA SADRŽATI UVJERENJE ZA UGRADNJU IZDATO OD STRANE KORISNIKA/UGRADITELJA U SKLADU SA NACIONALNIM PROPISIMA PRIJE NEGO ŠTO SE VAZDUHOPLOV SMIJE UPOTRIJEBITI ZA LETENJE.

THIS CERTIFICATE DOES NOT AUTOMATICALLY CONSTITUTE AUTHORITY TO INSTALL THE ITEM(S).

WHERE THE USER/INSTALLER PERFORMS WORK IN ACCORDANCE WITH REGULATIONS OF AN AIRWORTHINESS AUTHORITY DIFFERENT THAN THE AIRWORTHINESS AUTHORITY SPECIFIED IN BLOCK 1, IT IS ESSENTIAL THAT THE USER/INSTALLER ENSURES THAT HIS/HER AIRWORTHINESS AUTHORITY ACCEPTS ITEMS FROM THE AIRWORTHINESS AUTHORITY SPECIFIED IN BLOCK 1.

STATEMENTS IN BLOCKS 13A AND 14A DO NOT CONSTITUTE INSTALLATION CERTIFICATION. IN ALL CASES AIRCRAFT MAINTENANCE RECORDS MUST CONTAIN AN INSTALLATION CERTIFICATION ISSUED IN ACCORDANCE WITH THE NATIONAL REGULATIONS BY THE USER/INSTALLER BEFORE THE AIRCRAFT MAY BE FLOWN.“

Dodatak II

Potvrda o provjeri plovidbenosti – EASA Obrazac 15a

POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI
AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE

BROJ PPP:
ARC REFERENCE:

Prema Uredbi Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 koja je trenutno na snazi, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da se sljedeći vazduhoplov:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council for the time being in force, Civil Aviation Agency hereby certifies that the following aircraft:

Proizvođač vazduhoplova: .....
Aircraft manufacturer:
Oznaka proizvođača: .....
Manufacturer's designation:
Oznaka registracije vazduhoplova: .....
Aircraft registration:
Serijski broj vazduhoplova: .....
Aircraft serial number:

smatra plovidbenim u vrijeme pregleda.
is considered airworthy at the time of the review.

Datum izdavanja: .....
Date of issue:

Datum prestanka važenja: .....
Date of expiry:

Potpis: .....
Signed:

Broj ovlašćenja: .....
Authorisation No.

1. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju prema tački M.A.901 Aneksa I Uredbi Komisije (EZ) br. 2042/2003 u protekloj godini. Vazduhoplov je plovidben u vrijeme izdavanja ove potvrde.
1st Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EC) No 2042/2003 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja: .....
Date of issue:

Datum prestanka važenja: .....
Date of expiry:

Potpis: .....
Signed:

Broj ovlašćenja: .....
Authorisation No.

Ime organizacije: .....
Company name:

Broj odobrenja: .....
Approval reference:

2. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju prema tački M.A.901 Aneksa I Uredbi Komisije (EZ) br. 2042/2003 u protekloj godini. Vazduhoplov je plovidben u vrijeme izdavanja ove potvrde.
2nd Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EC) No 2042/2003 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja: .....
Date of issue:

Datum prestanka važenja: .....
Date of expiry:

Potpis: .....
Signed:

Broj ovlašćenja: .....
Authorisation No.

Ime organizacije: .....
Company name:

Broj odobrenja: .....
Approval reference:

Dodatak III

CRNA GORA
AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

Dozvola za let

Permit to Fly

Broj dozvole za let / Number Permit to Fly	Izdanje / Issue(Revision no.)
<p>Ova dozvola je izdata u skladu sa članom 5 stav 4 tačka a Uredbe broj 216/2008 i njome se potvrđuje da je vazduhoplov sposoban za siguran let u svrhu i pod uslovima navedenim u njoj i da važi u svim državama članicama.</p> <p><i>This permit to fly is issued pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 Article 5(4)(a) and certifies that the aircraft is capable of safe flight for the purpose and within the conditions listed below and is valid in all Member States.</i></p> <p>Ova dozvola važi i u vazдушnom prostoru država koje nisu članice, ako se dobije posebno odobrenje nadležnih vlasti tih država.</p> <p><i>This permit is also valid for flight to and within non-Member States provided separate approval is obtained from the competent authorities of such States.</i></p>	<p>1. Registarska oznaka <i>Nationality and Registration marks</i></p> <p style="text-align: center; font-size: 2em;">40 – [XXX]</p>
<p>2. Tip ili proizvođač vazduhoplova <i>Aircraft manufacture/ type</i></p>	<p>3. Serijski broj vazduhoplova <i>Serial No:</i></p>
<p>4. Ova dozvola pokriva: [u skladu sa 21A.701(a)] <i>The permit covers: [purpose in accordance with 21A.701(a)]</i></p>	
<p>5. Nosioc [ako se izdaje za svrhu navedenu u 21A.701(a)(15) ovdje stoji 'registrovani vlasnik'] / Holder [in case of a permit fly issued for the purpose of 21A.701(a)(15) this should state: 'the registered owner']</p>	
<p>6. Uslovi / Napomene / Conditions / remarks</p>	
<p>7. Dozvola važi / Validity period.</p>	
<p>8. Mjesto i datum izdavanja <i>Place and date of issue</i></p>	<p>9. Potpis ovlašćene osobe <i>Signature of the competent authority representative</i></p>

EASA, Obrazac 20a / (Istovjetan sa EASA Form 20a)

**CRNA GORA
MONTENEGRO**
Ili samo EASA, ako EASA
izdaje odobrenje

Dozvola za let

Permit to Fly

<p>Naziv i adresa organizacije koja izdaje dozvolu za let <i>Name and Address of the organization issuing the permit to fly</i></p>	
<p>Ova dozvola je izdata u skladu sa članom 5 stav 4 tačka a Uredbe broj 216/2008 i njome se potvrđuje da je vazduhoplov sposoban za siguran let u svrhu i pod uslovima navedenim u njoj i da važi u svim državama članicama. <i>This permit to fly is issued pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 Article 5(4)(a) and certifies that the aircraft is capable of safe flight for the purpose and within the conditions listed below and is valid in all Member States.</i></p> <p>Ova dozvola važi i u vazdušnom prostoru država koje nisu članice, ako se dobije posebno odobrenje nadležnih vlasti tih država. <i>This permit is also valid for flight to and within non-Member States provided separate approval is obtained from the competent authorities of such States.</i></p>	<p>1. Registarska oznaka <i>Nationality and Registration marks</i></p> <p style="text-align: center; font-size: 2em;">40 – [XXX]</p>
<p>2. Tip ili proizvođač vazduhoplova <i>Aircraft manufacture/ type</i></p>	<p>3. Serijski broj vazduhoplova <i>Serial No:</i></p>
<p>4. Ova dozvola pokriva: [svrha u skladu sa 21A.701(a)] <i>The permit covers: [purpose in accordance with 21A.701(a)]</i></p>	
<p>5. Nosioc [Organizacija koja izdaje dozvolu za let] / <i>Holder</i> [Organisation issuing the permit to fly]</p>	
<p>6. Uslovi / Napomene / <i>Conditions/ remarks</i></p>	
<p>7. Dozvola važi / <i>Validity period</i></p>	
<p>8. Mjesto i datum izadavanja <i>Place and date of issue</i></p>	<p>9. Potpis <i>Authorised signature</i> Ime <i>Name</i> Broj organizacije <i>Approval Reference No:</i></p>

EASA Obrazac 20b / (Istovjetan sa EASA Form 20b)

Dodatak V

Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti – EASA Obrazac 24

OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI
RESTRICTED CERTIFICATE OF AIRWORTHINESS

	CRNA GORA Agencija za civilno vazduhoplovstvo	MONTENEGRO Civil Aviation Agency	Broj u registru Reference number
1. Oznaka državne pripadnosti i registarska oznaka Nationality and registration marks 40-[xxx]	2. Proizvođač i oznaka vazduhoplova Manufacturer and manufacturer's designation of aircraft		3. Serijski broj vazduhoplova Aircraft serial number
4. Kategorije Categories			
<p>5. Ovo uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova izdato je u skladu sa (1) [Konvencijom o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu od 7. decembra 1944.] i članom 5 stav 4 tačka b Uredbe (EK) broj 216/2008 za gore navedeni vazduhoplov koji se smatra plovidbenim ako se održava i koristi u skladu sa navedenim i odgovarajućim ograničenjima u korištenju. This Certificate of Airworthiness is issued pursuant to the (1) [Convention on International Civil Aviation dated 7 December 1944] and Regulation (EC) No 216/2008, Article 5(4)(b) in respect of the abovementioned aircraft which is considered to be airworthy when maintained and operated in accordance with the foregoing and the pertinent operating limitations.</p> <p>Pored navedenog sledeća ograničenja se primenjuju In addition to above the following restrictions apply:</p> <p>(2)</p> <p>(3) [Vazduhoplov se može koristiti u međunarodnom saobraćaju bez obzira na gore navedena ograničenja.] [The aircraft may be used in international navigation notwithstanding above restrictions.]</p> <p>Datum izdavanja: _____ Potpis: _____ Date of issue: _____ Signature: _____</p>			
<p>6. Ovo Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti važi dok ga nadležna vlast države članice registra ne povuče. This Restricted Certificate of Airworthiness is valid unless revoked by the competent authority of the Member State of registry.</p> <p>Važeća Potvrda o provjeri plovidbenosti mora da prati ovo uvjerenje. A current Airworthiness Review Certificate shall be attached to this certificate.</p>			

EASA Obrazac 24 izdanje 2 / EASA Form 24 Issue 2.

Ovo dozvola mora biti uvijek, za vrijeme svih letova, na vazduhoplovu! This certificate shall be carried on board during all flights

(1) Izbrisati ukoliko je to potrebno

(2) Država registra da koristi po nahodjenju

(3) Izbrisati ukoliko je to potrebno

Dodatak VI

Uvjerenje o plovidbenosti – EASA Form 25

UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI
CERTIFICATE OF AIRWORTHINESS

	CRNA GORA Agencija za civilno vazduhoplovstvo	MONTENEGRO Civil aviation agency	Broj u registru Reference number
1. Oznaka državne pripadnosti i registarska oznaka <i>Nationality and registration marks</i> 40-[xxx]	2. Proizvođač i oznaka vazduhoplova <i>Manufacturer and manufacturer's designation of aircraft</i>	3. Serijski broj vazduhoplova <i>Aircraft serial number</i>	
4. Kategorije <i>Categories</i>			
<p>5. Ovo uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova izdato je u skladu sa Konvencijom o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu od 7. decembra 1944. i članom 5 stav 2 tačka c Uredbe (EK) broj 216/2008 za gore navedeni vazduhoplov koji se smatra plovidbenim ako se održava i koristi u skladu sa navedenim i odgovarajućim ograničenjima u korištenju. <i>This Certificate of Airworthiness is issued pursuant to the Convention on International Civil Aviation dated 7 December 1944 and Regulation (EC) No 216/2008, Article 5(2)(c) in respect of the abovementioned aircraft which is considered to be airworthy when maintained and operated in accordance with the foregoing and the pertinent operating limitations.</i></p> <p>Ograničenja / napomena: <i>Limitations/Remark:</i> (¹)</p> <p>Datum izdavanja: <i>Date of issue:</i></p> <p>Potpis: <i>Signature:</i></p>			
<p>6. Ovo Uvjerenje o plovidbenosti važi dok ga nadležna vlast države članice registra ne povuče. <i>This Certificate of Airworthiness is valid unless revoked by the competent authority of the Member State of registry.</i></p> <p>Važeća Potvrda o provjeri plovidbenosti mora da prati ovo uvjerenje. <i>A current Airworthiness Review Certificate shall be attached to this certificate.</i></p>			

EASA Obrazac 25 izdanje 2 / EASA Form 25 Issue 2.

Ova dozvola mora biti uvijek, za vrijeme svih letova, na vazduhoplovu
This certificate shall be carried on board during all flights

(¹) Država registra da koristi po nahodjenju

Dodatak VII

1. Država registra <i>State of registry</i>	Crna Gora <i>Montenegro</i>	3. Broj dokumenta <i>Document No</i>		
UVJERENJE O BUCI VAZDUHOPLOVA NOISE CERTIFICATE				
4. Oznaka državne pripadnosti i registrarska oznaka <i>Registration marks</i>	5. Proizvođač i oznaka vazduhoplova <i>Manufacturer and manufacturer's designation of aircraft</i>	6. Serijski broj vazduhoplova <i>Aircraft serial No</i>		
7. Motor <i>Engine</i>	8. Elisa (*) <i>Propeller</i>			
9. Maksimalna masa pri polijetanju (kg) <i>Maximum take-off mass (kg)</i>	10. Maksimalna masa pri slijetanju (kg) (*) <i>Maximum landing mass (kg) (*)</i>	11. Standard o buci <i>Noise certification standard</i>		
12. Dodatne modifikacije koje su urađene sa ciljem usklađivanja sa odgovarajućim standardom o buci <i>Additional modifications incorporated for the purpose of compliance with the applicable noise certification standards</i>				
13. Nivo buke bočno/pri punoj snazi (*) <i>Lateral/full-power noise level</i>	14. Nivo buke u prilazu (*) <i>Approach noise level</i>	15. Nivo buke u preletu (*) <i>Flyover noise level</i>	16. Nivo buke u preletu (*) <i>Overflight noise level</i>	17. Nivo buke pri polijetanju <i>Take-off noise level (*)</i>
Napomene: <i>Remarks:</i>				
18. Ovo Uvjerenje o buci se izdaje u skladu sa Aneksom 16, Tom I Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu od 7 decembra 1944. i Uredbom (EZ) broj 1592/2002, član 6 za navedeni vazduhoplov, koji se smatra da je usklađen sa navedenim standardom ako se održava i koristi u skladu sa relevantnim zahtjevima i operativnim ograničenjima. <i>This Noise Certificate is issued pursuant to Annex 16, Volume I to the Convention on International Civil Aviation dated 7 December 1944 and Regulation (EC) No 216/2008, Article 6 in respect of the abovementioned aircraft, which is considered to comply with the indicated noise standard when maintained and operated in accordance with the relevant requirements and operating limitations.</i>				
19. Datum izdavanja <i>Date of issue</i>			20. Potpis <i>Signature</i>	

EASA Obrazac 45 / EASA Form 45

(1) Ove ćelije se mogu izostaviti u zavisnosti od standarda o buci

Dodatak VIII

Izjava o usklađenosti vazduhoplova – EASA Obrazac 52

IZJAVA O USKLAĐENOSTI VAZDUHOPLOVA <i>AIRCRAFT STATEMENT OF CONFORMITY</i>		
1. Država proizvodnje: <i>State of manufacture</i>	2. CRNA GORA <i>MONTENEGRO</i>	3. Broj izjave: <i>Statement Ref. No.:</i>
4. Naziv organizacije: <i>Organisation:</i>		
5. Tip vazduhoplova: <i>Aircraft Type:</i>	6. Broj uvjerenja o tipu: <i>Type-certificate Refs:</i>	
7. Registracija ili oznaka vazduhoplova: <i>Aircraft Registration or Mark:</i>	8. Identifikacioni broj proizvođača: <i>Manufacturers Identification No.:</i>	
9. Podaci (motor/elisa) ⁽¹⁾ : <i>Engine/Propeller Details:</i>		
10. Modifikacije i servis bilteni ⁽²⁾ : <i>Modifications and/or Service Bulletins</i>		
11. Nalozi za plovidbenost: <i>Airworthiness Directives:</i>		
12. Odobrena slučajna odstupanja od odobrenog projekta u toku proizvodnje: <i>Concessions:</i>		
13. Odobrena odstupanja od odobrenog projekta u toku proizvodnje ⁽³⁾ : <i>Exemptions, Waivers or Derogations:</i>		
14. Napomene: <i>Remarks</i>		
15. Uvjerenje o plovidbenosti: <i>Certificate of Airworthiness:</i>		
16. Dopunski zahtjevi: <i>Additional Requirements:</i>		
17. Izjava o usklađenosti: <i>Statement of Conformity</i>		
<p>Ovim se potvrđuje da vazduhoplov u potpunosti odgovara odobrenom projektu i podacima datim u rubrikama 9, 10, 11, 12 i 13. <i>It is hereby certified that this aircraft confirms fully to the type-certificated design and to the items above in boxes 9,10,11,12 and 13.</i></p> <p>Vazduhoplov je sposoban za siguran let. <i>The aircraft is in condition for safe operation.</i></p> <p>Vazduhoplov je provjeren u letu. <i>The aircraft has been satisfactorily tested in flight.</i></p>		
18. Potpis: <i>Signed:</i>	19. Ime: <i>Name:</i>	20. Datum (dan/mjesec/godina): <i>Date (d/m/y) :</i>
21. Broj uvjerenja o osposobljenosti organizacije za proizvodnju: <i>Production Organisation Approval Reference:</i>		

EASA Obrazac 52 izdanje 2 / EASA Form 52 Issue 2

⁽¹⁾ Obrisati po potrebi

⁽²⁾ Obrisati po potrebi

⁽³⁾ Obrisati po potrebi

Uputstvo za popunjavanje Izjave o usklađenosti vazduhoplova EASA Obrazac 52

1. NAMJENA I OBLAST PRIMJENE

- 1.1. Korišćenje izjave o usklađenosti vazduhoplova koju je izdao proizvođač radeći na osnovu Dijela 21 (Part-21) Sekcija A, Odjeljak F, jeste opisano u tački 21.A.130 zajedno sa odgovarajućem AMC (Acceptable Means of Compliance).
- 1.2. Svrha izjave o usklađenosti vazduhoplova (EASA obrazac 52), izdate na osnovu Dijela 21 (Part-21), Sekcija A, Odjeljak G, jeste da omogući imaoocu uvjerenja o osposobljenosti organizacije za proizvodnju da iskoristi pravo da pribavi jedinstveno uvjerenje o ploidbenosti vazduhoplova od nadležnog organa države članice registracije.

2. OPŠTE

- 2.1. Izjava o usklađenosti mora da odgovara priloženom obrascu, uključujući brojeve rubrika i njihov raspored. Veličina rubrike može da se mijenja da bi odgovarala potrebama individualne primjene, ali ne u obimu koji bi izjavu učinio neprepoznatljivom. Ako o tome postoji dilema, neophodno je da se konsultuje nadležni organ.
- 2.2. Obrazac izjave može da se unaprijed odštampa ili izradi na računaru, ali tako da otisak linija i slova bude jasan i i čitljiv. Unaprijed odštampani tekst dopušten je ako je usklađen s priloženim obrascem, ali bilo koje druge izjave ili navodi o odobravanju ili potvrđivanju nijesu dopušteni.
- 2.3. Podaci koji se unose u obrazac uvjerenja mogu da se ispišu pisaćom mašinom, na računaru, ili ručno štampanim slovima i moraju biti lako čitljivi. Prihvatljivi su engleski jezik i, ako je to relevantno, jedan ili više službenih jezika države članice koja izdaje izjavu.
- 2.4. Odobrena organizacija za proizvodnju mora da čuva kopiju izjave i njene priloge.

3. POPUNJAVANJE IZJAVE O USKLAĐENOSTI

- 3.1. Svaka rubrika mora da bude popunjena.
- 3.2. Izjava o usklađenosti može da se preda nadležnom organu države članice registracije samo ako su projekat vazduhoplova i njegovi ugrađeni proizvodi odobreni.
- 3.3. Kad je riječ o podacima koji treba da se upišu u rubrike 9, 10, 11, 12, 13 i 14, dopušteno je pozivanje na posebno navedene dokumente koje čuva organizacija za proizvodnju, izuzev ako se s nadležnim organom drukčije ne dogovori.
- 3.4. Svrha izjave o usklađenosti nije da obuhvati predmete koji moraju da se ugrade da bi se zadovoljila odgovarajuća operativna pravila. Ipak, neki od tih individualnih predmeta mogu da se navedu u rubrici 10 ili u odobrenom projektu tipa. Operateri vazduhoplova zato se upozoravaju da su sami dužni da garantuju usklađenost sa odgovarajućim operativnim pravilima tokom njihovog rada.

Rubrika 1 Upisuje se ime države proizvodnje.

Rubrika 2 Nadležni organ pod čijom nadležnošću se izdaje izjava o usklađenosti.

Rubrika 3 U ovu rubriku prethodno se štampa jedinstveni broj, radi kontrole i praćenja izjave. Ako je dokument izrađen na računaru, jedinstveni broj ne mora da bude prethodno odštampan, u kom slučaju je računar programiran da dodijeli i odštampa jedinstveni broj.

- Rubrika 4* Upisuju se pun naziv i adresa na kojoj se nalazi sjedište organizacije koja je izdala izjavu. Ova rubrika može da bude prethodno odštampana. Logotip može da se unese, ako ima mjesta.
- Rubrika 5* Upisuje se tip vazduhoplova, onako kako je upisan u uvjerenju o tipu i pripadajućoj listi podataka.
- Rubrika 6* Upisuju se podaci o referentnim brojevima i izdavanju uvjerenja o tipu za predmetni vazduhoplov.
- Rubrika 7* Ako je vazduhoplov registrovan, njegova oznaka je oznaka registracije. Ako vazduhoplov nije registrovan, ovdje se upisuje oznaka koju prihvati nadležni organ države članice i, po potrebi, nadležni organ treće države.
- Rubrika 8* Upisuje se identifikacioni broj koji je odredio proizvođač za kontrolu, praćenje i tehničku podršku proizvodu. Ponekad se navedeni broj naziva serijski broj ili konstruktorov broj.
- Rubrika 9* Upisuju se tip motora i elise, onako kako su upisani u odgovarajućem uvjerenju o tipu i pripadajućoj listi podataka. Ovdje se prikazuju identifikacioni broj i lokacija (mjesto) proizvođača.
- Rubrika 10* Upisuju se odobrene izmjene projekta vazduhoplova.
- Rubrika 11* Upisuju se nalozi za plovidbenost (ili ekvivalentni dokumenti) i izjava o usklađenosti sa opisom metode za ispunjavanje zahtjeva za određeni vazduhoplov, uključujući proizvode i ugrađene djelove, uređaje i opremu. Navodi se i vrijeme koje je potrebno za usklađivanje.
- Rubrika 12* Upisuju se odobrena nenamjerna odstupanja od odobrenog projekta tipa, koja se ponekad nazivaju koncesija, nepodudarnost, neusklađenost.
- Rubrika 13* Upisuju se dogovoreni izuzeci, odricanja ili odstupanja.
- Rubrika 14* Upisuje se napomena. Bilo koja izjava, podatak ili ograničenje koji mogu da utiču na plovidbenost vazduhoplova. Ako nema takvih podataka navesti „Ništa“.
- Rubrika 15* Za traženo uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova upisuje se „uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova” ili „ograničeno uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova“.
- Rubrika 16* Upisuju se dodatni zahtjevi, kao na primjer, zahtjevi koje prijavi država uvoznik.
- Rubrika 17* Važenje izjave o usklađenosti zavisi od toga da li su popunjene sve rubrike u obrascu. Imalac odobrenja organizacije za proizvodnju mora da u arhivi ima kopiju izvještaja o ispitivanju u letu, zajedno sa svim primijećenim nedostacima i pojedinostima o popravkama. Izvještaj o ispitivanju u letu potpisuju lice ovlašćeno za sertifikaciju i član posade, recimo, pilot koji je izveo let ili inženjer koji je učestvovao u ovom letu. Ispitivanja u letu su određena prema sistemu kontrole kvaliteta proizvođača, kao što je to predviđeno u tački 21.A.139, a posebno u 21.A.139(b)(1)(vi), kako bi se garantovalo da je vazduhoplov usklađen sa odgovarajućim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi.
- Imalac odobrenja organizacije za proizvodnju mora da u arhivi ima spisak predmeta dostavljenih ili stavljenih na raspolaganje radi ispunjavanja uslova za siguran rad u skladu sa ovom izjavom.

- Rubrika 18* Izjavu o usklađenosti smije da potpiše lice koje je, prema tački 21.A.145(d), za to ovlastio imalac odobrenja organizacije za proizvodnju. Za potpis ne smije da se koristi gumeni štambilj.
- Rubrika 19* Ime potpisnika izjave treba čitljivo da bude odštampano ili otkucano na pisaćoj mašini.
- Rubrika 20* Upisuje se datum potpisivanja izjave.
- Rubrika 21* Upisuje se referentni broj odobrenja koje je nadležni organ izdao imaocu odobrenja organizacije za proizvodnju.
-

UVJERENJE O SPREMNOSTI ZA UPOTREBU VAZDUHOPLOVA
CERTIFICATE OF RELEASE TO SERVICE

[NAZIV OVLAŠĆENE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU]
[APPROVED PRODUCTION ORGANISATION NAME]

Broj uvjerenja o osposobljenosti za proizvodnju:
Production organisation approval reference:

Uvjerenje o spremnosti za upotrebu vazduhoplova je u skladu sa 21.A.163(d).
Certificate of release to service in accordance with 21.A.163(d).

Vazduhoplov:..... Tip: ..... Broj konstruktora/registracija: .....
Aircraft: Type: Constructor No/Registration:

je održavan kao što je navedeno u radnom nalogu broj: .....
has been maintained as specified in Work Order:

Kratak opis izvršenih radova:
Brief description of work performed:

Potvrđuje se da su navedeni radovi izvršeni u skladu sa 21.A.163(d) i u odnosu na te radove vazduhoplov se smatra spremnim za upotrebu i sposoban da sigurno leti.

Certifies that the work specified was carried out in accordance with 21.A.163(d) and in respect to that work the aircraft is considered ready for release to service and therefore is in a condition for safe operation.

Ovlašćeno lice:
Certifying Staff (name)

(Potpis)
(Signature):

Mjesto
Location:

Datum: ..... (dan, mjesec, godina).
Date: ..... (day, month, year).

**UVJERENJE O SPREMNOSTI ZA UPOTREBU VAZDUHOPLOVA –
EASA OBRAZAC 53**

UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE

U rubriku „KRATAK OPIS IZVRŠENIH RADOVA/*BRIEF DESCRIPTION OF WORK PERFORMED*” u EASA obrascu 53 unose se odobreni podaci koji se koriste da bi se izvršili radovi.

U rubriku „MJESTO/*LOCATION*” u EASA obrascu 53 unosi se naziv mjesta gde se vrši održavanje, a ne mjesto gde se nalaze objekti organizacije (ako se razlikuju).

Uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju iz Odjeljka G Aneksa I
(Dio 21) – EASA obrazac 55

Stranica 1 od 2 <i>Page of</i>
 CIVNA GORA AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO
UVJERENJE O OSPOSOBLJENOSTI ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU <i>PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE</i>
BROJ: ME.21G.[XXXX] REFERENCE:
<p>U skladu sa Uredbom (EZ) br 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbom komisije [(EZ) br 1702/2003] koja je na snazi i uz poštovanje dolje navedenih uslova, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:</p> <p><i>Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation [(EC) No 1702/2003] for the time being in force and subject to the conditions specified below, the Civil Aviation Agency hereby certifies:</i></p>
[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE] <i>[COMPANY NAME AND ADDRESS]</i>
<p>organizaciju za proizvodnju u skladu sa Aneksom I (Dio 21), sekcija A, odjeljak G, Uredbe [(EZ) br 1702/2003], odobrenu da proizvodi proizvode, dijelove i uređaje navedene u priloženim uslovima odobrenja i izdaje odgovarajuća uvjerenja koristeći gornje reference.</p> <p><i>as a production organization in compliance with Annex I (Part 21), Section A, Subpart G of Regulation [(EC) No 1702/2003], approved to produce products, parts and appliances listed in the attached approval schedule and issue related certificates using the above references.</i></p>
<p>USLOVI: <i>CONDITIONS:</i></p>
<ol style="list-style-type: none">
Odobrenje je ograničeno Uslovima odobrenja, koji su sastavni dio ovog uvjerenja. <i>This approval is limited to that specified in the enclosed terms of approval, and</i>
Odobrenje mora da bude u skladu sa postupcima navedenim u priručniku organizacije za proizvodnju. <i>This approval requires compliance with the procedures specified in the production organisation exposition, and</i>
Odobrenje važi dok organizacija za proizvodnju ispunjava uslove propisane u Aneksu I (Dio 21) Uredbe [(EZ) br 1702/2003]. <i>This approval is valid whilst the approved production organisation remains in compliance with Annex I (Part 21) of Regulation [(EC) No 1702/2003].</i>
Pod uslovom da su ispunjeni gorepomenuti uslovi, ovo Uvjerenje će važiti neograničeno, ako se ranije ne vrati, izmijenjeno, privremeno ili trajno ukine. <i>Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.</i>
<p>Datum prvog izdanja: <i>Date of original issue:</i></p>
<p>Datum ove revizije: <i>Date of this revision:</i></p>
<p>Revizija broj: <i>Revision No:</i></p>
<p>Potpisao: <i>Signed:</i> .....</p>
<p>Za nadležnu vlast: Agencija za civilno vazduhoplovstvo <i>For the competent authority: Civil Aviation Agency</i> EASA Obrazac 55a izdanje 2 / EASA Form 55a issue 2</p>

CRNA GORA <i>MONTENEGRO</i>	Uслови odobrenja <i>Terms of Approval</i>	TA: ME.21G.[XXXXX]
<p>Ovaj dokument je dio odobrenja organizacije za proizvodnju, broj ME.21G.[XXXXX] izdat: <i>This document is part of Production Organisation Approval No ME.21G.[XXXXX] issued to:</i></p> <p>Naziv organizacije: <i>Company name:</i></p>		
<p>Sekcija 1. OBIM RADOVA: <i>Section 1. SCOPE OF WORK:</i></p>		
<p>PROIZVODNJA: <i>PRODUCTION OF</i></p>	<p>PROIZVODI / KATEGORIJE: <i>PRODUCTS/CATEGORIES</i></p>	
<p>Za detaljniji pregled i ograničenja pogledati priručnik organizacije za proizvodnju poglavlje xxxx <i>For details and limitations refer to the Production Organisation Exposition, Section xxx</i></p>		
<p>Sekcija 2. MJESTA: <i>Section 2. LOCATIONS:</i></p>		
<p>Sekcija 3. PRAVA: <i>Section 3. PRIVILEGES:</i></p>		
<p>Organizacija za proizvodnju je ovlaštena da radi u skladu sa uslovima odobrenja, postupcima iz priručnika i pravima datim u 21A.163. i u skladu sa sljedećim: <i>The Production Organisation is entitled to exercise, within its Terms of Approval and in accordance with the procedures of its Production Organisation Exposition, the privileges set forth in 21A.163. subject to the following:</i></p>		
<p>[zadržati samo odgovarajući tekst] / <i>[keep only applicable text]</i></p>		
<p>Prije davanja odobrenja za projekat, EASA Obrazac 1 se može izdati samo u svrhu usklađenosti. <i>Prior to approval of the design of the product an EASA Form 1 may be issued only for conformity purposes.</i></p>		
<p>Izjava o usklađenosti se ne može izdati za vazduhoplov koji nije odobren. <i>A Statement of Conformity may not be issued for a non-approved aircraft.</i></p>		
<p>Održavanje se obavlja dok su ispunjeni propisani uslovi, u skladu sa priručnikom organizacije za proizvodnju, Sektija xxx. <i>Maintenance may be performed, until compliance with maintenance regulations is required, in accordance with the Production Organisation Exposition Section xxx.</i></p>		
<p>Dozvole za let se mogu izdati u skladu sa priručnikom organizacije za proizvodnju, Sektija yyy. <i>Permits to fly may be issued in accordance with the Production Organisation Exposition Section yyy.</i></p>		
<p>Datum prvog izdavanja: <i>Date of original issue:</i></p>	<p>Potpis: <i>Signed:</i></p>	
<p>Datum revizije: <i>Date of this revision:</i></p>		
<p>Broj revizije: <i>Revision No.:</i></p>	<p>za Agenciju za civilno vazduhoplovstvo <i>For Civil Aviation Agency</i></p>	

EASA Obrazac 55a izdanje 2 / *EASA Form 55a issue 2*

Dodatak XI

Pismo o saglasnosti – EASA obrazac 65 – iz Odjeljka F Aneksa I (Dio 21)

**PISMO O SAGLASNOSTI ZA PROIZVODNJU BEZ ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA
PROIZVODNJU**

LETTER OF AGREEMENT FOR PRODUCTION WITHOUT PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL

[PODNOŠILAC ZAHTEJEVA] / [NAME OF THE APPLICANT]

[POSLOVNO IME (ako se razlikuje)] / [TRADE NAME (if different)]

[ADRESA PODNOŠIOCA ZAHTEJEVA] / [FULL ADDRESS OF THE APPLICANT]

DATUM (Dan, mjesec, godina) / Date (Day, Month, Year):

BROJ / REFERENCE : ME.21F.XXX

Poštovani,

Dear Sirs,

Vaš sistem kontrole proizvodnje je provjeren i ocijenjeno je da je usaglašen sa zahtjevima Sekcije A, Odjeljak F Aneksa I (Dio 21) Uredbe [(EZ) br. 1702/2003].

Your production inspection system has been evaluated and found to be in compliance with Section A, Subpart F of Annex I (Part 21) of Regulation [(EC) No 1702/2003].

Shodno tome, saglasni smo da se, prema dolje navedenim uslovima, usklađenost proizvoda, djelova i uređaja na koje se saglasnost odnosi, dokazuje u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F Aneksa I (Dio 21) Uredbe [(EZ) br. 1702/2003].

Therefore, subject to the conditions specified below, we agree that showing of conformity of products, parts and appliances mentioned below may be done under Section A, Subpart F of Annex I (Part 21) of Regulation [(EC) No 1702/2003].

Broj
No of Units

Kataloški broj
P/N

Serijski broj
S/N

VAZDUHOPLOV / AIRCRAFT

DIO ILI UREĐAJ / PARTS

Sljedeći uslovi se primjenjuju na ovu saglasnost:

The following conditions are applicable to this agreement:

(1) Važi dok [naziv organizacije] ispunjava uslove propisane u Sekciji A, Odjeljak F, Aneksa I (Dio 21) Uredbe broj 1702/2003.

It is valid whilst [Company name] remains in compliance with Section A, Subpart F of the Annex I (Part 21) of Regulation (EC) No 1702/2003.

(2) Zahtjeva se usklađenost sa postupcima navedenim u priručniku (naziv organizacije), izdanje/datum:.....

It requires compliance with the procedures specified in the [Company name] Manual Ref. /Issue date

(3) Važi do: .....

It terminates on

(4) Izjavu o usklađenosti koju je izdala [naziv organizacije], pod uslovima iz 21.A.130 gore navedene uredbe ovjerava Agencija za civilno vazduhoplovstvo, u skladu sa postupkom ..... priručnika iz tačke 2. ovih uslova.

The Statement of Conformity issued by [Company name] under the provisions of point 21.A.130 of the above mentioned regulation shall be validated by the issuing authority of this letter of agreement in accordance with the procedure of the above referenced manual.

(5) [naziv organizacije] mora da obavijesti Agenciju za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore o svakoj izmjeni sistema kontrole proizvodnje koja može da utiče na provjeru ili plovidbenost proizvoda, djelova i uređaja navedenih u ovoj saglasnosti.

[Company name] shall notify Civil Aviation Agency - Montenegro immediately of any changes to the production inspection system that may affect the inspection, conformity or airworthiness of the products and parts listed in this letter.

Za vazduhoplovnu vlast: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

Datum i potpis/Date and Signature

_____

ANEKS II

Uredba koja je prestala da važi sa spiskom izmjena i dopuna ove Uredbe

Uredba Komisije (EZ) br. 1702/2003	(Sl. list EU 243, 27.9.2003, str. 6)
Uredba Komisije (EZ) br. 381/2005	(Sl. list EU 61, 8.3.2005, str. 3)
Uredba Komisije (EZ) br. 706/2006	(Sl. list EU 122, 9.5.2006, str. 16)
Uredba Komisije (EZ) br. 335/2007	(Sl. list EU 88, 29.3.2007, str. 40)
Uredba Komisije (EZ) br. 375/2007	(Sl. list EU 94, 4.4.2007, str. 3)
Uredba Komisije (EZ) br. 287/2008	(Sl. list EU 087, 29.3.2008, str. 3)
Uredba Komisije (EZ) br. 1057/2008	(Sl. list EU 283, 28.10.2008, str. 30)
Uredba Komisije (EZ) br. 1194/2009	(Sl. list EU 321, 8.12.2009, str. 5)

ANEKS III

Uporedna tabela Uredbi

Uredba (EZ) br 1702/2003	Ova Uredba
Član 1(1)	Član 1(1)
Član 1(2)	Član 1(2), tačke (a) do (h)
–	Član 1(2), tačke (i) i (j)
Član 2(1) i (2)	Član 2(1) i (2)
Član 2(3)	–
Član 2a(1), uvodne riječi	Član 3(1), uvodne riječi
Član 2a(1) tačke (a) i (b)	Član 3(1) tačke (a) i (b)
Član 2a(1) tačke (c) i (d)	–
Član 2a(2) do (5)	Član 3(2) do (5)
Član 2b	Član 4
Član 2c(1)	Član 5
Član 2c(2) i (3)	–
Član 2d	Član 6
Član 2e prvi paragraf	Član 7
Član 2e drugi paragraf	–
Član 3(1), (2) i prva rečenica tačke (3)	Član 8(1), (2) i (3)
Član 3(3) druga rečenica, (4) i (5)	–
Član 3(6)	–
Član 4(1), (2) i prva rečenica tačke (3)	Član 9(1), (2) i (3)
Član 4(3) druga rečenica, (4), (5) i (6)	–
–	Član 10
–	Član 11
Član 5(1)	Član 12
Član 5(2) do (5)	–
Aneks	Aneks I
–	Aneks II
–	Aneks III